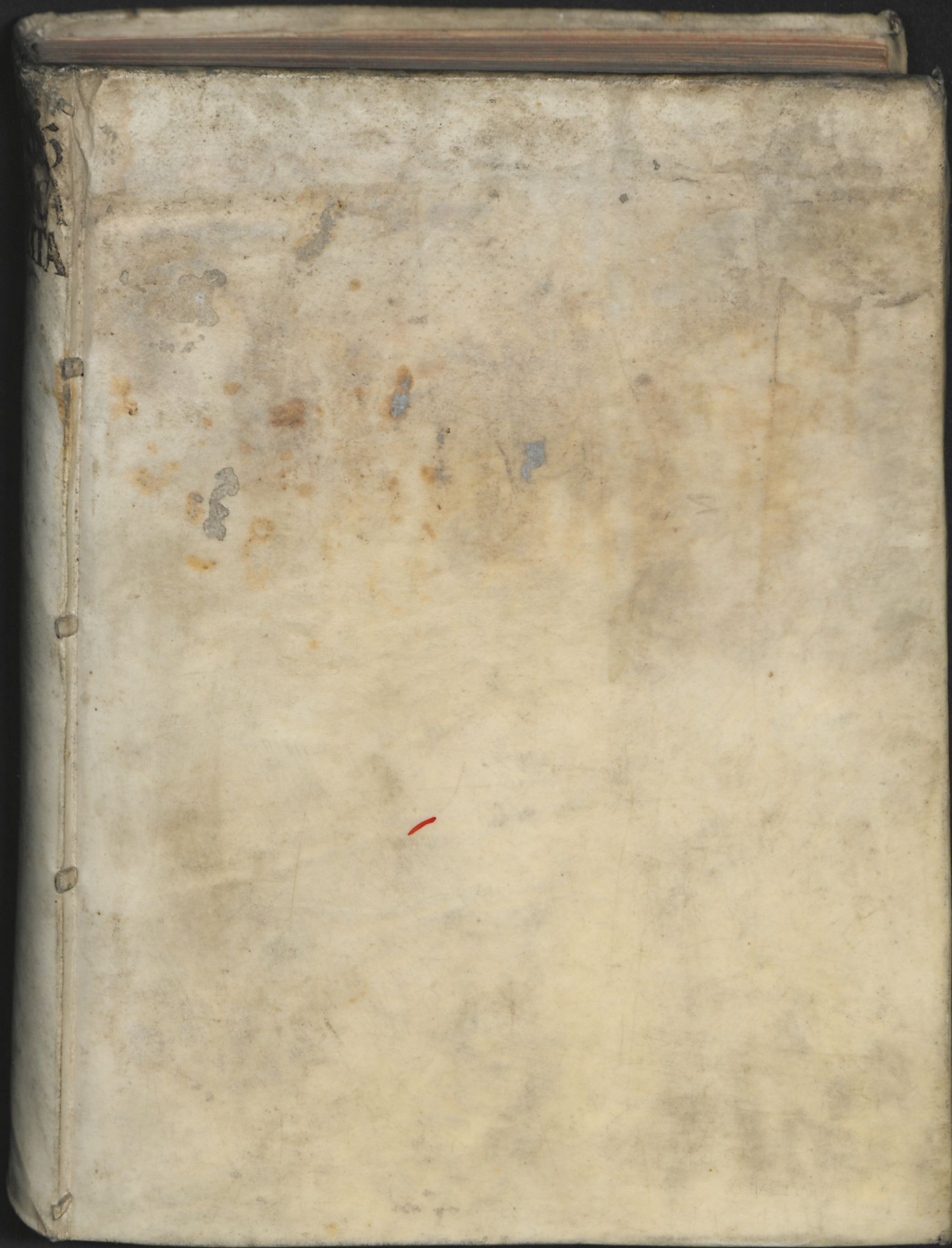

13. 159.
22.

GODOFREDI **Boenigk's** Lips.

JUR. LICENT. ET PRACT. HALL.

PRACTICA PRACTICATA,

h. c.

**Fundamenta Processus Civilis, per
Definitiones, Divisiones, Præsupposita**

& Axiomata succincte exposita, per varias formu-
las scriptorum in Foro occurrentium illustrata, &
ad casum in Contradictorio adhuc pendentem
applicata,

**MELIORIS ORDINIS ERGO IN TRES PARTES
DIVISA.**

QVARVM PRIMA IPSA FUNDAMENTA;
SECUNDA FORMULAS SCRIPTORUM PROCESSUALIUM;
TERTIA CASUM ET PROCESSUM IN TERMINIS
CONTINET

PARS PRIMA

ORDINE PERVENIES, QVO NON DATUR IRE LABORE.

FRANCOFURTI ET, LIPSIAE,

impensis JOH. FRIDERICI ZEIDLERI. MDCCXI.

GODORREI, 20mte Lats.
IUR. LICENT. ET PRACT. HALL.
PRACTICA
PRACTICATA

Fundamenta Processus Civilis per
Definitiones, Divisiones, Præsuppositiones
Axiomas, methodus, per varias formula
las scripturam in Foro occurrentium illustrata, &
ad casum in conspectu adhibere prædicantem
MAGISTRI JOHANNIS DE WITTE
HALLÆ
CIVILE
IN DER
UNIVERSITÄT
VON
HALLA
IN
SACHSEN
PARS PRIMA
DICTIO
ORDINE PERVENIES, QVO NON DATUR IRE LABORE

an der Univ. Halle
kautlich erworben

8412

BRUNNEN
HALLA
MCCXXI

INCLYTÆ
CIVITATIS GEDANENSIS
SENATUI SPLENDI-
DISSIMO,

ILLUSTRI DOMINO
BURGGRAFIO REGIO,
MAGNIFICIS, GENEROSIS ATQVE STRENUIS
DOMINIS

PRÆSIDI,

AC

PRÆCONSULIBUS COETERIS,
CONSULIBVSQVE,

NEC NON

DICASTERIO
AMPLISSIMO,

NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS, ET CONSULTISSIMIS
DOMINIS,

SENIORI,

AC

CONSENIORI, COETERISQVE SCABINIS,

PATRIBUS PATRIÆ GRAVISSIMIS.

Viris Prudentia, Nobilitate, ac Negotiorum tam
Pacis quam Belli experientia conspicuis,
Pietatis Amicis, Iniqui Osoribus
Utriusque Tabula Indefessis Cultoribus,
Patronis, Evergetis & Promotoribus suis,
Sub auspiciis anni exsurgentis
Deum Benignum, Regem Clementem,
Cives Fideles, Advenas constantes,
Vicinos concordēs, mercaturæ fulcrum,
Et quicquid ad immutabilem totius Reipublicæ
utilitatem conferre potest,
Quò aberruncatis omnibus malis, & quæ cominus
imminebant, & quæ satis grassata sunt,
Uberrimos veræ quietis fructus certatim colligant,
infucata mente, sed rudi calamo,
acclamat, vovet, & apprecatur,
Insimulque hoc quicquid est opella, sub manu natum
In signum Gratitude nūquam intermorituræ,
Ob insignia beneficia ipsi, dum ibi commorabatur,
exhibita
offert, consecrat, & dedicat
Ipforum Patrocinio se suosque de meliori commendans
A U T O R.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Urisprudentiam Romano-Civilem ad Disciplinas Practicas pertinere, fatentur omnes; interim in disputando, docendo, & scribendo pauciores recordantur. Sunt, qui dum prima Juris illius Elementa exponunt, non saltem occasione cu-

uslibet fere vocis varias figuras, tropos, & hyperbolica verba corradunt, in tantum, ut Commentarios in Follio edant, mole sua totum Juris Corpus excedentes, sed etiam circa obsoletas materias Legis Aquiliæ, Fusia Caniniæ, Hortensia &c. adeo prolixi immorantur, ut, quæ ad Forum spectant, de Actionibus, Exceptionibus, Poena temerè litigantium, ad finem perducti, vel planè prætereant, vel levi saltem brachio attingant, eademque ratione circa reliquos Juris Civilis Libros procedant. His uti merito in mentem revocandum esset, frustra inculcari, quæ vitæ Civili non inserviunt, quæque ut sumum cuique tribuatur, nec directè, nec indirectè aliquid conferunt; ita è contrario alii in defectu peccant, dum omnia promiscuè ad usum fori statim applicant, priusquam Juris Romani historiam vel exposuerunt, vel principia, ex quibus dicenda sua sponte fluunt, præliminarily suppeditarunt, certo persuasi, aliisque persuadentes, Juris Romani in Terris Imperii vel nullum vel exiguum esse usum. Quem in finem non saltem innumeros istius Juris nævos colligunt, & Triboniani Emblemata perstringunt; verum etiam studiosæ juventuti

Autores

Autores sunt, ut cognitis Juris Naturalis principiis statim ad patria Jura se conferant, ex iis necessaria sibi explicari curent, & Juris Civilis cognitionem vel ex alto supercilio contemnant, vel saltem in subsidium perlustrent. Horum sententiæ quemadmodum nunquam subscribere potui, partim quod utilitatis speciem præ se ferens, plus difficultatis, quam emolumenti post se trahat, partim quod vix ulla reperiatur Constitutio Patria, in qua centum & plures Romanorum Terminos, Doctrinas, & Præsupposita non reperiās, procul dubio, quia Germani Compilatores juris Civilis scientia imbuti etiam non animadvertentes more Romano loqui assueverunt, ita recte facturos omnes puto, qui, ne ex Scylla in Charybdin incidant, in explicanda Juris Romani Doctrina, id unice cordi habent, ut præmissa brevibus cujusvis Tiruli historia, Juris Naturalis Principia ad istam materiam spectantia solide exponant, Conclusiones exinde fluentes deducant, deinde ad juris Romani dogmata applicent, imprimis verò, in quantum hæc cum illis con-vel disconveniant, distinctè demonstrent, & tandem in fine usum modernum, si non totius Imperii Germanici, ad minimum sui Territorii & eò pertinentium Provinciarum adjiciant, ne olim in novum orbem pervenisse videantur, quotquot tempus academicum in imbibendis Romanorum subtilitatibus consumserunt, vel aliis insultent, qui multa ex isto jure vel abrogata, vel nunquam in Germania recepta fuisse contendunt, auctoritatem L. Sancimus 27. C. d. Testam. flocci pendentes. Movit hæc ratio & me, ut hactenus in Collegiis æque privatis ac privatisimis hanc methodum

thodum adhibuerim, de uberrimis ejus fructibus satis
superque convictus. Cum vero in Foro non sufficiat, Ma-
terialia ut vocant, Causarum nosse, & quam ad fun-
dandam vel Actionem vel Exceptionem inserviant, sed
insuper etiam requiratur, ut ordine & decenter singula
proponantur, ventilentur, & disputentur, ideo absoluta
Digestorum Explicatione, ut plurimum Modum pro-
cedendi in Foro Auditores docui, insimulque ipsis ca-
sum pertractandum proposui, quò manum adhiberent,
& quæ ante hac audiverunt, in succum & sanguinem
converterent. Cesit equidem hoc institutum ex parte
feliciter, imprimis postquam Actorum judicialium Inspe-
ctio & exinde per Auditores facta Relatio, addita, ubi
opus fuit, infucata censura, non parum emolumenti
contribuit: interim cum absque fundamentis processu-
alibus difficile, ne dicam impossibile sit, in scenam fori
prodire, eamque ob causam necessitas jusfit, ut ante o-
mnia fundamenta processus ductu cujusdam Autoris,
quem vota majora Auditorum elegerunt, fusius expone-
rem, & ad scopum applicarem, evenit, ut vel Tempus
Progymnasmatibus Practicis destinatum, vel patientia
discientium tandem deficeret, iniquum esse existimanti-
um, si ultra semestrem spatium huic Labori consecrarent.
Eam ob causam, sepositis omnibus Autoribus, quos
antea explicui, principia quædam ad calamum dictitavi,
insimulque exemplis tam veris quam fictis in continenti
illustravi, quo Auditores non saltem intelligerent, quæ
dicta, sed etiam ad alios Casus in vita Civili vel Docto-
rum scriptis occurrentes facili negotio applicarent, me-
mor illius, quod vox audita pereat, littera scripta super-
sit,

fit. Verum cum & hæc dictandi ratio multum temporis consumserit, præterea ex Auditoribus fuerint, qui vel verba proferentis non debite audientes vel nimis tarde scribentes summa imis miscuerunt, quæ nec per forum in mentem mihi pervenire potuissent, tandem Suffragiis Auditorum lacesitus fidem dedi, me ea quæ hæctenus dictata & excepta fuere, adhibita prius manu medica, in ordinem redacturum, & publici juris effecturum, quo & tempori & sumptibus parcere possint, quorum interest, regulas processus extra strepitus forenses didicisse. Atque adeo hanc opellam non in Gratiam eorum, qui in Album Advocatorum recepti, sed unice in commodum studiosæ juventutis confarcinavi. Dum verò Practicam Practicatam, voce fortassis barbara, nomino, eo ipso innuere volui, me pleraque, quæ hic congeſta, vel ipsum observasse, vel per alios in Contradictorio deducta & præjudiciis confirmata notasse. Cæterum etsi dissimulare non possim, me in colligendis potissimum Notabilibus multa ex Carpzovio, Martino, Fibigio & aliis probatæ Lectionis Practicis extraxisse, attamen nemo propterea me vel alicujus Plagii vel vanæ gloriolæ accusabit, quod multitudine allegatorum formam Tractatus difformem reddere noluerim, præsertim cum istæ allegationes plus superbiæ quam utilitatis præ se ferre videantur. Tu interim Benevole Lector, ea, quæ ad palatum tuum scripta, æquè consule, quæ minus, emenda, & corrige; utrumque eodem loco ponet omnis ambitionis expertus

AUTOR.

O. D. B. V.

CAPVT I.

de

PROCESSV IN GENERE.

SVMMARIA.

*I. Methodus hujus operis. II. Quid Processus? III. Quid judicium? IV. Quo-
plex judicium? V. Que partes processus ordinarii? VI. Que partes
processus summarii? VII. Quam in omni judicio occurrant? VIII. Quo-
nam persone judicium constituentes? IX. Actionem instituturus ad que atten-
dere debeat? X. Quid Forum? XI. Que species fori communis? XII. Quid
forum domicilii? XIII. Vagabundus ubi conveniri possit? XIV. Quid forum
Rei sue? XV. Quid Forum Contractus? XVI. Quid Forum Delicti? XVII.
Que species Fori privilegiati? XVIII. Forum mediatum. XIX. Fori mutatio.*

*Um Theoria absque praxi sit corpus sine spi-
ritu,
Praxis vero Advocatoria sine fundamentis juris
ars rabulistica,
Hinc nonnisi illa absoluta ad hujus arcana de-
veniendum,
Adhibendo methodum, quæ memoriæ servit, &
judicium auget,
Quem in finem pars hæc jurisprudentiæ ita tra-
ctanda;*

*Ut Generalia præcedant, specialia sequantur.
Quemadmodum vero quævis causa constat suis*

A

Materia-

Materialibus, quæ sunt causæ merita &

Formalibus, quæ sunt procedendi solennia,

In tantum, ut recte loquendo Processus fit

Forma legitima causas controversas proponendi, ventilandi, cognoscendi, decidendi & exsequendi,

Judicii vocabulum pro Synonymo agnoscens;

Ira *judicium* formaliter acceptum est

vel { *Seculare*, quod tractat negotia secularia,
Ecclesiasticum, quod tractat negotia ecclesiastica.

Seculare rursus

vel { *Civile*, in quo agitur ad Interesse privatum.
Criminale, ubi agitur ad Interesse publicum.

Criminale rursus

vel { *Accusatorium*, ubi proceditur ad libellum accusatorium,
Inquisitorium, ubi proceditur ex officio, prævia
 vel { *Fama publica*,
Denunciatione.

Non tamen aliter, quam si denuncians

- a) Sufficientia indicia suppeditat;
- b) de corpore delicti constat.

Civile rursus

{ *Reale*, ubi agitur de jure in re. v. g.
 a) Rei Vindicatio. c) Confessoria.
 b) Hereditatis petitio. d) Negatoria.
 vel { *Personale* ubi agitur de jure ad rem. v. g.
 a) Emti. c) Injuriarum.
 b) Locati. d) Legis Aquiliæ.
 { *Mixtum*, ubi agitur partim de jure in re, partim de jure ad rem. v. g.
 a) Familiæ heriscundæ.
 b) Finium regundorum.
 c) Communi dividundo.

Reale rursus

vel { *Petitorium*, ubi agitur de jure, Titulo, pacto &c.
Possessorium, ubi agitur de possessione
 vel { *acquirenda*.
retinenda.
recuperanda.
Possess-

DE PROCESSV IN GENERE.

3

Possessorium rursus

vel { *Summarissimum*, ubi de ultimo actu quietæ possessionis,
Ordinarium, ubi de actibus antiquioris possessionis agitur.

Petitorium rursus

vel { *Ordinarium*, ubi omnes solennitates processus observantur,
Summarium, ubi de simplici & plano proceditur,

Etsi vero pleræque solennitates in summario negligantur,

Rejctis potissimum dilationibus, feriis humanis &c.

Attamen substantialia Processus omitti nequeunt,

Alias vitium insanabile exinde nascitur.

Quo ergo de solennitatibus Processus constat,

Scire oportet, illa quidem ut plurimum variare

Juxta varietatem Styli Judiciorum;

Attamen communiter consistere in

1 Libelli oblatione.	19	{	Testes.
2 Citatione.	20	per {	Documenta.
3 Termini præfixione.	21		Juramenta.
4 Dilatione.	22		Ocularem Inspectionem.
5 Comparitione.	23		propriam adversarii confessionem.
6 Contumaciæ accusatione.	24		24 Reprobatione.
7 Satisfatione.			25 Attestatorum publicatione.
8 Propositione.			26 Probationis disputatione.
9 Dilatoria Exceptione.			27 Actorum Inrotulatione.
10 Legitimatione.			28 Sententiæ publicatione.
11 Litis contestatione.			29 Declaratione.
12 Peremptoria exceptione.			30 Leutatione.
13 Litis denunciatione.			31 Appellatione.
14 Autoris Nominatione.			32 In integrum restitutione.
15 Interventione.			33 Actorum revisione.
16 Reconventione.			34 Nullitatis interpositione.
17 Processus reassumptione.			35 Supplicatione.
18 Probatione.			36 Executione.

Econtrario in judicio summario occurrunt

1 Facti Narratio.	4 Demonstratio.
2 Citatio.	5 Sententiæ publicatio.
3 Responso.	6 Executio.

A 2

Summarium

Summarium rursus est

vel { *Summarium simpliciter*, ubi causa summe favorabilis.
Summario Executivum, ubi agitur ex Instrumento Guarantigato.

Ex quo fluit, nullius momenti esse divisionem istam,

Quia iudicium in *Regulare* & *Irregulare* dispefitur,

Cum quod irregulare est, Regulas processus excedat.

Interim quodcunque iudicium demum sit,

Semper in eo notanda occurrunt

I. *Personae*.

II. *Cause*.

III. *Modus*.

Personae iudicium constituentes sunt

vel { *Minus Principales*, quae abesse possunt.
Principales, quae abesse nequeunt.

Ad minus principales pertinent

a) *Advocatus*.

b) *Procurator*.

c) *Secretarius*.

d) *Testis*.

e) *Interveniens*.

f) *Denunciatus*.

g) *Nominatus*.

h) *Minister publicus*.

Ad principales referuntur

1 *Judex*.

2 *Aktor*.

3 *Reus*.

Judex est persona publica auctoritate constituta, habens potestatem controversias litigantium audiendi, cognoscendi, decidendi & exequendi.

Aktor est, qui ab altero aliquid prætendit.

Reus est, a quo aliquid prætenditur.

Ne vero *Aktor* frustra sumtus impendat,

Aut plane in expensas condemnnetur,

Ante omnia ad sequentia attendat.

1 *Quis*

2 *Contra quem*

3 *Ad quid*

4 *Ex quo fundamento*

5 *Quamdum*

} agere possit?

6 *Quomo*

DE PROCESSV IN GENERE.

5

6 *Quomodo* } agere possit?

7 *In quo foro*

Sicuti vero *Forum* definitur quod sit

Legitima Instantia, ubi Reus invitus stare & decisioni se submittere cogitur:

Ita est

vel { *Commune*, quod respicit Reum absque distinctione.

Privilegiatum, quod respicit Reum sub distinctione.

Commune rursus est

{ *Originis*,

Domicilii.

vel { *Rei sitæ*,

Contractus.

Delicti.

Equidem originis Forum in Theoria est

vel *Generale*, Urbs Roma,

vel *Speciale*, *Locus Nativitatis*.

Ast quoad competentiam *Utriusque* in praxi nullus est usus.

Forum Domicilii est, ubi quis sedem fortunæ suæ tamdiu figit, donec ipsum quid avocet.

Aique in hoc foro omnes institui possunt *Actiones*

Reales &

Personales, sic

Civiles &

Criminales.

Petitoria &

Possessoria.

Ordinarie &

Extraordinarie.

Nulla prorsus actione excepta,

Etiamsi ex capite Administrationis oriatur,

Cum L. 2. C. ubi de *ratio*, favorem *Rei* præsupponat;

Ita tamen ut iudex rei sitæ pro Executione imploretur,

Si Actor in reali Actione obtinuit.

Hinc vagabundus, qui *Domicilium* non habet

{ ubi reperitur, conveniendus,

vel { *Edictaliter* citandus,

Curator Absentis constituendus.

Forum Rei sitæ est, ubi res litigiosa reperitur,

Sine ullo discrimine, sitne illa

vel { *Mobilis*
Immobilis

vel { *Seipsam movens*
ab alio mota:

A 3

In hoc

In hoc Foro instituuntur tantum Actiones

1^a Reales,

2^a Mixtae,

3^a In rem scriptae.

Forum Contractus est, ubi Contrahentes contractum perfecte celebrant.

In hoc Foro instituuntur tantum Actiones, quae

a) ex contractu descendunt,

b) ad contractus consummationem tendunt,

Non tamen aliter, quam si

c) Contractus ibi fuerit perfectus,

d) ad istum locum destinata solutio,

e) Contrahens ibi reperitur.

Exceptis interim ob singulare privilegium

Nundinis & Postis,

Forum Delicti est, ubi quis deliquit.

In hoc Foro instituuntur tantum Actiones ex Delicto.

Modo sequentia concurrant requisita, ut

1 Delinquens ibi reperitur.

2 Citatio ipsi in continenti insinuetur,

3 Ad Interesse laesi agatur.

Ubi vero hoc Forum rursus est Delicti

vel { *Attentati,*

Inchoati,

Consummati,

Apprehensionis.

*Ita in illorum Concursu Forum Deprehensionis reliquis derogat,
In tantum ut remissiones delinquentium sint merae civilitatis.*

Privilegiatum Forum rursus est ratione

vel *Personarum,*

vel *Causarum.*

Ratione Personarum est

1 *Illustrium.*

2 *Militum.*

3 *Clericorum.*

4 *Studioforum.*

5 *Schristifessorum.*

6 *Landassiorum.*

7 *Amassiorum.*

8 *Miserabilium personarum.*

Ratione causarum est

1 *Feudale.*

2 *Criminale.*

3 *Forestale.*

4 *Matrimoniale.*

5 *Arrestu*

DE PROCESSV IN GENERE.

7

- 5 Arresti. 7 Prorogatum.
 6 Concurſus. 8 Connexum.
 vel *Immediatum*, quod quis habet ex persona sua.
 vel *Mediatum*, quod quis habet ex persona alterius.
Licet vero certum fit, quod sequantur
 Uxores, Mariti }
 Liberi, Patris } Forum.
 Domestici, Domini }
Attamen mutato statu, mutatur Forum;
Modo Exceptio fori mutati probari possit.
Nisi mutatio facta sit lite pendente.

NOTABILIA.

- 1 Quod coram Consistorio nunquam agi possit criminaliter.
- 2 Quod super libello criminaliter formato, non liceat deferre juramentum.
- 3 Quod in processu Accusatorio nec locus sit juramento suppletorio a parte Accusantis, nec purgatorio a parte Accusati.
- 4 Quod duæ causæ criminales in uno libello cumulari nequeant.
- 5 Quod coram Judice Jurisdictionem Criminalem non habente, nec actio Criminalis intentari possit.
- 6 Quod licet omne possessorium in oppositione ad Petitorium sit summarium; in oppositione tamen *inter se* in ordinarium & summarium recte dividatur.
- 7 Quod Judicium Ecclesiasticum simplex sit, nec patiatur subdivisionem.
- 8 Quod Judex iis, quæ jura partium concernunt, se immiscere non debeat; nisi
 vel { Talis potestas Ipsi a partibus expresse data.
 { Omissio eorum judicium retro redderet nullum.
- 9 Quod invito Reo Causa ordinaria non possit mutari in summariam, & vice versa.
- 10 Quod per litigantium conventionem ex causa ordinaria possit fieri summaria.
- 11 Quod Jure Saxonico, si Actor fundamentum Actionis ex Instrumento Guarentigato in continenti probare valet, ex Actione ordinaria invito Reo, facere possit summariam.
- 12 Quod præstationes personales varient pro varietate actionum.
- 13 Quod Exceptiones altioris indaginis in processu Executivo ablegentur ad Reconventionem, 14 Quod

- 14 Quod in processu summario sufficiat nuda officii Judicis Imploratio.
- 15 Quod Actio & Imploratio potissimum inter se differant, ratione Petiti.
- 16 Quod si quis in Possessorio summarissimo allegat Titulum vel Jus solennem istam protestationem *de se non inromittendo in petitorum statim adicere debeat.*
- 17 Quod Landsassii, quibus alibi habitantibus in Feudo aliquo sine ultanea Investitura competit, etiam in causis mere personalibus & Non-feudalibus comparere teneantur, sub poena denegandæ successione in casum aperturæ.
- 18 Quod Clerici, Nobiles &c. in Foro rei sitæ intuitu Actionis Realis conveniri quidem possint, sed tamen per Judicem suum in subsidium citari debeant.
- 19 Quod Tutor, Curator &c. in Foro Domicilii conventus ad Forum administrationis quidem provocare possit, non tamen aliter, quam præstita cautione de Judicio fisci & Judicatum solvi.
- 20 Quod Remedium L. fin. C. de Edicto D. Hadr. toll. non sit Actio, sed pura officii Judicis Nobilis Imploratio.
- 21 Quod propter jus de non Evocando statibus Imperii competens Tutor e Foro domicilii ad Forum administrationis trahi nequeat.
- 22 Quod Judex Delicti consummati, licet literas Inquisitoriales ad Judicem deprehensionis miserit, deprehensum tamen invitus recipere non teneatur.
- 23 Quod Forum Miserabilium in Ducatu Magd. locum habeat, licet concurrant personæ æque privilegiatæ, sine discrimine, utrum Actoris, an Rei vicibus fungantur.
- 24 Quod Forum miserabilium cesset non saltem in causis criminalibus, disciplin. & injuriarum, sed etiam tunc, si lis jam coram ordinario judice coepta, aut hic sit in possessione vel quasi cognoscendi de causis miserabilium.

AXIOMATA.

- 1 Quale petitur, talis libellus, qualis libellus, talis processus.
- 2 Quoties quis petit, vel poenam corporis afflictivam, vel aliam Fisco applicandam, toties petitur criminaliter est formatum.
- 3 Quoties vero quis agit ad Interesse privatum & multam sibi applicandam, toties petitur civiliter est formatum.
- 4 Pro possessore semper præsumitur.
- 5 Nemo tenetur edere titulum suæ possessionis,

6 Qui

- 6 Qui in possessorio obtinere potest, male agit, quod petitorio se committat.
- 7 Iudex non potest prius cognoscere *de petitorio*, quam finita causa in possessorio.
- 8 Coram quo cognitum fuit de possessorio, coram illo quoque cognoscendum de petitorio.
- 9 Possessorium ordinarium absorbet summarium; Petitorium vero absorbet utrumque.
- 10 Cujus Petitum iustum est in possessorio, iniquum esse potest in petitorio.
- 11 In possessorio summarissimo testibus quoque non juratis fides tribuitur.
- 12 In possessorio summarissimo nec licet leuterare, nec appellare.
- 13 In possessorio summarissimo duobus Testibus affirmantibus plus creditur quam decem negantibus.
- 14 In possessorio summarissimo nullæ adjudicantur expensæ.
- 15 Sententia in possessorio lata non parit exceptionem rei judicatæ in petitorio.
- 16 Actor sequitur Forum rei.
- 17 In concursu Actionum eligenda illa quæ effectu pinguior, & probatu facilior.
- 18 Quæ coram Iudice incompetente gesta, ipso jure nulla sunt.
- 19 Mutatio domicilii in dubio non præsumitur.
- 20 Sicuti unica est persona REI, ita unicum domicilium.
- 21 Domicilium non requirit domum, & domus non inducit domicilium.
- 22 A mutatione domus ad mutationem domicilii nulla valet consequentia.
- 23 Qui iudicem agnovit pro se, tenetur quoque Eum agnoscere contra se.
- 24 De qua causa iudex non potest cognoscere per modum conventionis, de illa nec potest cognoscere per modum Reconventionis.
- 25 Ubi lis cepta, ibi finienda.
- 26 Reatus omnem excludit dignitatem.
- 27 Quoties Arrestum & legitime impetratur & debite justificatur, toties Actio personalis mutatur in Actionem Realem.
- 28 Quæ ad substantialia processus pertinent, sine vitio Nullitatis omitti nequeunt.

B

29 Quæ-

- 29 Quæcunque causa in Theoria refertur ad summe Favorabiles, illa in praxi pertinet ad summarias.
- 30 Quoties Reus adversario concedit fundamentum Actionis, sed opponit Exceptiones peremptorias altioris indaginis, toties ob incipiam Actoris Decretum provisionale interim decernitur.
- 31 Stylus curiæ valet pluris, quam tota scientia Juris.
- 32 In dubio omnis causa præsumitur ordinaria, donec probetur summaria.
- 33 Omnis Actio personalis contra Clericos eorumque domesticos privative ad Consistorium spectat.
- 34 Omnis causa vere spiritualis privative ad Consistorium pertinet.
- 35 Omnis causa quasi-spiritualis privative ad Consistorium pertinet.
- 36 In dubio causa potius præsumitur secularis, quam ecclesiastica.
- 37 Quoties in causa ecclesiastica emergit punctus incidens secularis, toties causa principalis tamdiu quiescit, donec ille fuerit decisis.
- 38 Quoties in causa seculari emergit punctus incidens ecclesiasticus, toties causa principalis tamdiu in suspensio manet, donec hic fuerit definitus.
- 39 Quicquid juris & solennitatis est in processu civili ordinario, illud multo magis juris & solennitatis est in processu criminali accusatorio.

CAPVT II.

De

REMEDIIIS IMPEDIENDI
PROCESSVM.

SVMMARIA.

1. Connexio. 2. Remedia impediendi processum que? 3. Quid compromissum, 4. Que cautela circa compromissum? 5. Quid transactio? 6. Quoruplex transactio? 7. De quibus negotiis transigere licet? 8. De quibus negotiis non licet transigere? 9. Effectus transactionis. 10. Eius contraria. 11. Responsum quid? 12. Responsa a quo petuntur? 13. Responsorum quis effectus. 14. Commissio quid

DE REMEDIIS IMPEDIENDI PROCESSVM. II

quid? 15. In omni commissione ad quæ attendendum, 16. Commissionis anteceden-
tia, 17. Concomitantia, 18. Consequentia, 19. Contrariantia.

Quoniam, macre concordium melius est pingui sententia,
Hinc ante omnia tentanda Remedia impediendi processum,
Adco, ut iudex peccet in conscientia, qui ea studio negligit.
Spectant ad hæc potissimum

1 Compromissio.	3 Responsi Petitio.
2 Transactio.	4 Commissio.

I. Compromissum est pactum, quo duo pluresve inter se conveniunt de
causæ decisione in arbitrium tertii conferenda.

Ista Conventio, ut effectum consequatur, consultum est, ut

- a) Certa pœna in casum contraventionis determinetur.
- b) Omnibus Juris beneficiis renunciatur.

In tantum, ut nec Reductioni ad arbitrium boni viri locus maneat.

II. Transactio est rei controversæ, aliquo dato & aliquo remisso, amica-
biliter facta compositio.

Estque a) { Universalis, qua omnes lites }
 vel { Generalis, qua multæ lites } componuntur.
 { Specialis, qua certa lis }

b) vel Judicialis, vel Extrajudicialis.

c) vel Jurata, vel Non-jurata.

d) vel Simplex, vel Poenalis.

e) vel Transactio in specie, vel Gratuita Remissio.

Transigunt, qui non prohibentur

 vel Natura, vel Lege.

De omnibus Negotiis controversis,

Nec interest an sint de

 Rebus, vel Factis.

Nisi quod excipiantur controversiæ,

a) Alimentorum futurorum.

b) Matrimoniales.

c) Criminales,

d) relictorum in ultima voluntate non inspectis tabulis,

Ubi vero transactionis potiores effectus sunt, quod

1) Æquipolleat iudicato,

B 2

2) Non

- 2) Non quærat an recte, sed an transactum sit.
- 3) Illud quod minus solutum, censeatur donatum.
- 4) Pariat exceptionem litis ingressum impediens.
- 5) Sub prætextu noviter repertorum instrumentorum rescindi nequeat.
- 6) Excludat querelam L. 2. C. de Resc. Vend.

Modo tamen

- a) omnia gerantur bona fide.
- b) Non extendatur ultra cogitata.

Ita tollitur transactio.

- a) Dolo
- b) Falsa causa
- c) Instrumentis noviter repertis.
- d) mutuo dissensu.
- e) non subsecuto implemento.
- f) in integrum restitutione.

Formulam ejus vide p. 2. p.

III. Petitio Responsi est actus, quo facti species una cum circumstantiis & documentis necessariis ad collegium juridicum transmittitur, eum in finem, ut quid juris sit, per rationes dubitandi & decidendi demonstretur.

Petuntur responsa à

vel Judice, vel Parte.

A judice rursus

vel Ex necessitate, vel Ex libera voluntate.

Si iudex petierit ex necessitate, ne latum unguem ab his recedat;

Sin ex libera voluntate, pro lubitu sequitur, vel non.

Atque non sequendo litem suam facit.

Et Parti læsæ ad Interesse tenetur.

A parte rursus,

vel Una vel Utraque.

Si ab una, equidem alteri non nocent.

Et Petenti non adeo multum profunt,

Nisi quod immunis sit ab expensis temerarii litigii.

Modo non sub & obreptitie impetraverit;

Sin ab utraque, ex compromisso utramque obligant.

IV Commissio est beneficium juris quo ad evitandas litium molestias a superiore petitur, ut certis personis cognitionem controversiæ injungat, ipsisque potestatem tribuat

vel

DE REMEDIIS IMPEDIENDI PROCESSVM. 13

vel Componendi. vel Referendi. vel Decidendi.

Hec ut perspicue cognoscatur, attendendum ad

- a) Antecedentia.
- b) Concomitantia.
- c) Consequentia.
- d) Contrariantia.

Ad antecedentia pertinet.

1. Supplicatio pro impetranda commissione.
2. Supplicatio pro declinanda commissione.
3. Supplicatio pro declinandis Commissariis.
4. Supplicatio pro adiungendis Commissariis.
5. Rescriptum Commissoriale.
6. Citatio Commissariorum ad partes.
7. Supplicatio pro promovenda Commissione.

Ad Concomitantia spectat

1. Apertura commissionis.
2. Commissariorum admonitio.
3. Utriusque partis propositio.

Ad consequentia refertur

1. Partium secessus.
2. Conciliationis tentatio.
3. Ad superiorem relatio.
4. Amicabilis compositio.
5. Controversiarum decisio.
6. Reversus commissionis conceptio.

Ad contrariantia.

- a) Commissionis cassatio.
- b) Causæ ablegatio.
- c) Commissariorum altercatio.
- d) Commissariorum deprecatio.

NOTABILIA.

- 1 Quod Iudex omitendo tentamen amicabilis compositionis peccet quidem in conscientia, actus tamen in Iudicio gesti propterea non fiant ipso Jure nulli.
- 2 Quod hodie super delictis commissis, tam publicis quam privatis,

B 3

tam

tam capitalibus quam non capitalibus quoad Interesse privatum valida sit transactio.

3. Quod beneficium L. 2. C. de rescind. vendit. moribus nostris tam in transactionibus judicialibus quam extrajudicialibus merito cesset.
4. Quod minores & hisce similes, sicuti de immobilibus absque decreto enando disponere nequeant, ita nec aliter transigere possint.
5. Quod extrahens commissarios in casu, si aperturam commissionis differant, ipsos mediante supplicatione, ut rescripto commissoriali satisfaciant, modeste monere debeat.
6. Quod citationi ad partes inferenda sit copia rescripti commissorialis.
7. Quod regulariter sumtibus petentium commissiones expediantur, exceptis iis, quæ ex officio decernuntur.
8. Quod commissionem declinaturus melius agat, si causas pro declinanda commissione immediate coram committente proponat.
9. Quod Extractus coram commissione comparando ante omnia protestari debeat, ne ea, quæ impræsentiarum proponet, vel confitebitur, aliquando in ejus præjudicium explicantur.
10. Quod commissarius in casu amissi rescripti commissorialis, vel ad domesticos provocare, vel aliud rescriptum petere, vel originalis mentionem silentio præterire debeat.
11. Quod petens jure consultorum responsum documenta ad speciem facti pertinentia inferere debeat.
12. Quod plures commissarios petens curare debeat, ut clausula: *si non omnes &c.* rescripto commissoriali inferatur.
13. Quod dissensum commissariorum inter se præsumens petere debeat, quo suis commissariis mandetur, ut relationem actis & juri conformem separatim conscribant, & ad committentem transmittant.

AXIOMATA.

1. Verecunda mentis cogitatio ejus est, qui lites execratur.
2. Spiræ lites spirant, sed non expirant.
3. Commissiones sunt stricti juris.
4. Quod actori concessum, Reo non est denegandum.
5. Quoties transactio non valet ut transactio ob subtilitatem juris civilis, toties moribus ad minimum valet ut pactum de nil amplius petendo.

6 Quic.

DE REMEDIIS EXTORQVENDI PROCESSVM. 15

6. Quicquid non potest componi vi commissionis, illud ad minimum potest componi per modum compromissionis.

CAPVT III.

DE

REMEDIIS EXTORQVENDI
PROCESSVM.

SVMMARIA.

1. Connexio. 2. Quibus casibus quis iniurius ad agendum compelli possit. 3. Pro-
vocatio ex L. diffamari quid. 4. Provocatio ex L. Si contendat quid? 5.
Quomodo haec duo remedia inter se conveniunt? 6. quomodo inter se differunt?
7. in cognoscendis his remediis ad quam attendendum? 8. Diffamatio &
injuria quot modis inter se differunt? 9. In termino praefixo, si nemo compa-
ret quid consilii? 10. Quid si provocatus tantum? 11. Quid si provocans tan-
tum? 12. Quid si provocatus diffamationem neget? 13. Quid si assirmet?

Etsi nemo regulariter ad agendum compelli possit,

Cam actio sit juris beneficium,

Quod invito obtrudi nequit;

Attamen id non raro evenire solet.

Ut indirecte ad agendum quis cogatur.

Scilicet, si ab altero provocetur.

Velex Leg. Diffam. 5. C. de Ingen. manum.

Velex L. si contendat 28. ff. de fidejuss.

Idem est, si ratione officii ad agendum obligatus sit

Vel Expresse, si cui quid relictum sub conditione ut agat.

Vel tacite, si senior familiae, tutor, Curator &c.

Est autem provocatio ex Leg. Diffam. 5. C. de Ingen. manum. beneficium
juris competens illi, de quo aliquid dictum, quod per se non est
injuriousum, sed tamen falsum, contra eum, qui dixit, ad hoc, ut
in judicium veniat. & quae dixit, vel prober, vel perpetuum silen-
tium patiat.

Provocatio ex Leg. si contendat 28. ff. de fidej. est, Beneficium Juris, com-
petens

petens confidei jussori ejusque heredibus contra creditorem, ejusque heredes, ad hoc, ut in iudicium veniat, Exceptionem divisionis audiat, & ratam competentem a provocante accipiat, aut perpetuum patiatur silentium.

Idem remediū obtinet si debitor principalis sua bona dilapidare incipiat.

Mri vero hæc duo remedia inter se conveniunt

- a) *Ratione modi procedendi*, dum utrumque instituitur per modum provocationis,
- b) *Ratione fori*, quod utrumque instituitur in foro provocantis.
- c) *Ratione effectus*, quod possessor *rei questionis* in utroque provocari nequeat.
- d) *Ratione finis*, quod ubi cessat unum, cesset & alterum.
- e) *Ratione sententie*, quod in utroque non feratur sententia condemnatoria, nisi trina præcesserit contumacia.
- f) *Ratione contrariorum*, quod in utroque cessante iudicio præliminari, incipiat iudicium principale.

Ira differunt inter se sequentibus, quod

- 1 In remedio *L. Diffam.* provocatus initium propositionis faciat; in remedio *L. si contendat* vero provocans
- 2 In remedio *L. diffamari* provocans fundamentum provocationis taliter qualiter demonstrare teneatur; in remedio *L. si contendat* vero hac demonstratione opus non sit.

In tantum, ut hæc duo remedia melius cognosci nequeant,

Quam si attendas ad utriusque legis

- 1 Notabilia verba.
- 2 Casum.
- 3 Practicam.
- 4 Convenientiam.
- 5 Differentiam.

Licet vero diffamatio & injuria sæpe confundantur;

Atamen multis modis inter se differunt:

Scilicet:

- a) Injuria non committitur nisi dolo, diffamatio vero tam ex errore, quam malignitate.
- b) injuriæ actio instituitur in foro injuriæ commissæ vel domicilii, Diffamatio instituitur in foro quocunque,

c) Ve-

- c) Veritas convicii non liberat ab injuria, veritas diffamationis tollit provocationem.
 d) injuria post se trahit pœnam carceris pecuniariam &c. Diffamatio post se trahit tantum perpetui silentii impositionem.
 e) Omnis injuria involvit diffamationem; diffamatio vero non involvit injuriam.

Interim in termino ad provocationem præfixo comparet

Vel Neuter.

Vel Uterque.

Vel Unus.

Si neuter, terminus habetur pro circumducto.

Hinc ille, cujus interest, causam celeriter tractari, novum extrahere debet.

Si unus tantum tunc

Vel Provocatus,

Vel Provocans.

Si provocatus tantum, tunc accusat provocantis contumaciam.

Petendo, ne prius ad judicium rursus admittatur,

Quam expensas termini restituerit.

Si provocans tantum, accusat provocati contumaciam.

Reiteratam citationem petendo.

Si uterque, tunc provocatus provocationem motam

Vel negat,

Vel Affirmat.

Si negat, processus est finitus,

Et negatio protocollo inferitur,

Provocanti, si velit, copia data.

Si affirmat, confessio ejus fit

Vel sub exceptione.

Vel Pure.

Si sub exceptione, refusis expensis, & facta prævia reprehensione, causa est finita.

Si pure, provocato mediante sententia interlocutoria probatio injungitur.

NOTABILIA.

- 1 Quod diffamatus diffamantem ad forum tale quod nec ratione utriusque competens est, provocare possit.
- 2 Quod diffamatio & injuriarum actio in uno scripto cumulari nequeant.

C

3 Quod

- 3 Quod iudex diffamationis super causa principali cognoscere & decernere nequeat.
- 4 Quod diffamans, si citatio ipsi legitime insinuari nequeat, edictaliter citari possit.
- 5 Quod si diffamans post impositum silentium nihilominus diffamari pergat, diffamatio in injuriam degeneret.
- 6 Quod causa principali prius mota, cesset omnis provocatio.
- 7 Quod super animo diffamandi provocans provocato iuramentum deferre nequeat.
- 8 Quod male agat, qui remedium L. diffam. eligit, ubi actione injuriarum experiri potest.
- 9 Quod advocatus in causa diffamationis suo clienti testimonium dare nequeat.

AXIOMATA.

- 1 Quoties quis de altero quid dixit, quod per se non est injuriosum, sed tamen falsum, toties ex Practica L. Diffam. 5. C. de. ing. manum. provocari potest.
- 2 Quoties quis alteri concedit fundamentum actionis, habet tamen ejusmodi exceptiones peremptorias, quæ successu temporis possent fieri inanes, toties actorem ex L. si contendat 28. ff. de fidej. provocare potest.
- 3 Ubi definit iudicium præliminare, ibi incipit iudicium principale.
- 4 Nemo contra voluntatem suam per provocationem commodis possessionis privari potest.
- 5 In iudiciis provocatoriis cessant exceptiones dilatoriae.
- 6 Qui non potest agere volens, nec potest cogi, ut agat nolens.

CAPVT IV.

DE

REMEDIIIS OBTINENDI PROCESSUM.

SUMMARIUM.

1. Connexio. 2. Supplicatio quid? 3. quotupliciter illa conscribitur? 4. Quid Sup-

Supplicationem sequitur? 5. Monitorium quid? 6. Mandatum simplex quid? 7. Mandatum cum & sine clausula quid? 8. Clausula rescriptorum quotuplex? 9. Mandatu S. C. regulariter in causis civilibus prohibita. 10. Usurata in quatuor casibus. 11. Quid si inhibitus factum suum justificaverit, 12. Quid si non justificaverit.

Cum sapius remedia componendi litem locum non invenient,
Hinc cogitandum de remedio obtinendi processum.
Quod proprio suo nomine dicitur supplicatio.
Supplicatio est schedula per quam breviter & concinne causa movenda litis exponitur, insimulque, ut via processus aperiatur, petitur.

Conscribitur illa

vel Separatim / vel Coniunctim.

Separatim, si se referat ad libellum annexum,

Cuiusmodi schedula appellatur das Präsentations-Schreiben.

Coniunctim, si supplicatio & libellus miscetur.

Hanc sequitur postea

{ Citatio,
Monitorium,
vel { Mandatum simplex.
Mandatum penale cum Claus.
Mandatum penale S. C.

Prout natura negotii controversi id requirit.

Citatio quid? & quotuplex sit? exponetur Cap. VII.

Monitorium est, cum iudex partem adversam monet, ut imploranti satisfaciatur, ne in casum cessantis satisfactionis alio remedio opus habeat.

Mandatum simplex est, ubi iudex aliquid fieri vel non fieri simpliciter mandat.

Mandatum S. C. est, ubi reo aliquid faciendum vel omittendum sub certa pena simpliciter mandatur.

Mandatum cum clausula est, ubi reo aliquid faciendum vel omittendum sub certa pena iungitur, sed adiecta clausula, ut si putet iustitiam cause pro se militare, factum suum intra certum tempus justificet.

Scilicet clausula rescriptorum duplex est:
vel Veritatis, vel iustitiæ.

Clausula veritatis uti omni rescripto inest,

Etiamsi expressis verbis non sit adjecta,

Cum alias ipsi exceptio sub- & obreptionis obstat,

In ipsa executione quoque locum inueniens,

Imprimis, si in continenti demonstrari possit.

Ira clausula iustitiæ regulariter non inest.

Nisi expressis verbis adjiciatur,

Etsi vero in causis civilibus regulariter cessent mandata S. C.

Cum speciem executionis in se contineant.

In tantum, ut appellationi extrajudiciali locus sit.

Si quis per ejusmodi mandatum se gravatum sentiat;

Antamen permixta potissimum sunt in 4. casibus.

Qui propterea quoque vocari solent die 4. Jälle.

Nimirum si

1 Factum nullo jure justificari possit.

2 In perniciem reipublicæ tendat.

3 Damnum irreparabile inde metuatur.

4 Negotium moram non patiat.

Hinc si reus factum suum postea justificat.

Mandatum in simplicem citationem resolvitur.

Sin autem non justificaverit, pœna denuo augetur, reservata priore.

Et tandem per Decretum in istas solenniter declaratur.

Adco, ut contra illud nec leuteratio nec appellatio admittatur.

Etiamsi postea jus suum docere possit.

NOTABILIA.

1 Quod reus oretenus respondere nolens tempestive contra audientiam protestari, & ut per altera scripta causa deducatur, petere debeat.

2 Quod termini in termino prorogationem petere non liceat.

3 Quod præter supplicationem libellarem dentur adhuc duæ supplicationes, altera, qua gratia superioris vel invocatur, vel pœna declinatur, altera, quæ est instar remedii suspensivi.

4 Quod judex magis naturam causæ quam petitorium supplicantis attendere debeat.

5 Quod

- 5 Quod in casu, ubi ex instrumento Guarentigato agitur, statim discernendum sit monitorium.
- 6 Quod in poenis a lege determinatis non opus sit decreto condemnatorio, sed declaratorio.

AXIOMATA.

- 1 Ab executione non est inchoandus processus.
- 2 Quæ tacite jam insunt, non opus est, ut exprimantur..
- 3 In poenam nemo condemnatur nisi per sententiam.
- 4 Omne mandatum poenale intelligitur sub clausula *salvo jure*.
- 5 Appellatio contra decretum declaratorium interposita habet quidem effectum devolutivum, sed non suspensivum.

CAPVT V.

DE

LIBELLO.

SVMMARIA.

1. Connexio. 2. Libellus: quid? 3. Variæ divisiones libelli. 4. Quibus partibus libellus absolvitur. 5. Quæ cautele libelli? 6. Exordium libelli quæ cautele adiunguntur? 7. Quæ propositioni? 8. Quæ conclusioni? 9. In quovis libello quamnam attendenda? 10. Vitia libelli quæ? 11. Obscuritas quotuplex? 12. Generalitas quando libello non nocet? 13. Alternatio in libello quando non obest? 14. Actionum cumulatio quando in libello locum habet? 15. Mutatio libelli quatenus licita?

Cum iudex de lite mota iudicare nequeat;
 Nisi prius ipsi offeratur libellus.
 Hinc ante omnia agendum de natura libelli.
 Est autem libellus, scriptura concinna, mediante qua actio situra judici eum in finem offertur, ut parti adversæ communicetur, & illa ad respondendum citetur.
 Hujus divisiones etsi variæ sint;
 Attamen ex illis eminent sequentes.

C 3

Qua.

Quarum intuitu libellus est

a) vel Simplex, vel Articulus.

Simplex rursus

vel Ordinarius, ubi causa est ordinaria,
vel Summarius. ubi causa est Summaria.

Summarius rursus

a) vel Summarius simpliciter, vbi petitur responsio summaria,
vel Summario-Executivus, ubi petitur recognitio.

b) vel Solennis, vel Minus solennis.

c) { vel Civilis ubi agitur ad interesse Actoris,

{ Criminalis, ubi agitur ad poenam (Fisci
corporis afflictivam,

d) vel Primæ, vel Secundæ Infantia.

e) vel Conventionalis, vel Reconventionalis.

Nisi vero quilibet libellus constat

Majore, quæ absolvitur facto,

Minore, quæ consistit in iure,

Conclusione, quæ constat ex petito.

Nisi quod per modum Enthymematis aliquando conscribatur,

Omittendo illam præmissarum quæ iura in se continet,
Ira clausulæ libellis inferi solitæ adjiciuntur.

vel Exordio, vel Propositioni, vel Conclusioni.

Quæ exordio adjiciuntur, sunt:

1 De iudice non agnoscendo nisi in hac causa:

Kläger erscheint / und protestiret stracks Anfangs / daß er das
Judicium nicht weiter als in dieser Sache / und so ferne er Klägers
Stelle vertritt / agnosciren wolle.

2 De non probando superflua,

Angleiches / daß er mit keinen unnöthigen und überflüssigen Be-
weise beladen werden möge.

3 de variando in probatione.

Zumassen er sich dann ausdrücklich vorbedinget auf den Ver-
neinungs-Fall den Grund seiner Klage entweder wie Recht zu
erweisen / oder nach Gelegenheit der Sache dem Beklagten in
sein Gewissen zu stellen.

4 de libello simplici & non solenni.

Zu

Zu welchen Ende er dann ins besondere feyerlichst protestiret / daß er sein Klage-Schreiben nicht in Form eines zierlichen und solennen Libells / sondern bloß auf Urth einer schlechten Erzehlung übergeben haben wolle.

5 de deficiente animo injuriandi.

Falls auch über Vermuthen in sothanen Schreiben sich etwas finden sollte / welches Beklagter zu seiner Beschimpfung auslegen könnte / so contestiret er auf sein Gewissen / daß er nicht das mindeste animo injuriandi angeführet / sondern alles aus unumgänglicher Noth und zu Behaff seines Rechts geschrieben habe.

Cautela propositioni adjici solita sunt;

6 de lapsius facta interpellatione.

Ob nun wohl Kläger den Beklagten zum öfftern Theils selbst erinnert / Theils durch andere erinnern lassen.

7 de se non intromittendo in petitorium,

Welches alles doch bloß und alleine pro informando iudice & coloranda possessione, keines Weges aber sich dadurch ins petitorium einzulassen / desuper solennissime protestando, angeführet / und geschrieben seyn soll.

Clausula conclusioni adjici solita sunt

8 de restituendis fructibus & expensis.

Daß Beklagter die angemachte Erbschaft vermittelst eines Legalen inventarii, oder in dessen Ermanglung einer Eydl. Specification anzuzeigen und auszuantworten / de fructibus perceptis & percipiendis Rechnung zu thun / auch alle verursachte Unkosten zu erstatten schuldig sey.

9 de implorando officium iudicis nobile.

Worüber und was sonst nach Art und Eigenschaft dieser Sache hätte gebethen werden können oder mögen / will Kläger das Mild-Richterliche Amt pro largissima juris & iustitiae administratione decenter implorirt haben.

10 de Salvo jure addendi, minuendi & corrigendi.

11 de salvo errore calculi.

12 de salvis quibusvis.

Pleraque ex illis sunt superflua, vel inutilia.

Exceptis illis, quae sub N. 6. 7. 8. & 9. continentur.

Cetera

Ceterum in quocunque libello attendenda sunt;

- a) Quis agit?
- b) Contra quem agit?
- c) Ad quid agit?
- d) Ex quo fundamento agit?
- e) Quo modo agit?
- f) Coram quo iudice agit?
- g) Quamdiu agit?

Interim vitia Libelli cum sint

1 Obscuritas.	4 Cumulatio.
2 Generalitas.	5 Emendatio.
3 Alternatio.	6 Mutatio.

Hinc tot nascuntur Exceptiones contra Libellum

Ante Litem contestatam regulariter opponenda.

Obscuritas sicuti est

vel Verbalis, vel Realis.

Ita Generalitas libello non nocet, si sit actio
vel universalis v. g. hereditatis petitio.
vel Generalis v. g. pro socio, tutela.

Eodem modo nec alternatio obest, si sit

- a) obligatio alternative concepta
- b) lex alternative agere jubeat.
- c) causa criminalis.
- d) causa mercatorialis.
- e) actio hypothecaria.

Econtrario cumulatio locum habet, si

- a) causa sint rei persecutoria.
- a) cumulentur alternative.

At vero mutatio & emendatio & ante & post Lit. contestationem licita,

Modo reo refundantur expensa causata;

Ita mutata actione tota instantia perimitur.

NOTABILIA.

- 1 Quod libellus articulatus per recessus imperii in tantum abrogatus,
ut iudex eum ex officio dilacerare debeat.
2. Quod libellus articulatus in Pomerania, in causa criminali, & resti-
tutionis sit receptus,
- 3 Quod

- 3 Quod in omni actione exprimenda sit causa proxima, seu medium concludendi. quod in reali est jus in re, in personali vel contractus vel delictum.
- 4 Quod reservatio juramenti delationis in libello facta nihil operetur.
- 5 Quod emendatio & mutatio libelli in quacunque judicii parte illa fiat, semper refusionem expensarum post se trahat.
- 6 Quod clausula de saepius facta interpellatione tunc utilitatem habeat, si dies certa solutioni non sit adjecta ut debitor interpellatus in mora constituatur.
- 7 Quod aliud sit, diversas actiones, aliud, diversa capita unius actionis cumulare.
- 8 Quod in actione Hypothecaria contra tertium executive instituta, non saltem liceat, sed etiam necessario debeat alternative petiti formari.
- 9 Quod in rei vindicatione nec necesse nec utile sit, causam proximam dominii adjecisse.
- 10 Quod moribus nostris actione Hypothecaria contra tertium mota, nec locus sit excussionis nec divisionis beneficio.

AXIOMATA.

- 1 Qualis actio, talis libellus.
- 2 Judex non potest progredi ultra petita partium.
- 3 Quicquid olim operabatur solennis partium stipulatio, id hodie operatur officii judicis nobilis imploratio.
- 4 Quaecunque vitia sunt accidentaliter, illa vi salutaris clausulae sanari possunt.
- 5 Quaecunque vero vitia sunt essentialia, illa vi hujus clausulae non sanantur.
- 6 Non potest plus esse in petito quam fuit in praemissis.
- 7 Libellus quo brevior, eo melior.
- 8 Quaecunque actiones tendunt ad poenam, illae in uno libello cumulari nequeunt.
- 9 Quaecunque actiones tendunt ad interesse pecuniarium, illae in uno libello eventualiter cumulari possunt.
- 10 Non sunt inferenda libello, quae reo per modum exceptionum inservire possunt.

D

II In-

- 11 Inter mercatores non est disputandum de apicibus juris.
- 12 Qui petit simpliciter, ubi alternative petere debet, in poenam plus petentium incidit.
- 13 Quæ concernunt facta & interesse partium, illa iudex supplere nequit,
- 14 Quæcunque vero concernunt iura, statuta &c, illa iudex vi clausulæ salutaris supplere potest.

CAPVT VI.

DE

LEGITIMATIONE.

SVMMARIA.

1. Connexio. 2. Quinam alieno nomine postulant? 3. Tutores & actores quomodo se legitiment? 4. Quomodo Syndici? 5. Quomodo procuratores? 6. Dominium litis hodie nullam habet utilitatem. 7. Negotiorum gestores in iudicio plane non admittuntur. 8. Quinam sint casus excepti? 9. Que requiruntur, ut quis sub cautione rati admittatur? 10. Legitimatio quoruplex? 11. Quæ differentia inter legitimatorem ad causam & ad iudicium.

Uti vero nemo alterius nomine agere valet,
 Nisi se prius sufficienter legitimaverit,
 Cum moribus cessent actiones populares,
 In tantum, ut exceptio: tua non interest, alias obstat,
 Actorem a limine iudicii statim repellens,
 Ita qui alieno nomine postulant, sunt:

1 Tutores,	4 Syndici.
2 Curatores,	5 Procuratores.
3 Actores	6 Negotiorum gestores.

Tutores per tutorium in forma probante exhibendum se legitiment,
 Etiam si ab illo iudice confirmati, ubi lis vertitur,
 In tantum ut reliquis absentibus præsens sub cautione de rato admittatur.
 Idem dicendum de curatoribus.
 Actores vero qui a tutore suo periculo constituuntur,
 Præter intorium adhuc actorio indigent.

Sublata

Subiata differentia, an pupillus infans vel infantia major sit.
Syndici se legitimant per Syndicatum.
Hoc ubi nomine universitatis conscribitur heredum,
Ubi vero collegii nomine, tunc Successorum mentio fieri solet.
Apposito ut plurimum universitatis sigillo.
Subscribentibus ad minimum duabus partibus collegii.
Mri autem procuratores non constituuntur, nisi a litis domino,
Post litem contestatam Dominium litis sibi acquirentes,
In tantum, ut hujus vi transigere, juramenta deferre &c. queant.
Quare & sententiæ ipsorum nomine concipiuntur & publicantur.
Ita hodie hujus domini litis nullus fere est effectus;
Cum principalis procuratorium semper revocare possit.
Etsi vero negotiorum gestores regulariter in judicio non admittantur,
Adeo ut licet

vel Cautionem de rato offerant,
 vel Chartam blancam habeant,
 vel Literas a Principali missas exhibeant,
 vel Officium procuratoris ordinarii gerant.

Nihilominus in expensas termini & 5. Thaleros condemnentur.

Attamen dantur personæ certæ,

Quæ sine mandato pro aliis admittuntur,

Modo sint:

- a) Consanguinitate, affinitate, litis consortio &c. junctæ.
- b) Possideant immobilia non adeo obarata.
- c) Præstent cautionem de rato in continenti,
- d) In primo saltem termino,
- e) Non occurrat actus maximi præjudicii.

Alias, si unum ex his deficit, æque ac alii repelluntur.

Atque hæc dicitur legitimatio ad iudicium.

Præterea vero datur etiam legitimatio ad causam.

Ubi quis ex alieno negotio in suam utilitatem experitur.

Quorum merito referuntur

1 Maritus,	3 Pater.
2 Cessionarius,	4 Coheres.

Quæ eo magis a priori distinguenda est,

Quo certius est, utramque sæpe in una sententia adjudicari.

D 2

Sive

*Sive pars adversa monuerit, sive non,
Cum faciat ad nullitates iudicii evitandas.*

NOTABILIA.

- Quod licet exceptio legitimationis ad dilatorias exceptiones merito referatur; tamen in quacunque iudicii parte, etiam ipsa executione, opponi possit.
- 1 Quod quamvis sententia alicui sufficientem legitimacionem ad causam intra certum tempus sub pœna præclusionis injunxerit; at tamen tempore ipso elapso, propterea causa non cadat.
 - 2 Quod curator uxoris *in genere* constituendus sit a iudice domicilli; curator vero *certe litis* etiam a iudice, ubi causa pendet, constitui possit.
 - 3 Quod pater, nomine liberorum in iudicio comparens, si liberi sint adhuc primæ ætatis, absque differentia peculiorum vi patriæ potestatis compareat, absque ulla alia legitimacione.
 - 4 Quod mater vel avia nomine liberorum ne quidem sub cautione de rato admittantur, nisi tutelam eorum legitime susceperint.
 - 5 Quod mater & avia tutrices nomine pupillorum experientes curatorem habere debeant, alias ipsis curator ex officio constituendus sit.
 - 6 Quod uxor debitum vel obligationem judicialiter agnoscens, confessionem suam sub prætextu deficientis curatoris revocare nequeat.
 - 7 Quod licet mandatum contineat clausulam *rati & grati*; propterea tamen mandato speciali non æquiparetur.
 - 8 Quod literarum imperitus procuratorem ad acta in quolibet iudicio oretenus constituere possit.
 - 9 Quod nomine *singulorum* ex universitate admittatur cautio de rato, non vero, si quis compareat *nomine colectivo*.

AXIOMATA.

- 1 Interest reipublicæ, ne iudicia reddantur elusoria.
- 2 A cujus actus decisione dependet salus & periculum totius causæ, ille merito ad maximi præiudicii actus refertur.
- 3 Quot sunt vitia legitimacionis, tot sunt exceptiones dilatoriæ contra legitimacionem.

4 Mel-

- 4 Melius est cumulare exceptiones superfluas, quam negligere necessarias.
 5 Ex defectu legitimacionis insanabiles oriuntur nullitates.
 6 In quibuscunque actibus non sufficit mandatum expressum generale, in illis multo minus sufficit mandatum præsumtum.

CAPUT VII. DE CITATIONE.

SUMMARIA.

1. Connexio. 2. Citatio quid? 3. Citationis potiores divisiones. 4. Edictalis Citatio in quibus causis locum habeat? 5. In omni citatione quenam attendenda? 6. Quæ circa citationis conceptionem notanda? 7. Quæ circa ejus inscriptionem? 8. Citatio quid operatur.

Libellum oblatum sequitur communicatio & citatio.
 Citatio est legitima partium litigantium ad judicem competentem facta vocatio.

Estque

- a) vel *Antiqua*, quæ sebat obtorto collo, privata autoritate
 vel *Hodierna*, quæ fit publica Judicis autoritate.
- b) vel *Scripta*, quæ in scriptis fit,
 vel *Oralis*, quæ oretenus fit.
- c) vel *Dilatoria*, quæ Reo non præcise imponit comparitionem,
 vel *Peremptoria*, quæ Reo præcise comparitionem imponit.
- d) vel *Simplex*, quæ fit absque comminatione,
 vel *Pœnalis*, ubi certa pœna annectitur.
- e) vel *Generalis*, qua quis citatur ad totam causam,
 vel *Specialis*, qua quis citatur ad certum actum.
- f) vel *Ordinaria*, quæ fit ad ædes citandi,
 vel *Extraordinaria*, (Edictalis) quæ fit in 3. Dominorum territoriis.
- g) vel *Immediata*, quæ fit a judice causæ,
 vel *Mediata*, quæ fit per subsidium alterius Magistratus.

D 3

Quem

*Quemadmodum vero edictalis citatio locum regulariter non habet,
Cum ex opinione vulgi quasi famosa sit,
Excepis casibus*

- a) Malitiosa desertionis,
- b) Concurfus creditorum,
- c) Plurimum heredum incognitorum,
- d) Deficientis securæ insinuationis,

Ista in omni citatione attendenda sunt ejus;

- 1 Conceptio,
- 2 Insinuatio,
- 3 Operatio.

Conceptionem citationis quod attinet,

Licet citatio diversimode concipiatur,

Pro diversitate actuum in iudicio occurrentium,

Attamen a concipiente regulariter sequentia sunt notanda,

- a) quis citat?
- b) quem citat?
- c) ad cuius instantiam citat?
- d) ad quem locum citat?
- e) ad quem diem citat?
- f) ob quam causam citat?
- g) sub qua comminatione citat?

Citatio quo recte fiat, requiritur,

Ut extrahens illam legitime insinuari curet,

Quem in finem observanda sunt sequentia;

- 1) Quis insinuat?
- 2) Cui insinuat?
- 3) Quando insinuat?
- 4) Quomodo insinuat?

Cum quæ non rite facta, pro non facta habeatur.

Hinc ut contumaciæ accusatio sequi possit,

Oportet ut probetur per

vel Documentum insinuationis, vel Recepisse.

Operatio dijudicatur ex effectibus.

Sunt autem effectus citationis potiores quod

- 1) Interrumpat præscriptionem,

- 2 Perpetuet temporalem actionem,
- 3 Faciat rem litigiosam,
- 4 Operetur praeventionem,
- 5 Inducat litis pendentiam,
- 6 Constituat adversarium in mala fide;

NOTABILIA.

- 1 Quod licet citatio edictalis olim locum non invenerit, nisi in processu malitiosae desertionis; hodie tamen in omni casu adhibeatur, ubi vulgaris vel plane non, vel non commode effectum suum consequi potest.
- 2 Quod citatio edictalis ante omnia affigenda sit in illo loco, ubi citatus ultimum commoratus fuit, quo facilius in ejus notitiam pervenire queat.
- 3 Quod citatio poenalis in causis civilibus regulariter cesset, ex ratione, quod contumacia emanentis jam sint statuta competentes poenae, nimirum expensarum, confessi & convicti, recognitioni, perpetui silentii, & similes,
- 4 Quod si universitas citanda, nomen collectivum exprimendum sit, Die Ober- und andere Meister des Schneider-Handwerks zu Halle &c.
- 5 Quod hodie omnis citatio sui natura sit peremptoria, licet vox: *peremptorie*, ipsi non sit inserta.
- 6 Quod deficiente documento insinuationis, & recepissee, contumacia emanentis cum effectu accusari nequeat.
- 7 Quod in casu accusatae, sed non statim probatae contumaciae, ferri desuper soleat sententia interlocutoria, probationem insinuationis injungens.
- 8 Quod ad substantiam & validitatem citationis non requiratur, ut citatio ipsi in manus insinuatur, sed sufficiat, si ejus domesticis insinuatio facta.
- 9 Quod si citandus quidem in urbe sit, sed nunquam domi reperitur, citatio convocatis vicinis, valvis adium sit affigenda.
- 10 Quod citatio conductori insinuata, locatori non praepjudicet, nisi ille simul in aedibus alteri locatis habitet.
- 11 Quod si mulier citanda, ipsi, non curatori ejus citatio insinuanda,
- 12 Quod

- 12 Quod licet regulariter contra solam citationem appellare non liceat; appellatio tamen tunc permixta sit, si citatio aliquid damnum irreparabile in se contineat.
- 13 Quod citatio illegitime facta per spontaneam comparitionem citati, contra invaliditatem non excipientis, convalidetur.
- 14 Quod nequidem Princeps ex plenitudine potestatis, parte non citata, procedere possit.

AXIOMATA.

- 1 Extra territorium ius dicenti impune non paretur.
- 2 Quaecunque pertinent ad substantialia processus, illa sine vitio nullitatis, etiam in actione summaria omitti nequeunt.
- 3 Qualis actus in iudicio expediendus, talis citatio.
- 4 Citatio ab incompetente iudice facta, est ipso iure nulla.
- 5 Omnis actus in contradictorio absque pravia citatione gestus, est ipso iure nullus.
- 6 Omnis effectus citationis ab insinuatione legitime facta unice dependet.
- 7 Citatio ratione loci incerta, nullius est momenti.
- 8 Ubi causa citationis non est expressa, reus impune emanet.
- 9 Citationis omisio totum processum vitiat.
- 10 Non fieri, & non legitime fieri in effectu pro synonymis habentur.

CAPUT VIII.

DE

DILATIONIBVS &
FERIIS.

SUMMARIA.

1. Connexio. 2. Dilatio quid? 3. Quotplex? 4. Dilatio legalis quid? 5. Ejus exempla. 6. Judicialis quae? 7. Ultra tertiam non concedenda. 8. Conventionalis quae? 9. FERIA quid? 10. Quotplex? A quo indicuntur?

Accidit

Accidit aliquando, ut terminus a iudice præfixus sit,
 vel Nimis angustus, vel Feriatus.
Hinc a Reo

vel Petenda dilatio, vel Alleganda Feriæ.
Quæ in finem de dilationibus & feriis agendum.

Dilatio definitur, quod sit negotii præsentis in aliud tempus reiectio,
Græcè / Μυσθῆν / Dilation:

Estque vel Legalis, vel Judicialis, vel Conventionalis.

Legalis est, quæ immediate a lege concessa.

Vocatur suo proprio nomine fatale.

Atque eo spectant fatalia,

1 Appellationis,	4 Leutationis.
2 Probationis,	5 Arresti renovationis.
3 Reprobationis,	6 In integrum restitutionis.

Esi vero ejusmodi fatalia in favorem litigantium introducta,

Nè lis agatur confuse & præcipitanter,

Attamen eorum Prorogatio nec est in potestate partium, nec iudicis.

Judicialis est, quæ conceditur a iudice causa,

Propter impedimentum ab implorante allegatum.

Uti vero hæc ultra tertiam rarissime conceditur,

Ita tertia non aliter, quam sub solennitate legali impetrari potest.

Adeo, ut si absque hac solennitate impetrata,

Tunc in effectu pro non data habeatur,

Conventionalis est, quæ dependet ab arbitrio partium,

Modo formulæ compromissi inferatur *pæna præclusi.*

Feriæ sunt dies, ab ordinariis negotiis & actibus judicialibus vacui,

Suntque vel

a) Divinæ,	vel Humanæ.
b) vel Ordinariæ,	vel Extraordinariæ,
c) vel Mobiles,	vel Immobiles,
d) vel Integræ,	vel Semiferiæ,

Ab eo solo indicendæ, cui jus circa sacra competit.

NOTABILIA.

- 1 Quod per solennitatem legalem intelligatur juramenti præstatio,
 E quo

- quo scilicet dilationem impetraturus juret impedimentum allegatum in rei veritate se ita habere, seque ex inevitabili necessitate, citra animū protrahendi licem, dilationem præsentem petiisse.
- 2 Quod in casu, ubi feriæ sunt notoriæ, earum allegatione opus non sit, sed citatus impune emaneat.
 - 3 Quod si dies feriatas sit tantum ratione unius ex litigantibus, stylus curiæ illius judicii, ubi actio controversitur, attendi debeat.
 - 4 Quod termini in termino prerogationem petere non liceat.
 - 5 Quod dilationem quandam oretenus perens curare debeat, ut dilationis concessio ante omnia protocollo inferatur, & deinde per ministrum judicii parti adversæ tempestive notificetur.
 - 6 Quod dilatio expresse non concessa censeatur tacite denegata.
 - 7 Quod dies insinuationis in tempus dilationis non sit imputandus.

AXIOMATA.

- 1 Quoties quæritur de solennitate alicujus actus, toties inspiciendæ solennitates istius loci, ubi actus peragitur.
- 2 Sententia die feriato divino lata, est ipso jure nulla.
- 3 Quæ non patiuntur moram, etiam die feriato divino expediri possunt.
- 4 Notoria non indigent probatione.
- 5 Factum judicis vel Secretarii, diem feriatum non animadvertentis parti emanenti nocere nequit.
- 6 Dilatio uni litigantium concessa alteri quoque proficua, & communis est.
- 7 Judici extra acta attestanti nulla fides habetur.
- 8 Feriæ divinæ sunt irrenunciabiles.
- 9 In dubio exceptio feriarum & alleganda & probanda.
- 10 Actus voluntariæ jurisdictionis per dies feriatos non impediuntur.
- 11 Die feriato divino fileat vox horrida præconis.

CAPVT IX.
DE
CONTUMACIÆ ACCU-
SATIONE.

SVMMARIA.

1. *Connexio.* 2. *Quot modis causæ controversæ tractantur?* 3. *In termino quid sinenter comparet?* 4. *Quid si actor tantum?* 5. *Quid si reus tantum?* 6. *Quæ penæ contumaciæ?*

Quod si nec feriæ, nec dilationes terminum impendant,
Tandem ad litem flagrantem devenitur.
Ubi vero causâ controversâ disputari solet
vel Oretenus *Necessarweise.*
vel Ad calamum von Mund aus in die Feder.
vel in scriptis, *Productis-weise.*

Ita in termino præfixo comparet
vel Neuter, vel unus tantum, vel Uterque.

Si neuter, terminus habetur pro circumducto,

Hinc ille, cujus interest, novum terminum extrahere tenetur.

Si uterque, disputatur juxta
vel Judicis arbitrium, vel Litigantium compromissum.

Si unus tantum, tunc emanet
vel Actor, vel Reus.

Si Actor emanet, reus ejus contumaciam accusat;

Annexa expensarum causatarum liquidatione,

Petendo, ne actor amplius ad judicium admittatur:

Nisi a) Has expensas, prævia moderatione, refuderit,
b) Cautionem de proseguenda lite præstiterit.

Si reus emanet, tunc causa est;
vel Ordinaria, vel Executiva;

Si ordinaria, actor ejus contumaciam accusat,

Annexo petito, ut

E 2

a) Ex-

- a) Expensæ liquidatæ minuuntur,
- b) Novus terminus præfigatur,
- c) Reus sub pœna confessi & convicti citetur;

*Sin executiva, implorans implorati contumaciam accusat,
Annexo petito, ut,*

- a) Expensæ liquidatæ minuuntur,
- b) Novus terminus præfigatur,
- c) Imploratus sub pœna recogniti citetur.

Cum vero adhuc aliæ contumaciæ pœnæ sint, puta

- 1 Desertionis,
- 2 Præclusionis
- 3 Amissionis,
- 4 Non factæ devolutionis,
- 5 Perpetui silentii,
- 6 Editi & recogniti.

Hinc illas & alias pro natura negotiorum annotare oportet.

NOTABILIA.

- 1 Quod in omni accusatione contumaciæ requiratur, ut accusans doceat, citationem legitime esse insinuatam.
- 2 Quod iste, qui in causa est, quod terminus fuit circumductus, arbitraria multa coërceatur.
- 3 Quod omnis absentia præsumatur ex contumacia facta.
- 4 Quod etiam pro reo contumace, si illius jus certum & liquidum sit, pronunciari possit.
- 5 Quod prima vice emanentes citentur sub pœna contumaciæ, secunda vice sub comminatione publicandi decreti, tertia vice demum sub pœna confessi & convicti.
- 6 Quod emanens in primo termino reus præter refusionem expensarum, omnes quoque dilatorias exceptiones amittat.
- 7 Quod a pœna contumaciæ emanentem liberet iusta legitimorum impedimentorum probatio.
- 8 Quod in impedimentis legalibus probandis non requiratur præcisè accurata probatio; sed sufficiat aut qualis qualis demonstratio aut iuramenti corporalis præstatio.
- 9 Quod dentur fatalia quæ ipso facto elabuntur, ita ut ne quidem contumaciæ accusatione opus sit.
- 10 Quod pœna mendacii olim introducta, hodie in iudiciis non adeo rigoroſe observetur.

AXIO-

AXIOMATA.

- 1 Quoties quis ex contumacia definitive condemnandus, toties trina ad minimum præcedere debet contumacia.
- 2 A contumacia præsumta liberat etiam causa fatua & ridicula.
- 3 Qualis est actus, talis est formula contumaciæ accusationis.
- 4 Quoties alicui obligit casus, qui viribus humanis vel non potuit prævideri, vel non præcaveri, toties impedimentum legitimum exinde nascitur.
- 5 Iudex non potest remittere ea, quæ leges ad solennitatem alicujus actus expresse requirunt.
- 6 Processualia etiam in causis levissimis strictissime observanda.

CAPVT X.

DE

EXCEPTIONIBVS DILATORIIS.

SVMMARIA.

1. Connexio. 1. Exceptio quid est? 3. Quotuplex? 4. Dilatoria quid est?
5. Peremptoria quid? 6. Anomala quid? 7. Exceptiones dilatorie unde nascuntur?
8. Ex persona actoris quanam nascuntur exceptiones? 9. Quanam ex persona rei?
10. Quanam ex persona iudicis? 11. Quanam ex persona procuratoris?
12. Quanam ex libello? 13. Quanam ex citatione? 14. Quanam ex modo procedendi?
15. Quanam ex causa? 16. Quando dilatorie exceptiones opponende?
17. In quibus casibus illas etiam post L. C. opponere licet?

Dilationibus ad finem tendentibus, & termino accedente, reus curet,
 Ut actoris intentionem possit
 vel Exceptionibus dilatoriis suspendere,
 vel Exceptionibus peremptoriis in totum elidere.
 Hinc non inutile erit, expositis dilationibus & feriis,
 Ut integram dilatarum exceptionum materiam hic tractemus.

E 3

Quem-

Quemadmodum vero exceptio in genere considerata
Est beneficium juris reo competens, ad elidendam intentionem actoris, summo jure fundatam;

Ita est vel Dilationis, vel Peremptoria, vel Anomala.

Dilationis est, quæ si opposita & probata fuerit, processum saltem ad aliquod tempus differt; v. g.

- a) Legitimationis,
- b) Satisfactionis,
- c) Inepti libelli.

Peremptoria est, quæ si opposita & probata fuerit, causam aut in totum, aut in tantum perimit. v. g.

- a) Solutionis,
- b) Compensationis,
- c) Præscriptionis.

Anomala est, quæ aliquando naturam dilationis, aliquando peremptoriae exceptionis induit. v. g.

- a) Excussionis,
- b) Competentiæ,
- c) Spolii.

Cum vero prima species tantum sit hujus loci,

Utpote quæ litis contestationem semper præcedit,

Peremptoriis post L. C. reservandis,

Hinc videndum ante omnia, unde illæ nascantur.

Etsi autem circa fontes earum Doctores varient,

Dum illas desumendas tradunt ex

- vel Prædicamentis logicis.
- vel Quatuor causarum generibus,
- vel Circumstantiis loci, temporis &c.

Autamen optime agit, qui circa illas indagandas attendit

- 1 Actorem, 5 Libellum,
- 2 Reum, 6 Citationem,
- 3 Judicem, 7 Modum procedendi,
- 4 Procuratorem, 8 Causam,

Ex persona actoris oritur exceptio

- 1 Legitimationis ad causam,

- 2 Plurium interessentium,
- 3 Legitimationis ad iudicium,
- 4 Inhabilitatis standi in iudicio.
- 5 Nondū præstita cautionis pro re conventione & expensis
- 6 Nondum præstita guarandæ,
- 7 Non expressorum præ- & cognominum,

Ex persona rei oritur exceptio

- 1 Legitimationis ad causam,
- 2 Legitimationis ad iudicium,
- 3 Nondum præstita cautionis de iudicio fisci & iudic. solvi,
- 4 Nondum præstita cautionis de non amplius turbando,
- 5 Nondum præstita cautionis de non alienando,

Ex persona iudicis oritur exceptio

- 1 Incompetentis,
- 2 Suspecti,
- 3 Præventionis,
- 4 Litis pendentis,
- 5 Omisæ primæ instantiæ,
- 6 Fori privilegiati.
- 7 Pendentis commissionis,
- 8 Causæ exceptæ.

Ex persona procuratoris oritur exceptio.

- 1 Deficientis mandati,
- 2 Insufficientis mandati,
- 3 Revocati mandati,
- 4 Deficientis facultatis substituendi,
- 5 Inhabilitatis ad praxin.

Ex libello oritur exceptio.

- 1 Non communicati libelli,
- 2 Generalis libelli,
- 3 Obscuri libelli,
- 4 Non rite formati Libelli,
- 5 Mutati Libelli,
- 6 Ineptæ cumulationis,
- 7 Prohibita alternationis.
- 8 Emendati libelli.
- 9 Non integre communicati Libelli.
- 10 Deficientis concipientis.
- 11 Deficientis claus. salut.
- 12 Ineptæ iuramenti delationis.

Ex citatione oritur exceptio:

- 1 Deficientis citationis,
- 2 Non legitime factæ insinuationis,
- 3 Non expressæ causæ citationis.

Ex modo procedendi oritur exceptio:

- 1 Præpostulationis,
- 2 Loci non honesti.
- 2 Ter-

- 3 Terminum angustum, 5 Diei feriati.
 - 4 Loci non tuti, 6 Inversi ordinis procedendi.
- Ex causa* oritur exceptio
- 1 Tu non es nominatus in Instrumento,
 - 2 Ego non sum heres,
 - 3 Ego non sum solus heres,
 - 4 Plus petitionis quæ talis est

Re, Loco, Tempore, Causa.

5. Pacti de non petendo intra certum tempus.

Uti vero omnes dilatoriae ante L. C. opponenda,

Sub pœna præclusionis & inadmissibilitatis.

Annexa statim L. C. eventuali,

Nisi forte

vel post L. C. in notitiam excipientis pervenerint,

vel Omissæ Judicium redderent retro nullum,

vel Contineant gravamen successivum,

vel Post L. C. demum natæ fuerint,

vel sint Anomale,

vel competant personis, restitutione in integrum munitis,

vel sint fori declinatoriæ;

Ita Judex super eventuali L. C. pronunciare nequit,

Priusquam super dilatoriis judicatum fuerit.

NOTABILIA.

- 1 Quod reus, qui in primo termino, juridice intelligendo, contumaciter emanet, postea exceptiones dilatorias amplius opponere non possit.
- 2 Quod exceptionum dilatariorum natura non sit, ut Lit. contestationem impedire valeant.
- 3 Quod exceptiones dilatoriæ ante litem contest. oppositæ, in continenti probari debeant.
- 4 Quod exceptio in Jure tertii fundata excipienti nihil tribuat.
- 5 Quod pœna plus petitionis olim introducta hodie in usu esse desierit.
- 6 Quod exceptio eo ipso rejecta censeatur, si Judex ad ulteriora progressus fuerit.
- 7 Quod illa exceptio non sit dicenda notoria, in cujus cognitione adhuc subtilitas quædam juris vertitur.
8. Quod

- 8 Quod reus allegans exceptionem demum in ipsius notitiam post L. C. pervenisse, mediante juramento illud obtinere debeat.
- 9 Quod præstatio Guarandæ apud Saxones tantum locum habeat in actionibus realibus, mixtis, & in rem scriptis, non vero in mere personalibus.
- 10 Quod præstatio Guarandæ apud nos plane non sit in usu & in locum ejus exceptio plurimum interessentium successisse videatur.

AXIOMATA.

- 1 Pluribus exceptionibus simul uti nemo prohibetur.
- 2 Quæ ad agendum temporalia, ad excipiendum fiunt perpetua.
- 3 Jura facilius dant exceptionem, quam actionem.
- 4 Cui jura concedunt actionem contrariam, illi quoque tribuunt jus retentionis & exceptionem compensationis.
- 5 Maxima rei salus fundata est in exceptionibus.
- 6 Reus excipiendo Actor fit.
- 7 Exceptio in casibus non exceptis confirmat regulam.
- 8 Sicuti actori incumbit onus probandi actionem ita reus probare tenetur fundamentum exceptionis.
- 9 Quoties jura reum ab onere probandæ exceptionis liberant, toties illud per modum replicæ in actorem transferunt.
- 10 Qui excipit, propterea non fatetur.

CAPUT XL

DE

SATISDATIONE.

SUMMARIÆ.

1. Connexio. 2. Satisfactio quid? 3. Quotuplex? 4. Quæ cautele circa fidejussoriam? 5. Quæ circa pignoratitiam? 6. Quæ circa promissoriam? 7. Quæ circa juratoriam? 8. Actor quomodo satisfaciat? 9. Quomodo reus? 10. Quomodo interque? 11. Quomodo procurator? 12. Quomodo interveniens? 13. Quæ circa cautionem preconventionem notanda? 14. Usufructuarius an satisfaciat? 15. Quinam a satisfactione immunes?

F

Quem-

*Onemadmodum inter alias dilatorias eminet exceptio satisfationis;
 Ita partes ad ejus praestationem merito adigenda,
 Ne alias judicium reddatur elusorium.
 Est autem satisfatio, affecuratio rem adversarii salvam fore.*

Estque

vel Fidejussoria, vel Pignoratitia, vel Juratoria, vel Nude
 promissoria.

In fidejussoria pro cautela requiritur, ut fidejussores sint

- a) Solvendo.
- b) Facile conveniendo,
- c) Renuncient foro suo privilegiato,
- d) Constituant procuratorem sub hoc judicio degentem.

In pignoratitia probe attenditur, ut pignora sint

- a) Vera,
- b) Propria.
- c) Sufficientia.

In Promissoria exigitur, ut satisfantis bona sint

- a) Immobilia,
- b) Propria,
- c) Non litigiosa,
- d) Ære alieno non nimium gravata,
- e) Allodialia.

In juratoria requiritur, ut cavens doceat,

- a) Vitæ honestatem,
- b) Morum probitatem,
- c) Extremam paupertatem;
- d) Juramentum paupertatis corporaliter præstet:

Cum vero in Judicio varii occurrant actus,

Hinc pro diversitate eorum diversimode satisfiant

- 1 Actor,
- a Reus,
- 3 Procurator,
- 4 Interveniens.

Actor præstat satisfationem de

- a) Reconventionem,
- b) Expensis,

c) Gua-

c) Guaranda,

d) Lite prosequenda.

Reus præstat satisfactionem de

a) Iudicio fisci,

b) Judicatum solvi,

c) De re non alienanda lite pendente,

d) De re non deterioranda.

Uterque pro re nata adstringitur ad satisfactionem de

a) non offendendo.

b) Indemnitate præstanda,

c) restituendo in casum victoriæ,

d) Demoliendo opere in casum succumbentiæ.

Procurator, ubi mandato insufficiente instructus, satisfat de Rato & Grato.

Intervenient autem satisfat de

Prosequenda interventione,

Presertim si ex actis probabiliter appareat.

Quod interventionem maliciose interposuerit.

In specie vero in cautione pro reconventionem & expensis requiritur,

Ut reus ante L. C. sufficienter doceat

a) Actorem non esse possessionatum,

b) Caput reconventionis suæ satis fundatum.

Licet vero usufructuarius ad satisfactionem hanc obligetur.

Imprimis, si usufructus non sit adeo magni momenti,

Cum alias reus ratione Reconventionis & Expensarum securus esse nequeat.

Attamen e contrario ab hac satisfactione liberantur

a) Immobilia Possidentes.

b) Ex L. Diffamari Provocantes.

c) Alimenta Petentes.

d) Simultaneam Investituram habentes.

e) Copiosa Bibliotheca gaudentes.

f) Pecuniam hereditariam exigentes.

g) Annuos Reditus capientes.

h) Juribus Pauperum fruantes.

NOTABILIA.

- 1 Quod ille qui immobilibus destitutus est, a satisfationis præstatione non liberetur, licet instrumenta satis liquida in iudicio deponere velit.
- 2 Quod procurator defectum in mandato occurrentem per oblationem cautionis de rato in continenti supplere possit.
- 3 Quod cautio de iudicio fisci & iudicatum solvi magis in criminalibus quam in civilibus causis locum obtineat, excepto casu, quo reus evidenter iudicium posset reddere elusorium.
- 4 Quod præter exceptionem legitimæ in causis cambialibus nullæ admittantur dilatorie.
- 5 Quod exceptio satisfationis non tantum in processu ordinario; sed etiam in summario & executivo admittatur.
- 6 Quod Actor, si sit vir integræ famæ, reus consentiat, & actio satis fundata, admittendus sit ad cautionem juratoriam, ubi fidejussores & pignora habere nequit.
- 7 Quod filius ab onere satisfationis non sit immunis, etiamsi pater ipsius bona possideat immobilia.
- 8 Quod nec uxori remittatur satisfatio, licet maritus ejus sit satis possessionatus.
- 9 Quod qui fundum aliquem tenet jure retentionis ob expensas meliorationis, propterea a satisfatione non sit immunis.

AXIOMATA.

- 1 Quantitas cautionis relinquatur arbitrio iudicis.
- 2 Quoties negotium illud, intuitu cujus cautio exigitur, habet certam & determinatam æstimationem, toties melior est cautio pignoratitia.
- 3 Quoties negotium illud intuitu cujus cautio exigitur, non habet certam & determinatam æstimationem, toties melius cavetur per fidejussores.
- 4 Inanis est actio ubi propter pauperiæ adversarii nihil potest intentari.
- 5 Qui iudicem agnoscit pro se, debet quoque eum agnoscere contra se.
- 6 Melius est intacta jura servare, quam post vulneratam causam remedium querere.
- 7 Plus est habere rem quam actionem.

§ Qui

- 8 Qui petit id quod statim reddere debet, in dolo esse præsumitur.
 9 Quoties Judex in sententionando exceptionum dilatoriarum non facit mentionem, toties easdem ut irrelevantes tacite rejecisse credendus est.
 10 Quæcunque exceptiones faciunt ad autoritatem judicii conservandam, illæ etiam a judice ex officio partibus non urgentibus mōneri possunt.

CAPUT XII.

DE

LITIS CONTESTATIONE.

SUMMARIA.

1. Connexio. 2. Litis contestatio quid est? 3. Quæ ejus forma? 4. Quotuplex?
 5. Super facto proprio quomodo respondendum? 6. Quomodo super facto alieno?
 7. Quinam effectus Lit. C.

P Remissis exceptionibus dilatoriis annectenda est Litis Contestatio, Quo si illæ relevantes non sint, statim super hac decerni possit.
 Uti vero Litis contestatio in genere considerata

Est actus, quo reus ad intentionem actoris clare, specificè, & absque annexione respondet,

Per quam partes invicem quasi contrahunt,
 De continuanda lite & expectanda judicis sententia.

Ita ad formam ejus essentialem pertinet, ut fiat

- a) Perspicue, c) ad singula Libelli capita,
 b) Distincte, d) Absque annexione.

Estque

- 1) vel Vera, vel Ficta.

Vera quæ fit per actum corporalem, respondendo ad actionem motam
 vel Oretenus, vel in Scriptis.

Ficta, quæ ob contumaciam Rei facta esse fingitur

- 2) vel Generalis, quæ fit per averfionem,
 vel Specialis, quæ fit ad singula libelli capita.

F 3

3) vel

3) vel Affirmativa, vel Negativa, vel Mixta.
In affirmativa recepta sunt verba
wahr/ gestehet/ si facta sunt propria, weiß/ glaubet/ si sunt aliena.
In Negativa recepta sunt verba
negiret/ gestehet nicht/ si facta propria,
weiß nicht/ glaubet nicht/ si facta aliena.

4) vel Pura, vel Eventualis.
Pura est, quæ sit prætermittis omnibus exceptionibus,
Eventualis, quæ sit præmissis exceptionibus

- 1 Dilatoriis,
- 2 Fori declinatoriis,
- 3 Litis ingressum impediens.

5) Solennis, ubi respondetur ad actionem ordinariam,
 Minus solennis, ubi respondetur ad actionem summariam.

Interim effectus Litis contestationis nobiliores sunt, quod

- 1 Operetur præventionem,
- 2 Interrumpat præscriptionem,
- 3 Perpetuet actionem,
- 4 Constituat reum in mala f.
- 5 Mutet actionem penalem,
- 6 Excludat exceptiones dilatorias,
- 7 Impediat mutationem libelli,
- 8 Excludat delationem iuramenti,
- 9 Tribuat procuratori dominium litis.
- 10 Deneget revocationem mandati.

NOTABILIA.

- 1 Quod ficta L. C. hodie æquipolleat affirmativæ & reus tandem per decretum pro confesso & convicto habeatur.
- 2 Quod instar L. C. affirmativæ, verba ista; *Bellagter stellt es dahin* valere non possint.
- 3 Quod L. contestationem dubiam generalem & obscuram iudex ex officio rejicere possit, condemnando reum in expensas.
- 4 Quod is, qui exceptionibus suis fori declinatoriis, aut litis ingressum impediens diffidit, necessum habeat, ut ad minimum in secunda positione litem contestetur, si expensas termini & penam 5. Thalerorum evitare velit.
- 5 Quod plures litis consortes litis Contestationi ab uno factæ omnes adherere possint, modo hanc suam voluntatem expresse declaraverint.
- 6 Quod hodie tantum specialis L. C. locum habeat.
- 7 Quod ad ea, quæ fundamentum actionis non concernunt, v.g. si actor in libello majorum suorum merita enarraverit, reus vel pla-

ne non, vel generaliter, ex stello dieses alles an seinen Ort responde-
re possit.

- 8 Quod protestatio illa vulgaris, quod reus responsurus ad actionem,
illud facere nolit, animo litem contestandi sed saltem pro infor-
mando iudice in causa, nullius sit momenti.
- 9 Quod actore consentiente Litis C. generalis pro sufficiente habēda sit.

AXIOMATA.

- 1 Quod in processu ordinario est L. C. affirmativa & negativa illud in
processu executivo est recognitio vel jurata diffessio.
- 2 Quaecunque pertinent ad substantialia processus, illa ne quidem in
causa summaria citra vitium nullitatis omitti nequeunt.

CAPUT XIII.

DE

EXCEPTIONIBVS PER-
EMTORIIS.

SUMMARIA.

1. Connexio. 2. Exceptiones peremptoriae quid? 3. Unde oriuntur? 4. Que-
nam concernant personam rei? 5. Quae cum negotio nascuntur? 6. Quenam
post negotium nascuntur? 7. Quando exceptiones peremptoriae opponende? 8.
Exceptiones privilegiate quenam? 9. Quid circa illas notandum? 10. Ano-
male exceptiones quenam? 11. Quomodo ab aliis exceptionibus differunt? 12.
Circā exceptionem spoliū quenam singularia occurrunt?

Cum supra cap. 9. exposita sint exceptiones dilatoria,
Hinc nunc sequuntur peremptoriae, & anormae.
Exceptiones peremptoriae sunt, quae si oppositae & probatae fue-
rint, processum vel in totum vel pro parte tollunt.
Respicunt hae exceptiones
vel Personam rei, vel ipsam causam,
Personam rei concernunt exceptiones

a) Mi-

- a) Minorennitatis,
- b) Scti Vellejani,
- c) Scti Macedoniani,
- d) Competentia,
- e) Cessionis bonorum.

Ipsam causam quæ concernunt, nascuntur
vel Cum Negotio, vel Post Negotium.

Cum negotio nascuntur exceptiones

a) Doli Generalis & Specialis.	i) Non num. pecuniæ.
b) Metus.	k) Habes intus, quod petis.
c) Erroris.	l) Non fundata intentionis.
d) Fraudulenta perſuasionis.	m) Rei vendita & tradita.
e) Simulationis.	n) Nudorum tractatum.
f) Rei non sic, sed aliter gesta.	o) Deficientis cause debendi.
g) Plus Petitionis <i>Re, Loco, Tem-</i>
<i>pore, Causa.</i>	p) Deficientis subscriptionis.
h) Usurariæ Pravitatis.	q) Non competentis actionis.

Post negotium nascuntur exceptiones

1 Transactionis,	11 Usucapionis.
2 Pacti de non petendo,	12 Rei judicata.
3 Non adimpleti contractus,	13 Casus fortuiti.
4 Nondum soluti pretij,	14 Principis prohibitionis.
5 Solutionis,	15 Subsecuta reconciliationis,
6 Compensationis,	16 Dissimulationis.
7 Novationis,	17 Prescriptionis.
8 Delegationis,	18 Remissionis.
9 Cessionis,	19 Mutui Dissensus.
10 Jurisjurandi,	20 Usurariæ pravitatis.

Uti autem supra enarrata exceptiones sunt communes,

Post L. C. & alleganda & probanda,

Quibus opponuntur litis ingressum impediennes,

Ex Jure canonico in praxin transumptæ,

Numero non nisi tres,

Scilicet exceptio

- 1 jurisjurandi voluntarii,
- 2 Transactionis,
- 3 Rei judicata.

Sororio vinculo quasi inter se connexa,
Quarum natura præ aliis in eo consistit,
Quod opposita & probata impediant litis contestationem,
Ita si altioris indaginis, post L. C. ablegantur,
In tantum ut iuramentum desuper deferri nequeat,
Ne per sententiam interlocutoriam lis protrahatur.
Præterea dantur & exceptiones, ut vocantur anomalæ.
Anomalæ vero sunt, quæ pro diversitate circumstantiarum aliquando naturam dilatorias, aliquando peremptorias exceptionum induunt.

Atque eo pertinent exceptiones

a) Ordinis,	e) Moratorii,
b) Divisionis,	f) Cessionis bonorum,
c) Cedendarum actionum,	g) Spolii,
d) Competentiæ,	h) Legis anastasianæ.

Ab aliis exceptionibus in eo distinctæ,

Quod in ipsa etiam executione opponi possunt,

Modo antea non fuerint jam jam opposita,

Et a iudice causæ in retro actis rejectæ

vel Expresse, vel Tacite.

Etsi vero in illo omnes conveniant peremptoriæ exceptiones,

Quod non saltem alleganda, sed & probanda sint.

Nisi sint exceptiones juris, quæ probatione non indigent.

Atamen exceptio Spolii hæc singularia habet, quod

- Petitum ejus sit negative formandum,
- ipsa intra 15. dies probanda,
- etiam in alia causa opponi possit,
- admittat juramenti delationem,
- excludat replicam de compensando.

NOTABILIA.

- 1 Quod exceptiones peremptoriæ allegari & probari debeant, etiam si sint notoriæ.
- 2 Quod moribus nostris omnis exceptio peremptoria induat naturam litis ingressum impediens, si in continenti probari possit.
- 3 Quod ad probationem in continenti referri nequeat juramenti delatio.

G

4 Quod

- 4 Quod pluribus exceptionibus, licet diversis & contrariis, eodem tempore & simul uti nullibi sit prohibitum.
- 5 Quod exceptiones litis ingressum impediētes non saltem ante L. C. opponi, sed etiam denuo litiscontestatiōi annexi possint, eum in finem, ut si non valeant, ut Privilegiatae, ad minimum valeant ut peremptoriae simplices.
- 6 Quod vox: *in continenti* apud Saxones significet terminum Saxonicum; apud nos vero illud ipsum tempus & punctum, in quo partes de iustitia causae disputant.
- 7 Quod in Ducatu Magdeburgico etiam in processibus executivis super exceptionibus peremptoriis iuramentum actori deferre liceat.
- 8 Quod licet in statuto quodam sancitum sit, contra Instrumentum Guarentigiatum non admittendas esse exceptiones, nisi solutionis & compensationis, tamen non excludantur hoc ipso illae exceptiones peremptoriae, quae ex inspectione ipsius instrumenti fluunt, & in sensus occurrunt.
- 9 Quod super exceptione doli generali etiam iuramentum deferri possit.
- 10 Quod exceptio doli generalis in omni casu, ubi quis iniue quid praetendit, locum habeat, atque adeo & parentibus, patronis & similibus personis, quibus alias specialis reverentia debetur, opponi queat.
- 11 Quod quamvis in Instrumento obligatorio omnibus & singulis exceptionibus, tam in genere, quam in specie renunciatum sit, tamen haec renunciatio non extendatur ad illas exceptiones, quae post negotium demum natae.

AXIOMATA.

- 1 Reus excipiēdo actor fit.
- 2 Sicuti actori incumbit onus probandi actionem, ita reo incumbit probare exceptionem.
- 3 Quae ad agendum temporalia, ad excipiendum sunt perpetua.
- 4 Ad neglecta & rejecta non patet recursus.
- 5 Quae Iudex in sententionando non advertit, illa tacite rejecisse praesumitur.
- 6 Quare quid in theoria refertur ad negotii alicujus contraria, illud in praxi parit exceptionem peremptoriam.

CAPVT

CAPVT XIV.

DE

RECONVENTIONE.

SVMMARIA.

1. *Connexio.* 2. *Reconventio quid?* 3. *Quot modis tractatur?* 4. *Quando instituenda?* 5. *Quis ejus effectus?* 6. *Quæ causæ a Reconventioni exceptæ?*

Instituenda conventione & inchoata actione, reo incumbit;

Ut mutuas petitiones contra actorem eruat,

Ac si eas fundatas putet, ad reconventionem confugiat,

Quo in suo Judicio facilius id consequatur,

Quod alias in foro actoris petere debuisset,

Est autem reconventio actus, quæ quis actorem ex connexitate causæ coram eodem judicio, licet alias incompetente, ad respondendum provocat.

Tractatur hæc

vel Simultaneo processu, vel Finita conventione.

Simultaneo processu, si non saltem idem fundamentum connexionis; sed etiam idem modus probandi adsit.

Finita conventione, si fundamentum reconventionis sit altioris indaginis, & diversus modus probandi.

Ubi vero reus reconventionem instituere tenetur

vel Ante L. C.

vel In ipsa L. C.

Ad eum effectum, ut gaudeat beneficio simultanei processus;

Ita reconventus cogitur coram eodem iudice respondere,

Licet alias sit persona ratione fori privilegiata.

Modo talis causa sit, quæ non in specie excipitur.

Excipiuntur vero causæ

1 Matrimoniales,

2 Feudales,

3 Criminales,

G 2

NOTA.

NOTABILIA.

- 1 Quod actor per protestationem consuetam *de non agnoscendo indice, nisi qua actor &c.* iudicium reconventionis alias fundatum declinare non possit.
- 2 Quod iure Saxonico reconventio nunquam habeat effectum simultanei processus, sed solum prorogatae jurisdictionis.
- 3 Quod in casu, ubi omissa exceptione satisfactionis pro reconventionem reus ad solvendum condemnatus est, pecuniam debitam tamdiu judicialiter deponere possit, donec actor sufficientem cautionem eo nomine praestiterit.
- 4 Quod in casu, ubi actori certa quantitas cautionis pro reconventionem per iudicatum fuit injuncta, postea super capite reconventionis denuo disputare non sit permixtum.
- 5 Quod procurator conventionis contra voluntatem suam in iudicio reconventionis respondere non teneatur.
- 6 Quod reconventio non habeat locum, nisi contra eum, qui in iudicio conventionis suo nomine egit.
- 7 Quod in causis injuriarum connexis, lite conventionali adhuc durante, reconventio institui, & usque ad L. C. continuari possit, ut omnis ita interrumpatur praescriptio.
- 8 Quod reconventio prius institui nequeat, nisi reus iudicato conventionis ad ultimum usque obulum satisfecerit.

AXIOMATA.

- 1 Causa summaria & ordinaria simultaneo processu tractari nequeunt.
- 2 Qui iudicem agnoscit pro se, debet eum quoque agnoscere contra se.
- 3 De qua causa quis non potest cognoscere per modum conventionis, de illa nec potest cognoscere per modum reconventionis.
- 4 In causa diffamationis & simili reconventio locum non habet.
- 5 Quae in conventionem perdit, in reconventionem recuperari possunt.
- 6 Facilius conceditur reconventio quam exceptio.
- 7 Interest reipubl. ne acta & sumptus litis praeter necessitatem cumulantur.
- 8 In processu executivo omnes exceptiones altioris indaginis ad reconventionem ablegantur.

CAPVT

CAPVT XV.

DE

INTERVENTIONE.

SVMMARIA.

1. Connexio. 2. Interventio quid? 3. Quotupliciter movetur? 4. Interveniens quid docere debeat? 5. Cautela contra interventionem?

Esi res inter duos acta tertio regulariter non proffit,
 Adeo ut exceptio: tua non interest repellat a limine iudicii.
 Preterea moribus nostris cessent actiones populares & quasi.
 Attamen si tertius interesse quoddam circa processum habet,
 Sponte illud prosequi potest mediante interventione.
 Interventio est actus quo quis liti inter alios motæ sponte se immiscet.
 Et quidem ob interesse

vel Proprium, vel Commune.

Fieri interventio potest in quacunque iudicii parte,
 Ita tamen, ut qui intervenit animo alteri assistendi,
 Teneatur processum continuare, prout illum reperit.
 Econtrario, qui ob proprium suum interesse intervenit;
 Ad processum in statu in quo illum reperit. non obligatur;
 Modo tamen interesse suum quadantenus docere possit,
 Alias ad iuramentum malitiæ adstringi potest.
 Imprimis si ex actis appareat interventionem calumniose motam.
 Aliquando etiam non obstante interventione executio decernitur,
 Præstata prius a victore sufficiente cautione
 De restituendo eo, quod accipit in casum succumbentis.

NOTABILIA.

- 1 Quod si interveniens metuat, iudicem causæ; non obstante interventione nihil ominis ad executionem progressurum, interventioni suæ statim eventualem appellationem annexere possit.
- 2 Quod sola scientia litæ inter alios esse motam & agitatam suo nomine intervenienti nullo modo præjudicet.

G 3

3 Quod

- 3 Quod non saltem in causa civili tam seculari quam ecclesiastica, verum etiam in criminali civiliter intentata locū habeat interventio.
- 4 Quod pro condemnato in causa criminali tertius interveniendo appellare, appellationemque hoc solo nomine prosequi & iustificare possit.
- 5 Quod in actione spoli, si spoliatus restitutionem ablatorum petat, tertius vero interveniat, & dominium suum probare paratus sit, executio tandiu suspendenda, donec de domini probatione prius cognitum & iudicatum fuerit.
- 6 Quod in casu promissi matrimonii, si tertius interveniat, & sponsam prætendat, utrique prætendentium aditus ad sponsam inhibendus sit.
- 7 Quod duo pluresve in una causa separatim interveniendo interesse suum prosequi possint.

AXIOMATA.

- 1 Lis inter alios mota tertio nec prodest, nec præjudicat.
- 2 Qui tacet, salvo suo interesse tacuisse præsumitur.
- 3 Quod licitum est petere per separatam actionem, id licitum quoque est per interventionem querere.
- 4 Quicumque habent personam standi in iudicio & interesse aliquod docere possunt ad interveniendum admittuntur.

CAPVT XVI.

DE

AUTORIS NOMINATIONE.

SVMMARIA.

1. Connexio.
2. Autoris nominatio quid?
3. Quando fieri debet?
4. In quibus actionibus locum habet?
5. Quod ejus fundamentum?
6. Quæ cautela contra nominationem.

Autoris

Autoris nominatio est actus, quo quis propter rem, quam animo alteri habendi possidet, conventus verum dominum indicat, infimulque petit, ut actio contra se instituta, mutatis mutandis, contra nominatum instituat.

Uti autem hæc fieri debet præcise in primo termino.

Ad eum effectum, ut nominans e nexu litis liberetur;

Ita locum non invenit, nisi in actionibus

Realibus, Mixtis, In rem scriptis.

Modo fundamentum ejus in continenti probetur per

vel Testium depositionem, vel Documenti productionem.

Alias nominanti juramentum malitiæ injungitur,

Quod si præstare nolit, per sententiam nominatio rejicitur.

NOTABILIA.

- 1 Quod nominatio auctoris post L. C. facta, si non habet effectum nominandi, habeat tamen ad minimum effectum denunciandi.
- 2 Quod usufructuarius actione confessoria conventus autorem suum nominare non possit, bene tamen si ipsa res, in qua usufructum habet, mediante vindicatione petatur.
- 3 Quod qui rem possident titulo retrovenditionis, additionis in diem, vel simili auctoris nominationem opponere nequeant.
- 4 Quod in casu, ubi res auctoris nominationem vel dolose, vel culpose omisit, sententia contra possessorem lata vero domino non præjudicet.
- 5 Quod in actione spoli conductor nominando autorem a restitutione se liberare nequeat, nisi locator factum ejus sponte approbaverit.
- 6 Quod in actione de ejecto vel effuso inhabitator adium, licet gratis & precario inhabitet, tamen per nominationem domini actionem contra se motam declinare non possit.

AXIOMATA.

- 1 Quoties auctoris nominatio ob neglectum fatalium non valet ut auctoris nominatio, toties ad minimum valet ut litis denunciatio,
- 2 Possunt esse duo domini unius rei in solidum.
- 3 In quibus casibus locum habet auctoris nominatio, in illis casibus multo magis locum habet litis denunciatio.

CA-

CAPUT XVII.

DE

LITIS DENVNCIATIONE.

SVMMARIA.

1. Connexio. 1. *Litisdenunciatio quid?* 3. *Quando fieri possit?* 4. *Quid si reus Litisdenunciationem omiserit?* 5. *An reo regressus contra autorem competat, licet litis denunciationem omiserit?* 6. *Effectus litis denunciationis quis?* 7. *Quid si denunciatus non compareat?* 4. *Differentie inter Litis denunciationem & autoris nominationem.*

Quemadmodum æquitati naturali repugnat,
 Ut quis & re & pretio carere debeat,
 Quem in finem inventa est evictionis præstatio,
 Vi sua refusionem pretii & omne interesse comprehendens;
 Ita eam præcedere debet Litis denunciatio.

Est autem Litis denunciatio actus, quo quis ab alio judicialiter conventus auctori suo notificat, actionem contra se motam esse, illumque ad assistendum citari petit.

Esti vero illa fieri possit in quavis iudicii parte,

Modo res adhuc per omnia sit integra,

Nec sententia definitiva vires iudicati acceperit,

In tantum ut denunciatio cum actis transmittatur denunciato

vel Immediate, vel Per subsidium juris,

Atamen si conventus illam omiserit & succubuerit,

Tunc regressus contra autorem ipsi denegatur,

Nisi

vel Notorium sit, autorem nullum jus habuisse,

vel Reus talis persona sit, cui competit restitutionis beneficium,

vel Autor se ad evictionem obligaverit absque prævia denunciatione,

vel Reus agere velit ex jure cesso auctoris,

vel Denunciatio auctori insinuari non poterit,

vel Autor juraverit, se evictionem præstiturum,

vel Autor sponte comparuerit & reo adfuerit,

Uti

Uti autem denunciatio id potissimum operatur,
Quod denunciatus in foro denunciantis comparere & assistere teneatur,
Licet sit persona ratione fori privilegiata,
Ita denunciatus comparente denunciato in nexu nihilominus manet;
In tantum, ut nec consentiente denunciato e nexu liberetur.
Nisi actor simul consentiat, & ipsum dimittat,
Hinc sententia inter tres personas ferri & concipi solet.
Ast emanante denunciato, actio ad interesse instituenda,
Que cum personalis sit, intentanda in foro domicilii,
Perdita prius sine facto rei causa principali,
Ceterum quamvis autoris nominatio & Litisdenunciatio differant,
 1 Nominatio fieri debet in primo termino,
 Denunciatio fieri potest in quacunque iudicii parte,
 2 Nominans exit e lite, denunciatus in lite manet.
 3 Nominatio tantum locum habet in realibus mixtis & in rem scriptis,
 Litisdenunciatio etiam in personalibus actionibus.
 4 Nominans immunis est a sumtibus
 Denominans suis sumtibus acta denunciato mittere debet.
Sape tamen promiscue capiuntur & confunduntur,
Quoniam a nominatione ad denunciationem valet consequentia.

NOTABILIA.

- 1 *Quod* nominatio autoris ante L. C. facta habeat effectum transferendi iudicii, post litem vero contestatam facta si non habet effectum nominandi, habeat tamen effectum denunciandi.
- 2 *Quod* etiam in instantia appellationis reus adhuc litem denunciare possit.
- 3 *Quod* denunciatus causam in eo statu, in quo illam reperit, continuare teneatur.
- 4 *Quod* in casu ubi legatario lis movetur super re legata, litisdenunciatio heredi fieri debeat precise ante litem contestatam, sub pena inadmissibilitatis.
- 5 *Quod* licet autor in instrumento venditionis emptori promiserit se proprio nomine litem tractaturum, suis sumtibus, & absque adfidentia emptoris, tamen emptor tamdiu in nexu litis maneat donec actor ipsum dimittat.

H

6 Quod

- 6 Quod etiam in transactione obtineat litis denunciatio, eo nimirum casu, si aliquid datum, non vero si tantum aliquid remissum sit.
- 7 Quod litis denunciatio non possit fieri per saltum, nisi intermedii autores notorie non sint solvendo.
- 8 Quod in casu victoriæ ubi reus absolutoriam obtinuit, sed absque expensarum refusione, contra autorem ratione sumtuum litis regressus denegetur.

AXIOMATA.

- 1 In omni contractu oneroso præstanda est evictio.
- 2 In nullo contractu lucrativo præstanda est evictio.
- 3 In quibus casibus cessat evictionis præstatio, in illis casibus cessat litis denunciatio.
- 4 Quoties possessor rem perdidit, vel facto suo commissionis, vel omissionis, toties cessat evictionis præstatio.
- 5 Res inter alios gesta tertio non præjudicat.
- 6 Qui agit ex jure cesso, litis denunciatione non indiget.
- 7 Quoties res evincitur ex legis beneficio, toties cessat evictionis præstatio.
- 8 Quoties eadem subest vincendi causa, toties unius victoria etiam alii prodest.
- 9 Nemini credendum in eo, quod alterius onus concernit.

CAPIT. XVIII.

DE

PROCESSVS REASSUMPTIONE.

SUMMARIUM.

1. Connexio, 2. Processus reassumptio quid? 3. Quotuplex? 4. Quenam hodie in usu?

Accidit

Accidit aliquando ut lite durante litigans moriatur.
 Hinc opus est respectu heredum processus reassumptione.
Est autem processus reassumptio actus, quo heredes judicialiter se declarant, quod litem in eo statu, in quo defunctus ipsam reliquit, reassumere & continuare velint.

Hec licet fit

vel solennis, vel minus solennis.

Attamen moribus ultima sufficit,

Cum mandata pro heredibus concipiuntur,

Modo passui legitimationis sit satisfactum,

In tantum ut sub pœna reassumpti citari heredes possint.

Imo tandem processus pro reassumpto declaretur.

NOTABILIA.

- 1 Quod si defunctus in loco contractus litem contestatus fuerit, heres ibi stare teneatur, licet ibi præsens non sit, nec bona ibi habeat.
- 2 Quod procurator processum reassumpturus mandatum speciale exhibere debeat, cum reassumptio virtutem hereditatis aditionem in se comprehendat.
- 3 Quod tamen in mandato personam defuncti & causam, quæ reassumenda, præcise exprimere necesse non sit.
- 4 Quod quæ a procuratore mortem principalis ignorante, bona si de gesta sunt, propter defectum reassumptionis impugnari nequeant.
- 5 Quod in casu plurium heredum omnes & singuli processum reassumere teneantur, adeo ut cautio de rato reliquorum nomine oblata non sufficiat.
- 6 Quod feminis processum reassumentibus si curatorem non habent, curator ex officio constituendus sit.

AXIOMATA.

- 1 Personalia cum personis expirant.
- 2 Heres non potest plus juris prætere, quam defunctus ipsi reliquit.
- 3 Qui suo nomine intervenit, ad reassumendum non tenetur.

CAPVT XIX.

DE

PROBATIONE.

SVMMARIA.

1. Connexio. 2. Probatio quid? 3. Quotplex? 4. Quid semiplena maior?
 5. Quid semiplena minor? 6. quid semiplena in specie? 7. Quinam effectus harum probationum? 8. Quomodo probatio & demonstratio inter se differt?
 9. Regulariter probandum factum. 10. In quibus casibus ius probandum?
 11. Quare affirmanti incumbit probatio? 12. Quando negativa probanda?
 13. Modus probandi quotplex. 14. Reprobatio quid?

Quodsi reus ad actionem responderit,
 Et item negative contestatus fuerit,
 Tunc pro re nata

vel Actor sponte ad probandum se offert;
 vel Iudex ipsi probationem injungit.

Quomodo vero probatio est actus judicialis, quo quisea, quæ adversarius ipsi vel negat vel in dubium vocat, pro informando iudice, et refutando adversario verificare annuitur;

Ita est

1) vel Naturalis, vel Artificialis.

Naturalis dicitur, quæ concludit per argumenta ex natura desumpta v. g.
 Adest lac, ergo peperit,
 Sollucet, ergo Dies est,
 Grave est, ergo descendit.

Artificialis est, quæ concludit per argumenta ex arte desumpta v. g.
 Usufructuarius est, ergo satisdat.
 Fœmina est, ergo postulare nequit,
 Contractus bilateralis est, ergo bonæ fidei,

Prout illa suppeditantur ab artibus
 vel Vulgaribus, vel Liberalibus.

Atque hæc fit

vel A priori, a causa ad effectum,

vel

vel A posteriori ab effectu ad causam.

- 2) vel plena, ubi quis probanda apodictice deducit,
vel Minus plena, ubi probanda topice deducit.

Minus plena rursus est

vel *Semiplena* major, vel *Semiplena* minor, vel *Semiplena* in specie.

Semiplena major est; cum quis probanda partim per unum testem omni exceptione majorem, partim per testem, exceptiones admittentem deducit.

Semiplena minor est, cum quis per unicum saltem testem non omni exceptione majorem probanda deducit.

Semiplena in specie est, cum quis per unicum testem omni exceptione majorem, vel librum mercatoriam, nullo visibili vitiorum intentionem suam probat.

Effectus harum specierum est, quod si actor probaverit

- 1 Plene, non opus sit ullo juramento,
- 2 Plus quam semiplene, admittatur ad suppletorium,
- 3 Semiplene itidem ad suppletorium,
- 4 Minus semiplene, adversarius ad purgatorium.

Quod si vero actor actionem, reus exceptionem semiplene,

Tunc in dubio pro reo, ut admittatur ad purgatorium.

- 3) vel Probatio, vel Reprobatio.
- 4) vel Probatio in specie, vel Demonstratio,

Quæ ultima divisio in sequentibus potissimum differt, quod

- a) In probatione sit terminus legalis sui natura præclusivus,
In demonstratione terminus arbitrarius, a iudice determinandus,
- b) In probatione admittantur interrogatoria, causæ merita concernentia.

In demonstratione tantum interrogatoria personas testium concernentia,

- c) In probatione obtineat solennis attestatorum publicatio.
In demonstratione statim præfigatur terminus ad publicationem decreti.

- d) In probatione receptæ sint solennes & alternæ disputationes,
In demonstratione loco disputationum sit brevis deductio.

- e) In probatione Thema probandum includatur distinctis articulis,
In demonstratione illi distincti articuli cessent,

Quamvis vero regulariter probandum sit factum,
Cum iudex jam jus scire præsumatur,
Attamen & juris probatio aliquando injungitur.

Nimirum si agatur:

- a) De jure non scripto,
- b) De jure inter doctores dubio,
- c) De applicatione juris ad hypothesin,
- d) De explicatione juris in præsentia materia,
- e) De juris receptione & usu in hoc foro,
- f) De conciliatione juris contrariantis,
- g) De derogatione juris posterioris.

In tantum, ut probatio utriusque incumbat affirmanti.

Cum negantis per rerum naturam nulla sit probatio,

Nisi

- a) sit Negativa juris,
- b) Reus fundamentum defensionis in negativa quærat,
- c) sit Negativa prægnans,
- d) sit virtualiter affirmans,
- e) Jura probationem expresse injunxerint,

Quemadmodum autem modus probandi quintuplex est,

Nimirum per

- 1) Propriam adversarii confessionem,
- 2) Ocularem inspectionem,
- 3) Testium depositionem,
- 4) Instrumentorum recognitionem,
- 5) Juramenti præstationem.

Ita probatione finita non infrequens est, ut instituaturs reprobatio.

Que est actus, quo reus ea, quæ ab actore per modum probationis
 proposita, per argumenta contraria refutare intendit.

Atque hæc eodem modo suscipitur & finitur, quo probatio.

NOTABILIA.

- 1 Quod terminus probatorius a momento rei judicatz currere incipiat; attamen non de momento in momentum, sed de die in diem computetur.

2 Quod

- 2 Quod fatali probationis non saltem tempus amicabile compolitionis, sed etiam feriæ pariter divinæ ac humanæ imputentur.
- 3 Quod in casu, ubi leuteratio vel appellatio deserta pronunciata fuerit, fatale probationis demum ab eo die, quo sententia leuterationis vel appellationis vires rei judicatæ accepit, currere incipiat.
- 4 Quod licet demonstratio ad fatale probationis non sit præcisè adstricta; fallat tamen hoc, si terminus a iudice in decreto sub pœna præclusionis positus sit.
- 5 Quod si in sententia super probatione lata, aliquid sit annexum, quod actor ante probationem expedire debet v. g. se legitimare, terminus probationis non a tempore rei judicatæ, sed quo iudicato a parte actoris satisfactum, currere incipiat.
- 6 Quod in casu si notoria negentur esse notoria, non probandum quod vera, sed quod notoria sint.
- 7 Quod præterlapso termino probatorio probaturus ipso facto probationem perdat, etsi ejus contumacia non fuerit accusata.
- 8 Quod in processu civili moribus nostris cessent positiones, juramentum dandorum & respondendorum, nec non interrogatoriæ actiones, in earum vero locum articuli, Litiscontestatio, juramentum malitiæ, generale & speciale successerint.
- 9 Quod si super aliis punctis leuteratum, vel appellatum fuerit, quæ probationem non attingunt, non obstante Leuteratione vel appellatione, fatalia probationis nihilominus currant.

AXIOMATA.

- 1 Pro quo militat juris præsumtio, illi nullo injungi potest probatio.
- 2 Ex puris præsumtionibus nemo condemnandus.
- 3 Quæ probata non relevant, ad probandum non admittuntur.
- 4 Quæ facti sunt, non præsumuntur, sed probanda.
- 5 Iudex non debet judicare juxta scientiam, sed juxta acta & probata.
- 6 Actore non probante reus absolvitur.
- 7 Actore probante reus condemnatur.
- 8 Notoria non indigent probatione.
- 9 Quicquid juris est in probatione, id quoque juris in reprobatione.

CA-

CAPVT XX,

DE

PROPRIA ADVER- SARII CONFESSIONE.

SVMMARIA.

1. Connexio. 2. Qualis esse debeat propria confessio? 3. Quid si revocata fuerit? 4. Confessio procuratoris quousque principali noceat? 5. Minores contra confessionem in integrum restituuntur.

Quemadmodum eum in finem introducta est Litis Contestatio, Ut Iudex exinde videat, quæ reus negat, quæ confitetur, Ne superflua trahantur ad probationem;

Ita propriæ rei confessio reliquas probationū species antecedit

Modo ista sit

a) Seria,

c) Libera.

b) Judicialis,

d) Acceptata.

Hinc quamdiu unum ex his requisitis deficit, nihil operatur.

Imprimis si a confitente statim fuerit revocata.

Quemadmodum vero procuratoris confessio principali non nocet,

Nisi hic

a) In iudicio præsens fuerit,

b) Ea quæ dicuntur intellexerit,

c) In continenti non contradixerit.

Ita minores contra confessionem in integrum restituuntur.

Etiamsi confessio causam criminalem concernat.

Præsertim, si ex capite præcipitantiæ impugnetur.

NOTABILIA.

1. Quod regulariter contra instrumentum Guarentigiatum non admittantur exceptiones, nisi vel itidem ex Instrumento simili vel ex adversarii confessione in continenti probari possint.

2. Quod

- 2 Quod sola creditoris confessio parum aut nihil operetur, etiam si aliquod adminiculum ipsi acceperit.
- 3 Quod debitoris confessio extrajudicialis, reiterata & acceptata idem operetur, quod confessio judicialis.
- 4 Quod confessio heredis unius, reliquis non noceat.
- 5 Quod confessio qualificata a reo facta imprimis in causis criminalibus ipsi injungat onus probationis.
- 6 Quod etiam in causis civilibus actor ob qualificatam rei confessionem ab onere probandi actionem aliquando liberetur, nimirum si qualitas illa ex intervallo, vel inutiliter adjiciatur, aut inferat factum plane diversum.
- 7 Quod contra sententiam ex confessione latam nec admittatur appellatio nec Leuteratio.
- 8 Quod confessio iterata & juramento confirmata inducat presumptionem praviæ certiorationis.

AXIOMATA.

- 1 Propria confessio est omnium optima probatio.
- 2 In confessu & convictum partes judicis non sunt nisi condemnatoria.
- 3 Quicquid a parte altera nondum est acceptatum, illud semper est revocabile.
- 4 Instrumentum habet vim judicialis confessionis.

CAPVT XXI.

DE

OCVLARI INSPECTIONE.

SVMMARIA.

1. Connexio. 2. Ocularis inspectionis quanam utilitas? 3. Quando decernatur?
4. An in executione locum inveniat? 5. cujus summius expedienda? 6. quo modo? 7. Quis ejus effectus.

I

Quem-

Quemadmodum ocularis Inspectio antiquissima probatio est, Dum ortum suum traxit ab eo statim tempore, quo controversiæ cœperunt;

Ita insignem utilitatem potissimum in eo præstat, Quod cognito loco quæstionis interrogatoria eo accuratius formari possint,

Imo quod etiam Iudex sententiam suam facile concipere queat.

Hinc non saltem ad instantiam unius decernitur,

Verum etiam aliquando ex officio suscipitur.

Imprimis si veritas alio modo haberi nequeat,

In ipsa etiam executione locum inveniens.

Aliquoties quoque repetenda, si res ita ferat,

Non tamen aliter, quam sumtibus petentis,

Prævio nonnunquam juramento malitiæ,

Adhibitis quoque mensuris ex alieno territorio,

In præsentia partium juramento constringendis.

Intantum, ut sententia contra ocularem inspectionem lata sit ipso jure nulla.

NOTABILIA.

- 1 Quod non omnes causæ admittant ocularem Inspectionem, sed saltem illæ, quæ magis iudicium, quam testimonium requirunt.
- 2 Quod inter has causas connumeretur quoque virginitatis probatio.
- 3 Quod virginitas probata credatur, si maritus prima nocte concubitus linteamina sanguinolenta inveniatur.
- 4 Quod ocularis inspectio locum habeat, etiam si quis jam aliis probationibus usus fuerit, & succubuerit.
- 5 Quod in casu novi operis nunciationis & similibus etiam ante Litis Contestationem expediri possit ocularis inspectio.
- 6 Quod pictores topographiæ conficiendæ adhiberi debeant esse immatriculati.
- 7 Quod in ipso actu ocularis inspectionis testes quoque simul produci & examinari possint, ita tamen, ut diligenter admoneantur, de observandis iis, quæ demonstrantur, & non revelandis illis, quæ audient, nec inter se conferendis illis, quæ gesta sunt.

AXIO-

AXIOMATA.

- 1 Sententia contra evidentiam facti lata, est ipso jure nulla.
- 2 Quæ non requirunt solemnem judiciorum ordinem, illa nec ad terminum probatorium alligata.
- 3 Omnis præsumtio cedit veritati.
- 4 Quoties ocularis inspectio expedita ex officio, toties sumtus in illam facti redundant in succumbentem.
- 5 Quicquid oculus videt, nemo fideliter negat.
- 6 Sententia, quæ per evidentiam facti elidi potest, non transit in rem judicatam.

CAPUT XXII.

DE

PROBATIONE PER TESTES.

SUMMARIUM.

1. Connexio. 2. Quid est probatio per testes? 3. Quotplex? 4. Quenam irregularis? 5. In regulari ad quenam attendendum? 6. Producenti quenam observanda? 7. Quid consilii pro producente, si omnes testes compareant? 8. Si quidam compareant? 9. Si nemo ex testibus compareat? 10. Quenam producto observanda? 11. Quenam testi? 12. Quenam judici?

Tertia probationis species dicitur, quæ fit per testes.

Est autem probatio per testes actus, quo quis fundamentum suæ intentionis mediantibus articulis testimonialibus probare intendit, subjectis in fine nominibus testium cum Directorio.

Dividitur illa in

Regularem &

Irregularem.

Regularis est, quæ post L. C. instituitur.

I :

Irre-

*Irregularis est, quæ quovis tempore institui potest
In perpetuam negotii alicujus memoriam,
Imprimis, si subsit periculum amittendi testimonii.
Quemadmodum vero irregularis non est hujus loci,
Ita in regulari decenter tractanda occurrunt:*

1 Producens,	3 Testis.
2 Productus,	4 Judex.

I. Producens in id incumbat sedulo, ut

- a) Curet, ne terminus probationis elabatur.
- b) Tempestive dilationem petat.
- c) Tandem articulos cum nominibus testium & Directorio offerat.
- d) Citationem tam productæ, quam testibus insinuari vigilet,
- e) Subsidiariam citationem, ubi opus est, instanter petat.
- f) De insinuatione hujus & requisitorialium sollicitus sit.
- g) Sumtus itineris testibus offerat.
- h) Testes in locis remotis habitantes per Commissarium examinari roget.

*Cum vero in termino productionis compareant testes
vel Omnes, vel Quidam, vel Nulli,*

Hinc incumbit producenti, ut si adsint

- a) *Omnes*, illos producat, de evitando perjurio & dicenda veritate admoneri, juramento constringi, ad articulos examinari, & dicta eorum distincte in protocollum redigi petat, ac contra producti interrogatoria impertinentia protestetur.
- b) *Quidam*, præsentem producat, absentium contumaciam accuset, petendo, ut ad alium terminum arctius citentur, & iste terminus productæ notificetur.
- c) *Nulli*, contumaciam eorum in scriptis accuset, petendo, ut ad novum terminum sub certa multa vel carceris pena arctius citentur.

II Productus, quam primum articulos accepit,

- a) An fatale probationis elapsus sit, inquiret.
- b) Loco comparitionis exceptionem desertæ probationis opponat.
- c) Contra articulorum obscuritatem, impertinentiam &c. excipiat.
- d) Te-

- d) Testes inhabiles a limine iudicii excipiendo repellat,
- e) In examen habilium testium consentiat.
- f) Exceptiones contra personas & dicta testium reseruet,
- g) Interrogatoria tempestive conscribat & offerat,
- h) Testes suspectos severe de perjurio evitando admoneri petat,
- i) Contra terminum publicationis protestando ad reprobandum se offerat,
- k) Ubi publicatio jam facta, ad restitutionem in integrum provocet.

III *Testis* uti se non immisceat, nisi denominatus & citatus,

Ita aliquando:

- vel Plane testimonium declinare intendit,
- vel Domi examinari desiderat,
- vel Sumtus itineris prætendit,
- vel Ad communicationem articulorum provocat,
- vel Per ignorantiam se excusat,
- vel Juramentum malitiæ a producente urget,
- vel Juramentum sibi remitti petit.

In casu, ubi

- a) *Testimonium declinare intendit*, hujus rationes & causas tempestive in scriptis alleget, & producenti eas communicari petat.
- b) *Domi examinari desiderat*, & ad beneficium L. 15. ff. d. jurejur. provocet.
- c) *Sumtus itineris desiderat* & Liquidationem eorum memoriali annectat.
- d) *Ad communicationem articulorum provocat*, & frustra laborat.
- e) *Per ignorantiam se excusat*, & resolutio ipsi datur, quod de iis, quæ scit, saltem deponere debeat.
- f) *Juramentum malitiæ a producente urget*, & causas hujus suspicionis exprimat.
- g) *Juramentum sibi remitti petit*, & ad officium suum, vel fidem pastorem provocet.

IV *Judex*, quantum ad examen testium attinet,

Officium suum eatenus observet, ut

- a) Oblatis articulis citationem tam ad productum quam testes emittat,
- b) Te-

- b) Testes de evitando perjurio admoveat vel generaliter vel specialiter.
- c) Juramento testes confringat,
- d) Exceptionem inhabilitatis vel similem sententia sua decadat,
- e) Aliquando ad externos acta transmittat,
- f) Partes litigantes secedere jubeat,
- g) Testes juxta Directorium separatim examine,
- h) Examinatos sub impositione silentii dimittat,
- i) Terminum publicandorum attestatorum præfigat,
- k) Rotulum super attestatis conscribat.

NOTABILIA.

- 1 Quod productus quidem ad videndum produci & jurari testes, non vero ad dandum interrogatoria citari debeat.
- 2 Quod articuli probatoriales nec a producente, nec a Judice testibus communicari debeant,
- 3 Quod protestatio contra testem in totum inhabilem, si fundamentum ejus in continenti probari possit, illum statim a testimonio repellat.
- 4 Quod testes super turpitudine contestium generaliter examinari possint.
- 5 Quod quilibet articulus tantum unicum caput in se continere debeat.
- 6 Quod depositio testium absque prævio juramento facta, nullius sit momenti,
- 7 Quod procurator testibus juramentum remittere nequeat, nisi speciali mandato eo nomine instructus sit.
- 8 Quod subditi etiam in causa principis vel domini testari possint, modo juramentum subjectionis prius ipsis ad hunc actum fuerit remissum.
- 9 Quod testes egregii, senes, valetudinarii &c. de jure prætereundum possint, ut domi examinentur.
- 10 Quod sumtus itineris testibus a producente suppeditandi varient pro varietate personarum examinandarum.
- 11 Quod depositiones testium iisdem verbis, quibus testes usi sunt, ad acta conscribi debeant.
- 12 Quod finito examine iudex testibus depositiones suas rursus prælegere debeat.

13 Quod

- 13 Quod si testes circa prælectam depositionem quid moneant, Judex illud in continenti supplere possit.
- 14 Quod clausula vulgaris articulis in fine adjici solita: *Cetera reliquuntur Legalitati domini examinantis*, nullum habeat usum.
- 15 Quod reprobatio ante publicata attestata probationis institui debeat.
- 16 Quod si probatio per instrumenta facta fuerit, terminus a quo introducenda reprobationis a die insinuata citationis super disputationibus currere incipiat.
- 17 Quod producenti ante lapsum termini probatorii alios testes nominare, novos articulos offerre, & Directorium mutare liceat.
- 18 Quod ubi requiritur juramentum corporale, ibi in clericis fides pastoralis non sufficiat.
- 19 Quod in casu, ubi juramentum testi remittitur, ille ad minimum vel sub formula, an Eydes statt/ vel sub fide principi præstita, deponere debeat.
- 20 Quod Judex in casu ubi partes super impertinentia disputant, omnes articulos sub clausula: *salvo jure impertinentium*, admittere possit.
- 21 Quod aliquando, si omnes ac singuli articuli generales & impertinentes sint, Judex illos, etiam parte adversa non urgente, per sententiam rejicere possit.
- 22 Quod productus formans interrogatoria, ubi ad cardinem negotii pervenit, rogare possit judicem, ut intuitu hujus articuli juramentum præstitum testi in memoriam revocet.
- 23 Quod in examinandis testibus, etiam si causa criminalis sit, nunquam ad præstationem juramenti sacerdotes adhibeantur.
- 24 Quod rotulus testium ita sit conscribendus, ut sub quovis articulo & interrogatorio omnium testium depositiones ordine collocentur, quo ita uno intuitu Judex videre possit, in quonam testes vel consentiant, vel sibi contradicant.
- 25 Quod in casu, ubi testes a Commissario examinandi, & causa sit alicujus momenti, optime sibi consulat productus, si vel notarium vel concommisarium adjungi curet.

AXIOMATA.

- 1 Nemo potest esse testis in propria causa.

2 Testi

- 2 Testi non jurato non creditur.
- 3 Nemo contra se ipsum testimonium dicere tenetur.
- 4 Testi varianti non creditur.
- 5 Nemo super propria turpitudine testimonium dicere cogitur.
- 6 Quoties jura requirunt testes, nec exprimunt numerum, toties duo sufficiunt.
- 7 Quoties inhabilitas testis clara & liquida est, toties ille a testimonio dicendo plane repellitur.
- 8 Quoties inhabilitas testis est altioris indaginis, toties testis quidem admittitur, sed exceptiones contra personas & dicta reservantur.
- 9 Quoties testis utriusque litigantium vel consanguinitate vel affinitate, vel simili vinculo junctus, toties ipsi inhabilitas opponi nequit.

CAPVT XXIII.

DE

PROBATIONE PER DOCUMENTA.

SUMMARIA.

1. Connexio. 2. Documentum quid? 3. Quotuplex? 4. Ad notarii instrumentum quenam requiruntur? 5. Quid si unum vel alterum requisitum deficiat? 6. Quid interest instrumentis an quis utatur ad fundandam actionem an ad probationem? 7. Que circa probationem per documenta necessario observanda? 8. Conscriptio documenti quomodo fieri debeat? 9. Productio documenti quomodo expedienda? 10. Actor an instrumenta edere tenetur? 11. Reus que instrumenta edere cogatur? 12. tertius quando ad editionem obligetur.

Probatio per documenta est actus, quo partes litigantes median-
tibus documentis, certis articulis inclusis, fundamentum
sue intentionis probare annituntur.
Documentum vero est scriptura in perpetuam memoriam & fi-
dem alicujus negotii conscripta, Estque

Estque

a) vel Publicum, vel Privatum.

Publicum, quod publica nititur autoritate & fide;*Privatum*, quod privata fide sustinetur.*Publicum* rursus

vel Vere publicum, vel Quasi publicum.

Vere publicum, quod judicialiter confectum,*Quasi publicum*, quod

vel a Notario conscriptum,

vel trium Testium subscriptione munitum.

Uti vero notarii instrumentum aliter non valet, quam si fuerit confectum

a) a Notario legitimo,

b) Per modum solennis instrumenti,

c) Coram 2. testibus specialiter subrequisitis,

d) Adjecto magno notariatus sigillo.

Ita si unum ex his requisitis deficit, juramentum suppletorium exigitur.*Imprimis*, si pars adversa hoc urgeat.

b) vel Originale, vel Copiale.

Originale rursus

c) vel Simplex, vel Vidimatum, d) vel Referens, vel Relatum.

Referens est, quod mentionem facit alterius documenti.*Relatum* est, cujus mentio fit in instrumento referente.*Etsi* vero instrumenta inserviant ad fundandam

vel Actionem, vel Probationem.

Hac saltem observata differentia, quod

a) Quoad fundandam actionem non admittatur comparatio manuum.

Quoad fundandam probationem vero admittatur.

b) Quoad fundandam actionem requirantur documenta originalia.

Quoad fundandam probationem sufficiant etiam copiae.

c) Quoad fundandam actionem non admittantur documenta tertii privata.

Quoad fundandam probationem quaelibet documenta admittantur.

Attamen hic tantum considerantur, prout probationi inserviunt.

K

Que

Quæ vero accurate cognoscantur, attendenda eorum

a) Conscriptio,	e) Recognitio,
b) Productio,	f) Comparatio,
c) Editio,	g) Amissio.
d) Diffessio,	

I. *Conscriptio* ut recte fiat, requiritur, ut exprimatur

1 Annus,	4 Locus,
2 Causa debendi,	5 Modus,
3 Personæ interessentes,	6 Tempus solutionis.

Quæ omnia si concurrant, guarentigiatum vocari solet.

II. *Productio* valida est, licet articulis adjectæ sint copiae,

Modo in ipso termino productionis originalia producantur,

Ita, ut quodlibet documentum certo rubro & signo notetur,

Adjecta clausula, producentem expectaturum, qua ratione productus
vel Recognitionem recepturus, vel Juratò diffessurus sit.

III. *Editio* instrumentorum petitur ab

vel Actore, vel Reo, vel tertio.

Actor omnia instrumenta edere tenetur.

Imprimis ea, quæ allegavit in Libello,

Nisi in illis propria ipsius turpitudine contineatur.

Reus regulariter nulla edit documenta,

Ne proprio gladio se jugulare videatur,

Nisi

vel Communia sint,

vel Actor iis opus habeat ad replicandum,

vel Veritas aliter haberi nequeat.

Tertius itidem non edit instrumenta,

Nisi

vel Ea nude custodiat,

vel Ad editionem se obligaverit,

vel Instrumenta communia sint,

vel Veritas aliter haberi non possit.

Petitur hæc editio per modum

vel Actionis de edendo,

vel Officii Judicis implorationis,

vel Actionis emti.

Con-

*Contra eos, qui jurisdictioni iudicis subsunt, mediante mandato,
Contra illos, qui jurisdictioni ejus non subsunt, mediantibus requisi-*
torialibus.

Modo implorans summarie fundamentum intentionis doceat.

Nimirum unde sciat, documentum penes alterum esse.

Alias Juxta ipsi imponit juramentum calumniae.

Imprimis si pars adversa hoc urgeat.

IV *Diffessio aliter fieri nequit, quam medianre juramento,*

Hoc uti a

vel Producente sponte suscipitur,

vel iudice per sententiam imponitur.

Ira contrarii probationem omni tempore admittit,

Etiamsi quis post praestationem demum se ad illam offerat,

In tantum, ut si in probatione succubuerit.

Tunc novus terminus ad jurandum praefigendus fit.

Cessante actione injuriarum contra producentem.

V. *Recognitio sequenti modo procedit.*

Productus vel Recognoscit. vel Recusat.

Si recognoscit, oportet, ut pure & distincte recognoscat.

*Addita ut plurimum consueta clausula, salvis exceptionibus, salva rei
veritate & reprobatione.*

Si recusat recognoscere, hoc fit ob vitium

vel Formae, vel Materiae.

Ubi vitium occurrit in forma,

Tunc opponit exceptionem irrecognoscibilis documenti,

Petendo, ut ante omnia super hac exceptione pronunciatur.

Si vero vitium occurrit in materia

Tunc negat, hanc esse manum suam, aut ejus, cujus nomen expressum.

Quo facto, producens equidem recognitionem acceptat,

Ast ratione non recognitorum contumaciam producti accusat,

Petendo, ut super juramento diffessionis pronunciatur,

VI *Comparatio. Hac ut accurate fiat, expedienda*

a) Per scriptoriae artis peritos, geschworene Stuhl-Schreiber /

b) Formatis articulis, causae merita non concernentibus,

c) Aliquando per testes de propria visione deponentes.

VII *Amisio uti est,*

vel Dolosa, vel Culpofa, vel Cafualis,
Ita duobus prioribus cafibus amiffio parti adverfa non nocet,
Quin potius inftrumenta amiffa pro editis & recognitis habentur,
Ultimo vero cafu praftatur juramentum malitiae,

NOTABILIA.

- 1 Quod documenta publica praecise fint recognoscenda, aut falstas eorum docenda.
- 2 Quod producus in cafu, ubi producit documentum diverfa capita in fe continens, proteftari debeat, fe illud faltem in paffibus utilibus producturum.
- 3 Quod in documentis privatis producto liberum fit, vel recognoscere, vel diffiteri, licet recognitio ipfi simpliciter per judicatum fuerit injuncta,
- 4 Quod documentum referens absque relato nihil probet, nifi Tenor relati fit referenti infertus, Debitor exceptioni deficientis referentis renunciaverit.
- 5 Quod post terminum probatorium inftrumenta producturus non audiatur, nifi praestiterit juramentum, fe ante eorum notitiam non habuiffe.
- 6 Quod omnia documenta pro fundanda probatione producta recognosci debeant, etiamfi manu tertii, producto ignota fint fcripta.
- 7 Quod sub praetextu fcripturae vel figilli ignoti recognitionem documentorum nemo detrectare poffit.
- 8 Quod productio documentorum ante L. C. facta, denuo post L. C. fit repetenda.
- 9 Quod documenta litis ingreffum impediencia etiam ante L. C. produci poffint.
- 10 Quod documentum fubfcriptum & non figillatum, aut figillatum, fed non fubfcriptum, tamen recognosci debeat.
- 11 Quod documentum fubfcriptum, nec figillatum recognoscendum fit, fi productus propria manu fcripferit.
- 12 Quod documentum in alio loco, vel archivo exiftens, coram Magiftrato illius loci recognoscendum fit. vid. l. 18. C. d. fid. infr.

AXI-

AXIOMATA.

- 1 Fides publica non subiacet diffessioni.
- 2 Instrumentum sine die & consule est irrecognoscibile.
- 3 Pro instrumentis militat præsumtio & veritatis & iustitiæ.
- 4 Qui instrumentum aliquod agnoscit pro se, tenetur quoque illud agnoscere contra se.
- 5 Quæ ad certum fatale allegata, a partibus pro lubitu anticipari nequeunt.
- 6 Instrumenta noviter reperta etiam in ipsa executione locum inveniunt.

CAPUT XXIV.

DE

PROBATIONE PER
JVRAMENTA.

SVMMARIA.

1. Connexio. 2. Juramentum quid? 3. Quotuplex? 4. Quæ species juramenti publici? 5. Quæ species quasi publici? 6. Privatum quotuplex? 7. Judiciale quotuplex? 8. Voluntarium super quo deservitur? 9. Necessarium quis imponat? 10. Necessarii quænam potiores species? 11. Hujus loci quænam? 12. Circa voluntarium judiciale quænam in foro observanda? 13. Quid circa juramenti delationem notandum? 14. Quid circa relationem? 15. Relatio in quibus casibus locum habeat? 16. Relaturus Juramentum quid observare debeat? 17. acceptatio quid? 18. quid illam sequitur? 19. In termino ad jurandum præfixo quid si neuter compareat? 20. Quid si ille compareat, cui juramentum calumnie incumbit? 21. Quid si ille tantum comparet, cui juramentum principale injunctum? 22. Quid si ille tantum, cui utriusque juramenti præstatio incumbit? 23. Oblatio ad jurandum in quo consistat? 24. Conscientiæ exoneratio quando locum habeat? 25. Juramentum quando pro deserto declarandum? 26. Quando juramentum recusari possit? 27. Juramenti præstatio quomodo expedienda? 28. Quid si

K 3

Par.

Partes circa formulam iuramenti dissentiant? 29. Quid si circa illam conveniant? 30. Protestatio contra praestationem iuramenti quid operetur? 31. Remissio iuramenti quem effectum habeat?

Ultima probationis species est, quæ fit per iuramenta.
 Est autem iuramentum actus, quo quis illud, quod ut religiosum colit, in maiorem negotii fidem, ut testem & vindicem provocat.

Estque

- a) vel Assertorium, vel Confirmatorium, vel Mixtum.
 b) vel Publicum, vel Privatum.

Publicum rursus

- vel Vere Publicum, vel Quasi publicum.

Ad vere publicum spectat iuramentum

- a) Imperatoris, f) Vassallagium.
 b) Regis Romanorum, g) Confraternitatis,
 c) Electorum, h) Protectionis.
 d) Auftegarum, i) Confederationis,
 e) Homagium, k) Clientelare.

Ad quasi publicum refertur Iuramentum

- a) Tutorum, c) Judicum,
 b) Curatorum, d) Assessorum.

Privatum rursus est.

- vel Officiale, vel Causale.

Causale rursus

- vel Extrajudiciale, vel Iudiciale.

Iudiciale rursus

- vel Voluntarium, vel Necessarium.

Voluntarium est, quod Pars parti deferat in iudicio, super

vel Actione,

vel Exceptione.

vel Replica,

vel Duplica,

vel Puncto incidente.

Necessarium est, quod Iudex imponit propter legem.

Etiamsi altera pars illud nec deferat, nec urgeat.

Ad necessarium referuntur potissimum iuramenta sequentia:

a) Sup-

a) Suppletorium,	h) Taxationis,
b) Diffessionis,	i) Minorationis,
c) Perhorrescentiæ,	k) In Litem veritatis, affectionis,
d) Calumniæ,	l) Expensarum,
e) Dandorum,	m) Purgatorium civile, criminale
f) Respondendorum,	n) Testium.
g) Malitiæ generale, speciale.	
c) vel Materiale,	vel Formale,
d) vel Principale,	vel Minus principale.
e) vel Veritatis,	vel Credulitatis.
f) vel Solenne,	vel Minus solenne.

Sicuti vero hoc loco potissimum consideratur judiciale voluntarium.

Quamvis ex necessariis quoque notatu digna sint

a) Suppletorium,	d) Calumniæ,
b) Purgatorium,	e) in Litem,
c) Diffessionis,	f) Malitiæ speciale.

Ita circa judiciale voluntarium in praxi consideranda

Ejus

a) Delatio,	f) Desertio,
b) Relatio,	g) Recusatio,
c) Acceptatio,	h) Præstatio,
d) Oblatio,	i) Protestatio,
e) Conscientiæ exoneratio,	k) Remissio.

I Delatio

Deferre potest omnis, qui habet liberam transigendi facultatem,

Illi qui nec natura, nec lege jurare prohibetur,

Ita tamen ut super fundamento actionis illud deferat,

vel In ipso statim Libello, vel Ad minimum ante L. C.

Super factis propriis, tangendo adversarii conscientiam, Gewissen/

Super alienis tangendo scientiam & conscientiam, Wissenschaft
und Wohlbewußt.

Modo femina jusjurandum deferens curatorem habeat.

II Relatio est facultas delatum juramentum in deferentem retorquendi,

Hec uti locum non invenit, ubi

vel juramentum delatum super facto proprio,

vel super facto communi, cujus meliorem notitiam adversarius
habet. vel

vel Deferens sit talis persona, quæ jurare nequit.
Ita in reliquis casibus liberum est ei, cui refertur, an velit
 vel Acceptare
 vel Referre
 vel Conscientiam exonerare,

Modo Relaturus intra Octiduum a tempore Judicati hoc faciat.

III. *Acceptatio est Actus, quo is cui juramentum delatum, justo tempore ad ejus præstationem se offert, partemque adversam citari petit.*

Hanc citationem sequitur Terminus ad jurandum præfixus,

In quo comparet

vel Neuter, vel Unus, vel Uterque,

Si Neuter, tunc Terminus habetur pro Circumducto,

Hinc ille, cui maturatio prodest, novum suis sumptibus extrahere cogitur.

Si Unus, tunc comparet, cui incumbit

vel Juramentum Calumniæ,

vel Juramentum Principale,

vel Utrumque juramentum,

vel Qui ad videndum jurare citatus.

Si ille comparet, cui incumbit juramentum Calumniæ,

Tunc adversarii Emanentis contumaciam accusat,

Petendo, ut Terminus ad Publicationem Decreti præfigatur,

Quo juramentum Principale pro deserto declaretur,

Ubi vero ob contumaciam non statim definitive pronuncietur,

Nisi trina sit & quasi concatenata;

Ita Judex novum Terminum ad jurandum præfigit,

Annexa Eventuali Comminatione publicandi Decreti,

Ubi ille comparet, cui Jusjurandum Principale incumbit,

In Scriptis Adversarii Emanentis contumaciam accusat,

Petendo, ut Terminus ad Publicationem Decreti præfigatur,

Quo juramentum Principale pro præfrito declaretur,

Nisi forte malit, adversario juramentum calumniæ remittere,

Sin ille cui utrumque juramentum incumbit, comparet,

Tunc utrumque juramentum corporaliter præstat,

Licet pars adversa protestetur aut fileat,

Cum

Cum hujus Citatio fuerit saltem Monitoria,
Sin ille, qui tantum citatus ad videndum jurare, comparet,
Præsens absentis contumaciam accusat,
Petendo, ut Terminus ad Publicationem decreti præfigatur,
Ac utrumque Juramentum pro deserto declaretur.

IV. *Oblatio*. Hæc aliquando cum Acceptatione coincidit,
 Aliquando ab Acceptatione distinguitur,
Si nimirum utraque fiat diversis vicibus,
Atque tunc Oblatio proprie in eo consistit,
Ut petatur Terminus ad jurandum, & citatio adversarii.

V. *Conscientia exoneratio*,
 Hæc uti contra quodvis juramentum locum invenit,
In tantum, ut competat, licet sententia ejus mentionem non fecerit,
Nisi quod contra relatum juramentum non admittatur;
Ita hæc singulare in praxi habet
Quod qui in probando deficit, juramentum tamen adhuc acceptare possit,
Licet hanc facultatem sibi expresse non reservaverit,
Modo fatalia probationis non neglexerit.

VI. *Desertio* contingit, cum is, cui juramentum de-vel relatum, nec
 comparet, nec causam absentia legitimam allegat,
Uti vero poena desertionis admodum gravis est,
Cum possit se trahat totius cause amissionem;
Ira ad illam non est deveniendum,
Nisi in casibus, quos lex ipsa determinat.

VII. *Recusatio*.
Licet regulariter juramentum recusari nequeat,
Imprimis si pars adversa ejus præstationem urgeat;
Etiamsi inde metuatur actus frustraneus,
Attamen exceptio est, si
 vel Superior illud prohibeat,
 vel Deferens de calumnia jurare nolit,
 vel Causa talis sit, quam revelare non licet.

IX. *Præstatio* Hæc antequam actualiter fiat,
Formula juramenti prius concipienda & prælegenda a
 vel Judice, vel Secretario.

Circa hanc vero uti partes litigantes

L

vel

- 7 Quod actor super omnibus & singulis libelli circumstantiis Juramentum deferre possit, licet ne unicum ex illis ordinario modo probare possit.
- 8 Quod nec uxor absque curatore, nec curator solus absque uxore juramentum deferre possit.
- 9 Quod juramentum negatorium in causis matrimonialibus deferre non liceat.
- 10 Quod pendente leutatione vel appellatione fatale oblationis non currat.
- 11 Quod fatale oblationis in causis criminalibus & matrimonialibus in totum cesset.
- 12 Quod contra sententiam super juramento præfinito latam nec liceat appellare, nec leuterare.
- 13 Quod in casu, ubi & actor & reus semiplene probavit, in arbitrio judicis sit, cui juramentum deferre velit, ita tamen, ut in dubio pronunciet pro reo.
- 14 Quod in civilibus rarissime obtineat juramentum perhorrescentiæ, quoniam reus causas suspicionis & allegare & probare cogitur.
- 15 Quod expensæ victoriæ per juramentum hodie liquidari nequeant, nisi forte acta fuerint amissa.
- 16 Quod juramentum expensarum, ubi locum illud invenit, præcedere debeat sententia judicis moderatoria.
- 17 Quod illud juramentum nomine universitatis a Syndico præstari possit.
- 18 Quod si juramentum calumniæ universitati injunctum sit, a senioribus universitatis præstari debeat.
- 19 Quod parentes si liberis juramentum principale detulerint, a præstatione juramenti calumniæ non sint immunes.
- 20 Quod in casu, ubi causa defuncti conscientiæ commissa etiam heredes ejus ad juramentum credulitatis admittantur, modo sententia super juramento lata fuerit, ipso adhuc vivo, fatale nondum elapsum sit, & defunctus citra causam præstationem juramenti non recusaverit.
- 21 Quod ubi defuncti scientiæ & conscientiæ causa commissa fuerit, heredes ejus indistincte ad juramentum credulitatis admittantur.
- 22 Quod pro declinando juramento diffessionis nullæ admittantur

Probationes, ne processus summarius in ordinarium mutetur, & processus processum gignat.

- 23 Quod contrajuramentum malitiæ nec admittatur relatio, nec conscientia exoneratio, nisi quis illud per legale inventarium, aut juratam specificationem in continenti declinare possit.
- 24 Quod ratione juramenti in litem inter actiones bonæ fidei & stricti juris nulla amplius superfit differentia.
- 25 Quod licet reus ab actore mercatore exigat juramentum suppletorium, propterea tamen de calumnia jurare non teneatur.
- 26 Quod juramentum minorationis apud nos in usu esse desierit.
- 27 Quod testibus in arte peritis sine juramento non credatur, nisi sint jurati.
- 28 Quod juramentum a moribundo acceptatum in effectu pro præstito habeatur.

AXIOMATA.

- 1 Impedimentum relationis non gignit impedimentum delationis.
- 2 Juramentum æquipollet transactioni.
- 3 Quoties requiritur solennis probatio, toties cessat juramenti delatio.
- 4 Juramentum sequitur naturam actus ejus, cui adjicitur.
- 5 Quoties utrinque juratum, toties expensæ litis invicem compensantur.
- 6 Quilibet præsumitur memor salutis æternæ.
- 7 Quæ jurata non relevant, ad jurandum non admittuntur.
- 8 Juramentum ex minorennem facit majorem.
- 9 Juramentum calumniæ generale non liberat a refusione expensarum.

CAPIT XXV.

DE

ATTESTATORVM PVBLICATIONE ET DISPVTATIONE.

SVMMARIA.

1. Connexio.
2. Publicationem attestatorum quomodo quis impedire possit?
3. Cuius

Cujus sumibus facienda attestatorum publicatio? 4. Disputationes super attestatis quid sint? 5. Ubi admittuntur? 6. Quomodo conscribuntur? 7. An iis renunciare liceat?

Cum testes examinentur & dimittantur sub fide silentii,
In tantum ut dicta testium nec producenti nec producto mor-
strari debeant.

Hinc opus est solenni attestatorum publicatione,
Præviâ utriusque partis citatione ad certum terminum.

Quam si impedire velit productus, opus est tempestiva protestatione.

Alias semel facta publicatione regulariter reprobatio denegatur.

Imprimis, si causa restitutionis in integrum deficiat.

Quemadmodum vero publicatio facienda utriusque sumibus,

Nisi alteruter litigantium iuribus pauperum fruatur.

Ad instantiam præsentis, si alter contumaciter absit,

Redactis testium dictis in formam solennis rotuli.

Ita tandem post publicatas probationes sequuntur disputationes

Sunt autem disputationes scripta mutua in quibus non solum
Probationem legitimo factam esse modo, deducitur, & partis adversæ ob-
jectionibus respondetur, sed etiam submittendo sententiæ tan-
dem ulterioribus deductionibus renunciatur.

Uti vero hæc disputationes tantum eo casu admittuntur,

Si probatio facta fuerit per

vel Testes, vel Documenta.

In tantum, ut alicubi, reus excipiendo initium facere debeat,

Refutando actoris intentionem summo jure fundatam,

Apud nos autem primum scriptum competat actori,

Ita in conscribendis illis potissimum exprimendæ,

a) Facti species.

b) Status controversiæ formatio,

c) Rationum decidendi deductio,

d) Contrariorum refutatio.

Observatio semper hoc ordine, ut bina scripta alterna unicuique per-
mittantur.

Ne disputationes protrahantur in infinitum,

Ut tamen hisce scriptis renunciare & sententiæ submittere liceat.

L 3

NOTA.

NOTABILIA.

- 1 Quod scripta disputatoria non Saltem in Processu Civili ordinario, sed etiam in summano, nec non in Processu Criminali Accusatorio locum inveniant.
- 2 Quod contra publicata Attestata Si Reus per modum Restitutionis in integrum ad Reprobationem adhuc admittatur, illud aliter non fiat, quam si mediante iuramento obtinuerit, se nec Attestata vidisse, nec quid in illis contineatur, expertum esse.
- 3 Quod Advocati ab inutilibus Jurium & Doctorum allegationibus in conficiendis his scriptis sub multa arbitraria abstinere debeant.
- 4 Quod in casu, ubi Probatio tantum per Documenta instituta fuit, Terminus a quo Primi Scripti incipiat a die insinuatæ Citationis super edendis scriptis disputatoriis.
- 5 Quod ubi vel tantum per testes, vel per testes & documenta probatio facta, Terminus a quo incipiat a die, ubi sententia interlocutoria transit in rem judicatam.
- 6 Quod partes etiam oretenus super attestatis disputare possint, si velint; Judex tamen illas cogere nequeat, ut oretenus disputent.
- 7 Quod in ultimo scripto nihil novi proferendum sit, sub poena remotionis ab actis vel alia arbitraria.
- 8 Quod Terminus Legalis Scriptis disputatoriis præfixus conventionem partium alterari possit.
9. Quod si Iudex ad redimendas copias attestatorum certum Terminum statuerit. Actor vero eum anticipaverit, Terminus a quo primi scripti tamen non currat a momento acceptarum copiarum, sed a die per judicem præfixo.
- 10 Quod ad scriptum unum vel alterum conficiendum Judex ultra tertiam dilationem concedere nequeat.
- 11 Quod in casu ubi nuda demonstratio fuit injuncta, scripta disputatoria cessent, & in locum eorum succedat deductio pro informando Iudice.

AXIOMATA.

- 1 Quæ saltem ad naturalia Processus pertinent, mutua partium conventionem mutari possunt.

2 Ubi

- 2 Ubi quaritur de veritate vel falsitate negotii, ibi & Leges & Doctorum autoritates nihil operantur.
- 3 Curia jura scire præsumitur.

CAPUT XXVI.

DE

CONCLUSIONE, IN-
ROTULATIONE, ET TRANS-
MISSIONE.

SUMMARIA.

1. Connexio.
2. Conclusio in causa quid & quatuorplex?
3. quare in omni causa necessaria?
4. Inrotulatio quid?
5. Cujus sumtibus facienda?
6. quid obtineat in Instantia Lenterationis.
7. Transmissio Actorum quid?
8. quomodo expedienda?
9. an & alia acta simul transmitti possunt?

Conclusio in causa est actus, quo Partes litigantes ulterioribus scriptis renunciant & Judicis sententiæ submittunt.

Estque,

a) vel Expressa,	vel Tacita.
b) vel Pura,	vel Conditionalis.
c) vel Generalis.	vel Specialis.

Quemadmodum vero in omnibus causis necessario requiritur,

Sive sint Principales, sive Emergentes,

In tantum, ut etiam in causis summariis omitti nequeat,

Ita sententia ferri nequit, nisi in causa sit legitime conclusum,

Ne Partes conquerantur, se per festinationem læsas esse,

Prævio Mandato speciali si Procuratores concludere velint,

Quamquam si pars altera concludere nolit, in contumaciam causa pro conclusa habeatur.

Inrotulatio est actus, quo Acta hætenus inter litigantes agitata præsentibus

tibus partibus, vel in contumaciam unius inrotulantur, & ad Collegium non exceptum transmittuntur.

Esti vero hæc regulariter fieri soleat sumtibus petentis,

Imprimis si adversarius Decreto Judicis submiserit.

Atamen in Infantia Leuterationis utriusque sumtibus expedienda,
Nisi

vel Adversarius fruatur Iuribus pauperum,

vel Unus percipiat fructus ex Bonis Quæstionis,

vel Lis sit cum Fisco.

Transmissio est actus, quo Acta præsentibus partibus inrotulata remotis partibus ad certum Collegium Juridicum transmittuntur.

Hec uti a Directore Judiciæ demandanda,

A Secretario vero sub fide silentii expedienda,

Ne Partes experiantur, quorsum Acta transmissa,

Ita si forte alia Acta ad sint, ad quæ Partes in Scriptis provocarunt.

Hec illis, in quibus Conclusio continetur, conjungenda,

Imprimis, si unus ex litigantibus hoc desideraverit.

NOTABILIA.

- 1 Quod Judex partibus non concludentibus causam non solum pro conclusa declarare, sed etiam semel conclusam rursus rescindere possit; non tamen, ut loquuntur, ex officio.
- 2 Quod in causis Criminalibus plane non detur causa conclusio.
- 3 Quod alicubi post conclusionem in causa, in ipso Terminò Inrotationis Responsa ICtorum ad Acta dare adhuc permissum sit, modo nihil novi ratione Facti in se contingant.
- 4 Quod ante Transmissionem contra tria Collegia pro lubitu protestari liceat.
- 5 Quod causam hujus protestationis exprimere nec utile, nec necessarium sit.
- 6 Quod in casu, ubi causa juxta statuta vel consuetudinem alicujus loci decidenda, consultum sit, ut extractum aliquod ex statutis, vel Attestatum Judiciale de consuetudine introducta, ad Collegium ICtorum simul transmittatur.
- 7 Quod Judex literis requisitorialibus vulgo (Urtheils- & Frage) clausulam istam salutarem etiam partibus non monentibus inferere possit,

possit, ut si unus vel alter ex litigantibus Responsum Iuridicum in hac ipsa causa petierit, Acta absque sententia, sumtibus Tacentis, rursus remittantur.

AXIOMATA.

- 1 Conclusio os quidem claudit partibus sed non iudici,
- 2 De quibus Partes non disputarunt, de illis quoque nec submiserunt.
- 3 Interest Reipubl. ne disputationes litigantium in infinitum extendantur.
- 4 In criminalibus nulla dantur Fatalia.

CAPVT XXVII.

DE

SENTENTIÆ PVBLICATIONE.

SVMMARIA.

1. *Connexio.* 2. *Publicationem sententiæ quæ antecedit?* 3. *Quomodo facienda?* 4. *Sententiæ quid?* 5. *Quotuplex?* 6. *Requisita sententiæ quotuplicia?* 7. *Quenam sint requisita essentialia?* 8. *Quanam requisita accidentalialia?* 9. *Effectus sententiæ quotuplex?* 10. *Res iudicata in quibus casibus rescindi possit?* 11. *Cognata sententiæ quanam?*

R *Emissis actis citatio ad terminum publicationis litigantibus insinuatur,*
Annexa liquidatione expensarum ante publicationem solvendarum,

Quo facto partibus oomparentibus,

Acta clausa monstrantur,

Quo facultatis iuridicæ sigillum recognoscant,

Quamvis si ante partium præsentiam aperiantur, sententiæ nihil noceat.

Utri vero tandem sequitur ipsa sententiæ publicatio,

Parti, vel uni, vel utrique facienda.

M

Ita

Ita sententia est legitima causæ controversæ, prævia sufficiente cognitione a iudice competente facta decisio.

Hec si intra 10. Dies per remedia juris non impugnetur,

Tunc speciali nomine vocatur iudicatum.

Estque

a) vel Interlocutoria, vel Definitiva, vel Vim definitivæ habens.

Interlocutoria est, quæ fertur super puncto incidente, v. g.

Satisfactione,

Ineptitudine libelli,

Probatione.

Definitiva est, quæ fertur super puncto principali v. g.

Solutione,

Compensatione,

Demolitione,

Vim definitivæ habens, quæ licet sui natura sit interlocutoria,

In se tamen definiendi vim virtualiter continet. v. g.

Super

Suppletorio,

Pulgatorio,

In litem,

b) vel Primæ,

vel Secundæ instantiæ,

c) vel Pura,

vel Conditionalis,

d) vel Civilis,

vel Criminalis,

e) vel Principalis,

vel Provisionalis,

f) vel Conventionalis,

vel Reconventionalis,

g) vel Confirmata,

vel Reformata,

h) vel Condemnatoria,

vel Absolutoria,

i) vel Condemnatoria,

vel Declaratoria.

Requisita sententiæ cuiuslibet sunt

vel Essentialia,

vel Accidentalialia,

Essentialia sunt, quæ absque vitio nullitatis abesse nequeunt.

Accidentalialia, quæ quidem ut plurimum adsunt, absque metu tamen nullitatis abesse possunt,

Ad essentialia pertinet, ut sententia pronuncietur

a) A Iudice competente,

b) Citatis omnibus, quorum interest,

c) Citationem legitime insinuata,

d) Pra-

- d) Prævia sufficiente causæ cognitione.
- e) Accedente utriusque partis conclusione.
- f) Competente loco & tempore,
- g) juxta acta & probata,
- h) Secundum jus in thesi,
- i) Idiomate vernaculo,
- k) Adjecto die & consule,
- l) Expressis nominibus litigantium,
- m) Expresse momento publicationis,
- n) Subscripto judicis nomine.

Ad accidentalia spectat, ut sententia feratur

- a) In scriptis,
- b) Ex breviculo,
- c) A Judice sedente,
- d) Annexis rationibus dubitandi & decidendi,
- e) Data copia partibus,
- f) Adjecta expensarum refusione,
- g) Die non feriato,
- h) Apposito sigillo.

Quemadmodum vero effectus sententiæ est.

- vel Primus, quod ex albo faciat nigrum & transactioni æquiparetur.
- vel Secundus, quod pariat actionem & exceptionem.
- vel Tertius, quod post se trahat executionem.

Ita res judicata non facile rescinditur,

Etsi error communis isti causam præbuerit,

Nisi

- a) Sententia lata sit contra jus in thesi,
- b) Repugnet utilitati publicæ,
- c) Impugnetur ex instrumentis noviter repertis,
- d) Sit anteriori sententiæ contraria,
- e) Sit obscura, generalis & indeterminata,
- f) Persona gravata gaudeat in integrum restitutione,
- g) Sit ex falsis testimoniis lata,
- h) Superfint exceptiones privilegiatæ,
- i) Impingat contra solitum judiciorum ordinem.

Cognata sententiæ vero sunt

- a) Decretum,
- b) Registratura,
- c) Transactio,
- d) Jusjurandum voluntarium,
- e) Laudum,
- f) Rescriptum,

NOTABILIA.

- 1 Quod contra sententiam mere interlocutoriam nec liceat leuterare nec appellare, nisi in schedula leutationis vel appellationis damnum irreparabile doceatur.
- 2 Quod contra sententiam provisionalem nec detur leuteratio nec appellatio.
- 3 Quod iudex judicare debeat juxta acta & probata non juxta propriam scientiam vel conscientiam.
- 4 Quod post L. C. semper adjudicandi sint fructus.
- 5 Quod sententia conditionalis prius vires judicati non accipiat, quam ille, cui conditio injecta, per adimpletionem conditionis sententiam purificaverit.
- 6 Quod sententia super possessorio summarissimo lata, sit mere interlocutoria.
- 7 Quod si ab integro collegio concipiatur sententia, pluralitas votorum merito sit attendenda.
- 8 Quod si vota sunt paria, stetur isti sententiæ, cui director judicii assentit.
- 9 Quod si in appellationis instantia paria sint vota, prævaleant illa, quæ stant pro prioris sententiæ confirmatione.
- 10 Quod hodie nemo ipso jure suo jure privetur, sed semper præcedat sententia, si non condemnatoria, tamen declaratoria.
- 11 Quod iudex sententiæ suæ rationes dubitandi & decidendi annexere debeat, si partes eas urgeant.
- 12 Quod spoliator in restitutionem fructuum condemnandus sit, etiam si non petiti fuerint.

AXIOMATA.

- 1 Sententia debet esse conformis libello.

2 Qua-

- 2 Qualis causa, talis sententia.
- 3 Judex nec potest esse durior, nec mitior lege.
- 4 Judex non debet progredi ultra petita partium.
- 5 De quibus partes non disputarunt, de illis nec sententiæ submiserunt.
- 6 Sententia contra stylum curiæ lata, est ipso jure nulla.
- 7 Sententia est strictissimæ interpretationis.
- 8 Cujus judex in sententia non meminit, illud eo ipso tacite rejecit.

CAPVT XXVIII.

DE

REMEDIIIS CONTRA SENTENTIAM SVSPENSIVIS.

SVMMARIA.

1. Connexio, 2. Remedia contra sententiam quotuplicia? 3. Suspensiva quanam? 4. Devolutiva quanam? 5. Anomala quanam? 6. Ad suspensiva quid pertinet? 7. Ad devolutiva quid? 8. Ad anomala quid? 9. Declaratio quid? 10. *Quæ* ejus requisit? 11. Protestationis qualis effectus? 12. Quid si judex declarationem concedat? 13. Quid si rejiciat? 14. Quid si secum deliberet? 15. Lenteratio quid? 16. Ex quibus partibus constat? 17. Quanam lenterationis formalia? 18. Quanam materialia? 19. Quid si judex eam recipiat? 20. Quid si eam rejiciat? 21. Quid si secum deliberet? 22. Oberlenteratio quid? 23. Quando locum habeat? 24. Rejectionis lenteratio quid? 25. Quando necessaria? 26. *Quæ* cautela circa illum? 27. *Quis* ejus effectus?

Accidit autem sæpe, ut per sententiam gravetur pars
 vel Una, vel Utraque.
 Hinc opus est remediis contra sententiam competentibus,
 Ne his omisiss accipiat vires rei judicata.

Sunt vero remedia ista
 vel Suspensiva, vel Devolutiva, vel Anomala.

Suspensiva dicuntur, quæ sententiam quidem a viribus rei judicata
Suspendunt; causam tamen coram eodem iudice relinquunt.

M 3

Devo-

Devolutiva dicuntur, quæ non saltem sententiam a viribus rei iudicata suspendunt; sed etiam causam ad alium judicem devolvunt, *Anomala*, quæ aliquando causam eidem judici relinquunt, aliquando ad alium judicem transferunt.

Ad suspensiva pertinet

- a) Declaratio,
- b) Leuteratio,
- c) Oberleuteratio,
- d) Rejectionis leuteratio.

Ad devolutiva spectat

- e) Appellatio.

Ad anomala pertinet

- f) In integrum Restitutio,
- g) Actorum revisio,
- h) Supplicatio,
- i) Querela nullitatis.

I. *Declaratio* est remedium juris suspensivum, quo quis sententiam obscuram vel ambiguum clarius exprimi, ac hoc vel illo modo explicari, explicationemque ad partem adversam transmitti petit.

Requisita ejus sunt, ut

- a) ad sit sententia dubia,
- b) Declaratio petatur intra decendium,
- c) Per modum nudi memorialis,
- d) Adductis rationibus, in jure & facto fundatis:

Quemadmodum vero pura protestatio de non labendo fatali effectum suspensivum non habet;

Ita iudex causæ petitam declarationem

vel Concedit, vel Rejicit, vel Secum deliberat,

Si concedit, implorans requiescit,

Liberum tamen est parti adversæ, vel itne

vel in data declaratione acquiescere,
vel eam remediis juris impugnare.

Si rejicit, per rejectionem demum implorans gravatur,

In tantum, ut intra decendium a die rejectionis teneatur appellare.

Si deliberat, terminus audientie desuper præfigitur,

Prævia citatione consueta ad utramque partem.

In ipso termino vero petita declaratio
vel Decernitur, & res est clara,
vel Rejicitur, & deveniendum ad alia remedia.

Leuteratio est beneficium juris Saxonici suspensivum, quo quis per
Judicis sententiam gravatus intra decendum gravamina sua
in scriptis deducit, petendo, ut acta ad exteros transmittantur,
& sententia hoc vel illo modo reformetur.

Constat hæc suis

Formalibus,
Materialibus.

Ad formalia pertinet

- a) Interpositio,
- b) Prosecutio,
- c) Justificatio,
- d) Certæ summæ depositio in casum succumbentiæ,
- e) Leuterationis intra 14. dies insinuatio.

Ex his si unicum saltem deficiat, & pars adversa urgeat.

Tunc leuteratio habetur pro deserta,

Et leuterans in expensas retardati processus condemnatur.

Materialia sunt gravamina, ex jure & facto deducenda,

Que si ob inopiam temporis in continenti deduci nequeant,

Leuteranti remedium L. 4. C. de div. tempor. appellat. competit,

Ab appellatione ad leuterationem ob identitatem rationis extensum,

Uti vero leuterationem interpositam iudex causæ

vel Recipit, vel Rejicit, vel Secum deliberat.

Ita pro diversitate casuum diversus oritur procedendi modus.

Si recipit, tunc solet super leuteratione interposita præsigi

vel Terminus audientiar, (Ein Verhör)

vel Disputatio ad calamum (Ein mündlich Verfahren)

vel Disputatio in scriptis (Ein productlich Verfahren)

Si rejicit, leuteranti schedulam rejectionis mittit.

In qua si leuterans acquiescere nolit, poterit denuo

vel leuterare,

vel appellare,

vel Transmissionem actorum suis sumptibus petere.

Imprimis si schedulæ rejectionis rationes non inferuerit.

Si deliberat, super admissibilitate terminum audientiae statuit,

Ac utramque partem ad illum legitime citat.

III *Oberleuteratio* est beneficium juris suspensivum, quo quis contra sententiam in instantia leuterationis confirmatam denuo leuterat,

Hec uti in iudiciis inferioribus plane est prohibita,

In iudiciis vero superioribus non aliter permessa, quam si

a) Summa litigiosa sit appellabilis,

b) Appellationi ad Potentissimum expresse renunciatur.

Ita ratione formalium & materialium cum leuteratione coincidit.

IV *Rejectionis leuteratio* est beneficium juris suspensivum, quo quis contra schedulam rectoriam, novum gravamen inferentem denuo leuterat.

Illa sicuti imprimis tunc necessaria & permessa,

Ubi Judex rationes rejiciendi schedulae non inferuit,

Ita nil nisi priorum gravaminum ulteriorem deductionem continet,

Annexa ut plurimum eventuali appellatione,

Quo sumtibus & tempori eo ipso parcat,

Et Judex eo magis ad deferendum leuterationi commoveatur,

NOTABILIA.

- 1 Quod in casu, ubi sententia a Jctis lata, declaratione interposita, ad idem collegium acta transmitti debeant, licet sententiae rationes decidendi annexae fuerint.
- 2 Quod contra sententiam declaratoriam licita sit appellatio, licet sententia declarata vires rei judicatae dudum acceperit.
- 3 Quod non obstante renunciatione omnium juris beneficiorum, in instrumento obligationis expressa, reo tamen concedenda sit leuteratio, si gravamina relevantia adducere possit.
- 4 Quod in leuteratione formalia praesumantur, in appellatione vero juxta ordinem demonstrantur.
- 5 Quod Judex superior, si causa per viam appellationis ad ipsum devenierit, super interposita quidem appellatione sed non simul super leuteratione, quam altera pars interposuit, pronunciare possit.
- 6 Quod licet interposita fuerit leuteratio; sententia tamen a parte leuterantis adhuc in deterius mutari possit.
- 7 Quod frivola leuteratio mereatur condemnationem in expensas retardati processus.

8 Quod

DE REMEDIIS CONTR. ASENTENT. SUSPENS. 97

- 8 Quod in instantia leutationis novæ probationes non admittantur
- 9 Quod prosecutio leutationis in nostris judiciis cesset.
- 10 Quod nuda protestatio non habeat vim leutationis, nec decretum a viribus rei judicatæ suspendat.
- 11 Quod fatalia leutationis a iudice, ignorante, vel contradicente parte, prorogari nequeant.
- 12 Quod leutatione absque speciali mandato interposita, sententia nihilominus ab effectu iudicati suspensa censeatur.
- 13 Quod etiam tertius ratione sui interesse interveniendo leuterare possit.
- 14 Quod negligentia procuratoris in non leuterando commissæ noceat principali, si ille sit solvendo, & facile conveniendo.
- 15 Quod beneficium L. 4. C. d. div. temp. appell. apud nos etiam in leutatione locum habeat.
- 16 Quod si petitur leutationis non sit specificè formatum, leuteratio pro inadmissibili habeatur.
- 17 Quod leuteratus, si iustitia causæ fretus sit, possit utrique positioni, sibi competenti renunciare, & ad acta statim pure submittere.
- 18 Quod is, qui iuribus pauperum fruitur, si in instantia leutationis succubuerit & beneficio leutationis abusus fuerit, quia expensas retardati processusolvere nequit, ad poenam carceris condemnatur.

AXIOMATA.

- 1 In dubio pro validitate leutationis pronunciandum.
- 2 Contra tres conformes non admittitur leuteratio.
- 3 A leutatione ad appellationem in dubio valet consequentia.
- 4 Contumaci non datur beneficium.
- 5 Quæcunque causa non est appellabilis, illa nec est leuterabilis.

N

CA.

CAPUT XXIX.

DE

REMEDII CONTRA SENTENTIAM DEVOLUTIVIS.

SUMMARIA.

1. Connexio. 2. Appellatio quid? 3. Quibus partibus constat? 4. Que appellationis formalia? 5. Interpositio quid? 6. Que eius requisita? 7. Apostoli quid? 8. Quotuplices? 9. Quibus casibus coram notario appellare liceat? 10. Introductio appellationis quomodo instituenda? 11. Quid si superior iudex appellationem recipiat? 12. Quid si eam rejiciat? 13. Quid si secum deliberet? 14. Prosecutio quid? 15. Actorum transmissio primæ instantiæ quomodo expedienda? 16. Justificatio quid? 17. Quotupliciter fieri soleat? 18. Quid si appellatus ipsam appellationem impugnet? 19. Quid si ejus formalia tantum? 20. Quid si ejus materialia tantum? 21. Quid si utrumque? 22. Qualis sententia super appellatione feratur? 23. Que ratione beneficium commune dicatur appellatio? 24. An Appellationi rursus renunciare liceat? 25. An renunciatio appellantis præjudicet parti adversæ?

AD remedia devolutiva præprimis pertinet appellatio. Est autem appellatio beneficium juris devolutivum, quo quis a sententia per judicem inferiorem lata gravatus ad judicem immediate superiorem legitime provocat, petendo, ut appellationi deferatur, & Apostoli ipsi expediantur.

Constat illa suis

Formalibus

& Materialibus.

Formalia sunt

- a) Interpositio,
- b) Apostolorum petitio,
- c) Introductio,
- d) Prosecutio;
- e) Justificatio,
- f) Actorum primæ instantiæ transmissio.

I In-

DE REMEDIIS CONTRA SENTENT. DEVOL. 99

I *Interpositio* est actus, quo quis intra decendium gravamina sua coram iudice gravante proponit, & ad iudicem immediate superiorem provocat.

Hec quo nullo labore defectu, requiritur, ut fiat

- a) Coram ipso Iudice gravante,
- b) Intra decendium a momento latae sententiae,
- c) In charta sigillata,
- d) Adductis gravaminibus in iure & facto fundatis,
- e) Petendo Apostolos instantissime.

II *Apostolorum petitio.*

Apostoli sunt literae testimoniales, per quas Iudex inferior notificat iudici superiori, appellantem legitimo modo & tempore appellasse, ac praestanda praestitisse.

Suntque

vel Reverentiales, vel Refutatorii,

Reverentiales rursus

vel Puri, vel Mixti.

Refutatorii rursus

vel Generales, vel Speciales,

Hinc si Iudex inferior

vel Copiam sui non faciat,

vel Apostolos deneget,

vel Super appellatione cognoscere velit;

Non saltem coram notario & testibus interponi potest appellatio,

In tantum, ut Instrumentum notarii sit loco Apostolorum,

Sed etiam consultum sit, ut appellans de adhibita diligentia protestetur,

Imo & sine Apostolis immediate appellationem introducat.

III *Introductio* instituenda intra 14. dies continuos.

A tempore impetratorum Apostolorum computandos,

Annexa aliquando Apostolorum refutatione,

Imprimis si refutatorii speciales appellanti dati sint,

Facta hac introductione, Iudex superior appellationem introductam,

vel Recipit, vel Rejicit. vel Secum deliberat,

Si recipit, tunc

a) Praefigitur terminus ad iustificandum,

b) Emititur citatio ad appellatum,

N 2

c) Da-

c) Datur notificatio appellanti,

d) Remittuntur ad iudicem a quo compulsor & inhibitoriales.

Si rejicit, Appellant schedula rejectionis insinuat.

Contra quam, si in ea acquiescere nolit, novis remediis opus habet.

Si secum deliberat, tantum inhibitor- & compulsoriales emittuntur.

Hinc transmissis actis primæ instantiæ a iudice a quo,

Nec tamen appellatione recepta sequitur hoc casu

IV. *Prosecutio*, quæ est actus, quo appellans transmissis actis primæ instantiæ de novo petit, ut acta probeperlustrentur, & appellationi jamjam introductæ tandem deferatur.

V. *Actorum* primæ instantiæ transmissio. Hæc transmissio

Hi quam celerrime maturanda,

Quo Iudex superior ante terminum se sufficienter informare possit;

Ita appellanti sub pœna non factæ devolutionis incumbit,

Non saltem sumtus transmissionis erogare;

Sed etiam in casu non maturatæ transmissionis de diligentia protestari.

VI. *Iustificatio* est actus, quo appellans appellationem interpositam & introductam tam in formalibus, quam materialibus deducit.

Hæc uti fieri solet

vel Orectenus, mündlich/

vel Ad calamum, von Mund aus in die Feder/

vel In scriptis, productis Weis.

Ita appellatus excipiendo impugnat

vel Ipsam appellationem, vel Formalia, vel Materialia, vel utrumque

Si ipsam appellationem, opponit exceptionem inadmissibilitatis,

Deducendo illam ex vel causâ vel summa,

Si formalia, opponit exceptionem desertæ appellationis,

Petendo, ut super desertione pronuncietur,

Et appellatus in expensas retardati processus condemnatur.

Si materialia, arbitrio iudicis formalia relinquit,

Gravaminibus vero exceptionem frivolæ appellationis opponit.

Petendo, ut sententia a qua confirmetur,

Et appellans in expensas retardati processus condemnatur.

Si utrumque, tunc præmissa desertæ appellationis exceptione,

Et annexa sollemnissima protestatione,

Eventualiter materialibus exceptionem irrelevantæ opponit,

Petitur eodem modo, uti in superioribus casibus, formando.

Has

DE REMEDIIS CONTRA SENTENT. DEVOL. 101

*Has exceptiones replicando appellans elidere,
 Appellatus duplicando defendere annuitur,
 Tandem, postquam in causa conclusum, sententia publicatur.
 Per quam decretum a quo
 vel Confirmatur, vel Reformatur,
 vel Simpliciter, vel adjecta expensarum refusione.
 Accidit etiam aliquando, ut super puncto incidente pronuncietur,
 Interloquendo quoad
 vel Formalia, vel Materialia.
 Interim cum appellatio beneficium juris commune,
 Poterit huic adherere non solum Litis Confors,
 Sed etiam ipsa pars adversa,
 Modo hæc adhesio fiat durante adhuc fatali.
 Interdum quoque appellationi renunciatur.
 Imprimis si appellans metuat, se in expensas condemnatum iri.
 Quo casu renunciatio facta appellato insinuanda,
 Hinc fatalia alicujus actus appellato currere non incipiunt,
 Nisi a momento factæ notificationis.*

NOTABILIA.

- 1 Quod fatale decedendi ad appellandum concessi currat quidem ignorant, imprimis si vel procuratorem habuerit, vel habere jussus fuerit, & non paruerit; restituatur tamen in integrum, si procurator non sit solvendo.
- 2 Quod in locis, ubi certus terminus impetrandorum Apostolorum non est definitus, Judex ex arbitrio terminum non nimis angustum sub pena desertæ appellationis præfigere debeat.
- 3 Quod mora Judicis Apostolos non expedientis appellanti non noceat, modo de sua diligentia fuerit protestatus.
- 4 Quod Judex a quo semper appellationi deferre debeat, etiam si plus quam frivola videatur, nisi in crimen attentati incidere velit; Apostolos tamen pro libitu dare possit.
- 5 Quod Judex a quo nec schedulam appellationis appellato communicare, nec super gravaminibus cognoscere vel decernere queat.
- 6 Quod a Judice delegato appellare liceat ad delegantem, nisi datus sit sub clausula: *remota appellatione*.
- 7 Quod jure civili tantum a sententia definitiva; Jure vero Canonico a quocunque gravamine appellare liceat.

8 Quod

- 8 Quod si appellans in termino justificationis non comparuerit, appellatio pro deserta habeatur, nisi legitimum impedimentum docere possit.
- 9 Quod appellans eo ipso, dum judicem a quo in punctis, super quibus appellatum, ad ferendum auxilium implorat, appellationi suæ ipso facto renunciassè præsumatur.
- 10 Quod licet appellans in termino justificationis comparuerit, & initium suæ justificationis fecerit, sed non ad finem perduxerit, tamen appellatio pro deserta habeatur.
- 11 Quod si hora interposita appellationis in actis non appareat, tota dies cedat appellanti.
- 12 Quod appellatus non saltem suis scriptis renunciare, & ad acta priora pure submittere, sed etiam gravaminibus ab appellante adductis prorsus renunciare possit, quo acta primæ instantiæ ad judicem a quo remittantur.
- 13 Quod anticipata justificatio appellationis penam desertionis post se non trahat, præmissis, si in termino præfixo rursus repetatur.
- 14 Quod appellatio contra sententiam in possessorio summarissimo latam interposita habeat quidem effectum devolutivum, sed non suspensivum.
- 15 Quod Judex appellationis in pronunciando debeat attendere statuta loci, e quo appellatio ad ipsum pervenit, siue quaestio occurrat de formalibus, siue de materialibus appellationis.
- 16 Quod licet in causis criminalibus locum non inveniat appellatio formalis, fatalibus suis inclusa; attamen loco ejus obtineat provocatio ad superiorem pro impetranda ulteriore defensione.
- 17 Quod in causis alimentorum appellare non liceat, nisi respiciant alimenta præterita.
- 18 Quod licet quis in Instrumento obligationis omnibus juris beneficiis tam in genere quam in specie renunciaverit; tamen non obstante renuntiatione, si per sententiā gravatus, appellare possit.
- 19 Quod etiam a sola citatione appellare liceat, si ex ea metuatur damnum irreparabile.
- 20 Quod vi beneficii L. 4. C. de div. temp. app. novas exceptiones allegare non liceat, multominus illa, quæ in priorè instantia perditæ vel rejectæ.

21 Quod

- 21 Quod ipse Judex si forte parti per sententiam gravata ut heres succedat, contra sententiam a se ipso latam appellare non prohibeatur.

AXIOMATA.

- 1 Pendente appellatione nihil est innovandum.
- 2 Qualis natura est causæ principalis, talis quoque natura est causæ appellationis.
- 3 Appellatio ab uno litigantium interposita, reliquis quoque confortibus prodest.
- 4 Quoties sententia a qua in instantia appellationis confirmatur, toties causa ad judicem a quo remittitur.
- 5 Quoties sententia a qua in instantia appellationis reformatur, toties causa penes judicem superiorem manet.

CAPUT XXX.

DE

REMEDIIS CONTRA SENTENTIAM ANOMALIS.

SUMMARIA.

1. Connexio.
2. Remedia anomala quænam?
3. In integrum restitutio quid?
4. Quotupliciter petitur?
5. Actorum revisio quid?
6. Quando conceditur?
7. Supplicatio quid?
8. Querela nullitatis quid?
9. quot modis proponitur?
10. Quid si per modum actionis proponatur?

Tandem sequuntur remedia anomala, puta
 f) In integrum restitutio,
 g) Actorum revisio,
 h) Supplicatio,
 i) Querela nullitatis.

- VI. In Integrum restitutio est beneficium juris prætorium subsidium, quo quis contra sententiam latam ex causis in jure approbatis in pristinum statum reduci desiderat.

Poti-

Petitur illa

vel Per brevem manum, intra decendium,
vel Ex professo intra quadriennium.

Ita tamen ut prima species cum Leuteratione vel Appellatione saepe cumuletur.

VII. *Aktorum revisio* est remedium juris extremum, quo is, cui aliud remedium non competit, intra decendium petit, ut acta denuo revideantur, & sententia hoc vel illo modo corrigatur.

Sicuti vero hæc per se nec effectum suspensivum, nec devolutivum habet,

Ita aliter quoque non conceditur,

Quam si victus per omnia sententiæ publicæ satisfecerit
vel Solvendo, vel Judicialiter deponendo.

VIII. *Supplicatio* est beneficium juris, quo quis in quacunque causa gravatus, ad principem territorii provocat, ut acta ad se advocet, & in causa rescribat.

IX. *Querela nullitatis* est beneficium juris, quo quis sententiam vitio visibili laborantem ex capite nullitatis impugnat, petendo, ut sententia ista cassetur & annulletur.

Proponitur hæc

vel Separatim, vel Conjunctim.

Conjunctim cum

vel Appellatione, vel Leuteratione.

Separatim

vel incidenter, intra decendium, vel Ex professo, intra 30. annos,

Ita tamen, ut ultimo casu qui querelam movet,

Ante omnia 30. Thaleros in casum succumbentiæ deponere debeat.

NOTABILIA.

- 1 Quod restitutio in integrum etiam in ipsa executione opponi possit, modo causa restitutionis in continenti doceri queat.
- 2 Quod restitutio semel petita & denegata denuo ex eadem causa peti nequeat.
- 3 Quod contra sententiam in possessorio summarissimo latam nulla detur restitutio.
- 4 Quod contra omisam & neglectam injuriarum actionem restitutio denegetur.

5 Quod

DE REMEDIIS CONTRA SENTENT. ANOMAL. 105

- 5 Quod iudex ex officio restituere nequeat, licet causa restitutionis ex actis appareat, & in sensus occurrat.
- 6 Quod moribus Saxonis uxor curatorem non habens contra lapsum fatalium restituatur in integrum.
- 7 Quod minor habeat electionem, an contra curatorem remedio ordinario, an contra tertium restitutionis beneficio experiri velit.
- 8 Quod propter lationem in pretio affectionis nulla detur restitutio.
- 9 Quod restitutio ob impedimentum per dolum adversarii causatum concessa non saltem ad damnum emergens; sed etiam ad lucrum cessans extendatur.
- 10 Quod restitutio per statutum simpliciter prohibita non intelligatur prohibita in eo casu, ubi minor agit de damno vitando.
- 11 Quod restitutio prohibita in casu enormis lationis censeatur tamen permessa ob enormissimam lationem.
- 12 Quod ubi locus est appellationi, ibi regulariter beneficium revisionis denegatur.
- 13 Quod beneficium L. 4. C. de div. temp. app. in actorum revisione cesset.
- 14 Quod revisionem actorum petentes non saltem Juramentum revisionis, ut vocant, prestare, sed etiam certam summam in casum succumbentiae deponere, aut ad minimum eo nomine cavere teneantur.
- 15 Quod nec a sententia mere interlocutoria revisio actorum concedatur, nec revisionis revisio permittatur.
- 16 Quod si quis appellationem moveat, & isti querelam nullitatis cumulando adjungat; postea vero soli appellationi inhæreat, & nullitati renunciet, ad depositionem 50. thalerorum in casum succumbentiae non teneatur.
- 17 Quod remedium nullitatis nunquam coram iudice delegato, sed immediate statim coram delegante opponi & deduci debeat.
- 18 Quod licet remedium nullitatis, quatenus per modum actionis proponitur, non nisi post 30. annos regulariter præscribatur; hoc tamen fallat, si causa principalis, de qua sententia lata est, breviori spatio circumscribatur.
- 19 Quod deserta appellatio non statim quoque nullitas deserta sit, nisi cumulatum proposita fuerit.

O

20 Quod

- 20 Quod quamvis nullitas ex defectu citationis, vel jurisdictionis oriens sit omnium maxima; attamen illa per spontaneam comparitionem absque protestatione factam convalidetur.
- 21 Quod supplicationis remedium locum non inveniatur nisi in casibus, ubi nullum aliud Juris remedium superest.
- 22 Quod ubi supplicatio semel electa, ibi postea pœnitere, & ad appellationem recurrere non liceat.

AXIOMATA.

- 1 In quibus causis non admittitur appellatio, in illis nec admittitur supplicatio.
- 2 Contra delicta prator non restituit.
- 3 Privilegiatus contra æque privilegiatū non gaudet jure restitutionis.
- 4 Quicquid temporis supererat defuncto, illud quoque quoad restitutionem prodest heredi.
- 5 Quoties causa est individua, toties beneficium restitutionis minoris etiam majoribus prodest.
- 6 Restitutio semel denegata ex alio capite denuo peti potest.

CAPVT XXXI.

DE

EXECUTIONE SENTENTIÆ.

SUMMARIA.

1. Connexio. 2. Executio quid? 3. Circa illam quæ perpendenda? 4. Quænam ejus antecedentia? 5. Quenam concomitantia? 6. Quæ consequentia? 7. Quæ contrariantia? 8. Quibus modis executio suspenditur? 9. Quibus modis in totum tollitur? 10. An Jdex, qui sententiam non tulit, tamen exequi possit? 11. Pactum executivum quid sit? 12. Constitutio liquidi quid? 13. Quid in se continet? 14. Expense in genere quatuorplex? 15. Expense litis quatuorplex? 16. Quenam remedia contra judicis moderationem?

tionem? 17. *monitorium de solvendo quid continere debeat?* 18. *Quæ cautela circa monitorium de solvendo?* 19. *Objecti executionis nominatio quid?* 20. *Assignatio quid?* 21. *Immissio quid?* 22. *Missio ex primo decreto quando non est necessaria?* 23. *Pignorum captio quid?* 24. *Quis ordo in ea observandus?* 25. *Taxatio quid?* 26. *Quæ ejus requisita?* 27. *Subhastatio quid?* 28. *Quotuplex?* 29. *Licitatio quid?* 30. *Superlicitatio quid?* 31. *Superlicitaturus ad quid teneatur?* 32. *Quid si Creditor ipse licitetur?* 33. *Adjudicatio quid?* 34. *Judicialis depositio quid?* 35. *Quinam ejus effectus?* 36. *Classificatio quid?* 37. *Distributio quid?* 38. *Executio quomodo legitime fiat?* 39. *Quenam ab executione eximantur?*

Sententiam tandem, postquam vires judicati accepit, sequitur executionis. *Executio est actus, quo Judex parti victrici succurrit, adigendo victum, ut judicatis per omnia satisfaciatur.*

Hec ut accurate cognoscatur, perpendenda sunt ejus

- a) Antecedentia,
- b) Concomitantia,
- c) Consequentia,
- d) Contrariantia.

Ad antecedentia pertinet

- a) Judicatum,
- b) Pactum executivum,
- c) Constitutio liquidi,
- d) Judicis moderatio,
- e) Monitorium de solvendo,
- f) Iteratum monitorium cū eventuali termino executionis.

Ad concomitantia spectat

- g) objecti Executionis nominatio,
- h) Assignatio,
- i) Immissio.

Ad consequentia refertur

- k) Pignorum Captio,
- l) Immobilium Taxatio,
- m) Subhastatio,
- n) Licitatio,

- o) Superlicitatio,
- p) Adjudicatio,
- q) Judicialis depositio,
- r) Clasificatio,
- s) Distributio.

Contrariantia sunt ista Remedia Juris, per quæ Executio
vel Suspenditur, vel Tollitur.

Suspenditur Executio per

- 1) Exceptionem deficientis liquidi.
- 2) Productionem Moratorii.
- 3) Interventionem alterius.
- 4) Bonorum Cessionem.
- 5) Principis Inhibitionem.
- 6) Beneficium Competentiæ.
- 7) Exceptionem nimis angusti termini.
- 8) Novationem.
- 9) Pactum de non petendo intra certum tempus.
- 10) Interpositam Appellationem.

Tollitur Executio per

- 11) Solutionem.
- 12) Compensationem.
- 13) Dationem in solutum.
- 14) Pactum de non petendo in perpetuum.
- 15) In integrum restitutionem.

I. *Judicatum*. Hoc licet ab alio Judice latum,

Attamen ab hoc Executioni mandari potest.

Cum Judex causæ & Judex Executionis sæpe differant.

Imprimis Si præcesserint literæ requisitoriales.

II. *Pactum Executivum*. Hoc ita dictum est,

Quod Reus absque prævio processu Executioni statim se submitit,

In Casum, Si obligationi suæ debito modo non satisfecerit,

Quoysum & Pactum L. 3. C. de pignor. merito referendum.

Quamvis in causis Cambialibus etiam sine hoc pacto Executio decernatur.

III. *Constitutio Liquidi* est actus judicialis, quo victor ea, quæ per judicata obtinuit, ex Actis ordine extrahit, & judici eum in finem exhibet,

bet, ut parti adversæ ante Terminum Executionis, communi-
centur.

Hæc uti in se continet

Sortem, Usuras, Expensas.

Ita Expensæ, quas Victor prætendit, sunt

vel Fructuum, vel Rerum, vel Litis.

Expensæ Litis autem rursus

vel Termini,

vel Instantiæ,

vel Retardati Processus,

vel Totius causæ.

Quæ ubi excedunt 10. thaleros, per decretum moderandæ.

Alias si infra 10. thaleros sint, Judex eas ex officio moderatur.

IV. *Judicis Moderatio.* In quæ si quis acquiescere nolit,

Poterit contra eam

vel appellare,

vel ad acta provocare,

vel ad juramentum se offerre.

Ubi vero Liquidans confuse & sine allegatione Actorum liquidavit,
Interloquendo Judex decernit, ut aliam liquidationem offerat.

V. *Monitorium de solvendo.* Hoc etsi tempus arbitrarium contineat,

Caveat tamen Judex, nesit nimis angustum,

Imo & prorogationem concedat, si nulla subsit debitoris calumnia.

VI. *Iterum Monitorium de solvendo.*

Hoc etsi pro arbitrio Judicis fieri possit

vel cum, vel sine Eventuali Executionis Terminò;

Antea melius sibi consulit Judex, si talem Terminum adjiciat,

Ne Pars Victrix de protracta justitia conquerendi causam nanciscatur.

VII. *Objecti Executionis Nominatio* est actus, quo victor in ipso Termino Executionis rem illam, in quam executionem fieri intendit, judici designat, petendo, ut Registratura desuper ad Acta conscribatur.

IX. *Assignatio* est Actus, quo Creditor in certum Bonum Immobile debitoris per primum Decretum immittitur, eum in finem, ut ipsi a die factæ immisionis pignus pratorium competat.

IV. *Immissio* est actus, quo Creditor in Bonum Immobile debitoris assignatus mediante secundo Decreto immittitur, eum in finem, ut capiat veram immissionem.

Sicuti autem prima Missio moribus necessaria non est, *Ubi* Creditori ex Instrumento jam jus Reale competit, *Cum* Pignus Prætorium & Judiciale in effectu convenient, *Itaque* in Decretis his adjudicata sunt Usuræ & Expensæ, *Eriam* postea moto formali concursu, Creditori debentur. *Licet* Massa ad omnium Creditorum Satisfactionem non sufficiat.

X. *Pignorum Captio*. Captio est actus, quo res debitoris propriæ, mobiles & moventes per apparitores apprehenduntur, & in judicio deponuntur,

Observato illo ordine, quem l. 15. ff. de re judic. præscribit,

In tantum ut Judex illum invito Reo immutare nequeat.

XI. *Taxatio* est actus, quo a viris peritis & juratis pretium rei immixtæ constituitur, tam in eum casum, si proparata pecunia veneat, quam si ad Terminos vendatur,

Hec ut de jure constet, nec olim impugnari possit,

Neceffe est ut expediatur,

1 Præsente Judge,

2 Citatis iis, quorum interest,

3 A viris hujus rei peritis,

4 Juramento obstrictis,

5 Singulis Partibus rei taxandæ specialiter expressis.

XII. *Subhastatio* est actus, quo res taxata mediante schedula publice ad vendendum exponitur, hac Lege, ut qui licitari intendit, intra quatuor septimanas a momento affixionis computandas oretenus vel in scriptis sese offerat,

Hec uti est

vel Generalis, ubi nemo adhuc licitatus est,

vel Specialis, ubi licitator certus jam extat,

Ita ut licitatoris nomen exprimat neceffe non est,

Modo sumtus novæ licitationis suppeditet.

XIII. *Licitatio* est actus, quo quis vel in scriptis vel oretenus certum pretium pro re subhastata offert, petit que, ut de novo specialiter subhastetur.

XIV. Su-

XIV. Superlicitatio est actus, quo quis ultra pretium licitatum majus pretium adhuc offert, petendo, ut denuo specialiter subhastetur.

Hæc uti sæpius contingere potest,

Modo nulla fraus, collusio, vel malitia subsit,

Alias enim consultum erit, ut superlicitaturus cogatur

Vel juramentum malitiæ præstare.

Vel certam pecuniæ summam in casum poenitentia deponere.

Ira si nemo reperiatur, qui licitetur,

Tunc Creditor ipse licitari non prohibetur,

Nontamen aliter, quam ut integrum pretium deponat,

Sine ulla detractioe Crediti, quod prætendit,

Nisi forte alii Creditores desint, vel consentiant,

Salvo interim Debitori manente Jure Reluitionis.

XV. *Adjudicatio* est actus, quo res subhastata elapso Fatali, illi, qui vel ultimo licitatus est, vel primo licitanti, idem pretium offerenti & jure protimiseos exercenti, præstitis præstandis addicatur.

XVI. *Judicialis Depositio* est actus, quo pecunia ab eo, cui res subhastata adjudicanda, in omnium Creditorum securitatem in una summa deponitur, dato desuper brevi attestato, & Recessu adjudicationis.

Fundata illa est in l. 19. C. d. usur.

Ac operatur id, ut non saltem cursus usurarum sistatur.

Sed etiam periculum fortis in Creditores transferatur,

Præterea deponens a periculo devaluationis liberetur.

XVII. *Classificatio* est actus, quo Judex Creditores invicem concurrentes in certas Classes ratione prætensionum ponit, sententiamque desuper publicat,

XIX. *Distributio* est actus, quo per sententiam solennem bona debitoris, in quantum sufficiunt, inter Creditores diversi ordinis distribuuntur.

Quemadmodum autem contra Executionem nullum Remedium admittitur.

Modo fuerit legaliter & ordine decreta,

Nam præposterationem & excessum Executionis impugnare licet,

Ita,

Ita, quo Executio legitime facta dicatur, requiritur, ut fiat in

- a) Mobilia,
- b) Moventia,
- c) Nomina,
- d) Immobilia,
- e) Actiones.

In tantum, ut illa, quibus debitor ad vitæ sustentationem utitur, Tandiu ab Executione eximantur;

Quandiu aliae res ad solvendum sufficiunt;

Alias illis deficientibus in subsidium teneantur,

NOTABILIA.

- 1 Quod in Instantia Appellationis, si prior sententia sit reformata, Index Appellationis ipse exequatur, sin vero confirmata, Acta primæ Instantiæ una cum Judicatis secundæ Instantiæ iudici a quo ad exequendum remittantur.
- 2 Quod si pars Victrix vel in Termino Executionis non compareat, vel objectum Executionis non determinet, Terminus pro circumducto habeatur.
- 3 Quod omnis Exceptio Peremptoria in retro Actis antea non opposita, contra ipsam executionem adhuc opponi possit, modo sit in continenti liquida.
- 4 Quod in casu, ubi tertius contra Executionem propter suum Interesse particulare intervenit, Executio tandiu suspendatur, donec super Interventione cognitum & judicatum sit.
- 5 Quod si Victor sufficientem cautionem de restituendo accepto in casum succumbentæ præstiterit, non obstante Tertiæ Interventione, in se satis fundata, executio nihilominus expeditur.
- 6 Quod illi, qui præter suum dolum & culpam ad paupertatem reducti sunt, atque adeo beneficio competentiae fruuntur, in solidum excuti nequeant.
- 7 Quod ad beneficium cessionis nemo admittatur, nisi prius casus fortuitos docuerit, juratam specificationem ediderit, & omnia sua bona realiter in solutum obtulerit.
- 8 Quod non obstante moratorio creditores tamen contra debitorem usque ad executionem agere possint.
- 9 Quod debitori ejusque heredibus si bonum immobile uni ex creditoribus subhasta fuerit addictum, competat hoc singulare beneficium, ut intra annum & diem, oblato pretio, & impensis meli-

- meliorationis, illud reluere possit, licet Creditor ille rem in alium rursus transtulerit.
- 10 Quod consultum sit pro debitore, ut in casu intentandæ reluitio-
nis judicialiter protestetur, ne Creditor durante anno reluitio-
nis expensas faciat in rem addictam, sub poena jacturæ.
- 11 Quod si certa res oppignorata sit, in illam ante omnia executio fie-
ri debeat, in subsidium vero demum in alias res ad debitorem
pertinentes.
- 12 Quod si debitor res suas malitiose occultet, juramentum malitiæ præ-
stare teneatur.
- 13 Quod si ultimus Licitator pretium oblatum intra Terminum Le-
galem solvere non possit, res sub hasta comparata vel in contu-
maciam ipsi adjudicanda, vel ipsius sumtibus & periculo denuo
subhastanda sit.
- 14 Quod jus primæ licitationis non nisi consensu Creditorum & Ju-
dici in alium transferri possit.
- 15 Quod in casu, ubi quis superlicitatus est, si hunc superlicitationis
poeniteat, prior cogi nequeat, ut pro pretio oblato rem subha-
statam retineat.
- 16 Quod si actio Realis in Judicio domicilii instituta sit, Judex cau-
sæ judicem rei sitæ pro decernenda Executione in subsidium re-
quirere debeat.
- 17 Quod coram judice ad exequendum requisito nullæ admittantur
Exceptiones Peremptoriæ, etiamsi in continenti doceri possint.
- 18 Quod si debitor bona sua in fraudem Creditorum alienaverit, Exe-
cutio etiam contra tertium possessorem decerni et expediri
possit.
- 19 Quod si ultimus licitator in exsolvendo pretio cesset, omne pericu-
lum interim ad ipsum spectet.
- 20 Quod Immissio sive factio partis, sive judicis impedita pro realiter
facta habeatur.
- 21 Quod in casu ubi nemo licitatur, Creditor, qui Taxationem petiit,
& obtinuit, bona taxata pro pretio statuto in solutum accipere
teneatur.
- 22 Quod si inter primum & ultimum Licitatorem ratione Juris Præla-
tionis controversia oriatur, & pro primo decidatur, ultimus ve-

ro contra hanc decisionem Appellationem interponat, deinde Appellationi suæ rursus renunciet, forte ob belli vel pestis incidentem calamitatem, hic quidem liberetur, perditis pecuniis succumbentiæ & refusus expensis retardati processus; primus tamen nihilominus in nexu maneat.

- 23 Quod si factæ & mora debitoris adjudicatio impedita fuerit, veluti per interpositam Appellationem, Leutationem &c. Licitator a periculo casus fortuiti merito liberetur.
- 24 Quod jus relutionis debitori contra Creditorem competens in adjudicatione rerum mobilium locum non inveniat.
- 25 Quod creditor bonum immobile ipsi adjudicatum debitori ob beneficium relutionis restituens de fructibus interim perceptis respondere non teneatur.
- 26 Quod debitor reluens sua bona, cum non adsit causa nova, ad Laudemium præstandum non obligetur.

AXIOMATA.

- 1 Ab Executione non est inchoandus Processus.
- 2 Ubi nullum Judicatum, ibi nulla Executio.
- 3 Summus Executionis redundant in Debitorem.
- 4 Quæcunque res non possunt expresse hypothecari, illæ nec regulariter possunt executioni tradi.
- 5 Contra Executionem & Cambium nihil operatur Moratorium.
- 6 Qui resistentem privata auctoritate exequitur, in crimen fractæ pacis incidit.
- 7 Contra venditionem sub hasta non datur restitutio.
- 8 Quæ veniunt ad executionem, non mutant dispositionem.
- 9 Frustra sententiæ feruntur, si executioni non mandantur.
- 10 Electio unius remedii executivi non præcludit viam aliis, si per prius Victori non fuerit satisfactum.
- 11 Omnis Immissio intelligitur facta sub clausula; *salvo jure tertii*.
- 12 Interest Reip. ne auctoritas hastæ publicæ destruat.
- 13 Jus Relutionis debitori competens in extraneum transferri nequit.

CAPUT XXXII.

DE

PROCESSU SUMMARIO.

SUMMARIA.

1. Connexio. 2. Summarius Processus quid? 3. Quae ejus partes? 4. Causae Summariae quot? 5. Ex quibus Fontibus illae oriuntur. 6. Quenam ex persona Actoris? 7. Quenam ex litis quantitate? 8. Quenam ex causa qualitate? 9. Quenam ex morum diuturnitate? 10. An invito reo Causa mutari possit? 11. An consensu utriusque litigantium? 12. An Principis Rescripto? 13. Jure Saxonico quid circa Documenta singulariter introductum?

Quae haecenus tradita sunt, ad Processum Ordinarium spectant. Nunc superest, ut de Summario quoque Processu agatur.

Processus Summarius est, ubi rejectis procedendi solennitatibus consuetis de simplici & plano proceditur,

Observatis saltem illis, quae ad substantialia pertinent,

In tantum, ut in casu factae responsionis negativae,

Loco Probationis tantum nuda Demonstratio decerni debeat.

Etsi vero de Numero Causarum summariarum DD. disputent,

Dum alii triginta sex; alii plures, vel pauciores esse contendunt,

Atamen in eo omnes unanimiter conveniunt,

Quod statuunt, Processum Summarium dijudicandum esse ex.

vel Persona Actoris,

vel Litis Quantitate;

vel Causae Quantitate,

vel Morum Diuturnitate.

Ex Persona Actoris, si scilicet sint Causae

1. Mercatorum,

2. Aduenarum,

3. Miserabilium personarum.

4. Studioforum,

5. Famulorum,

6. Incarceratorum,

7. Rusticorum,

P 2

8. Spe-

8. Spoliatorum.

Ex Litis Quantitate, si sint Cause

10. Liquidationum.

11. Taxationis.

12. Minimæ.

13. Multarum.

Ex Cause Qualitate, si sint Cause

14. Matrimoniales.

15. Preliminæres.

16. Possessionis.

17. Fiscales.

18. Tributorum.

19. Alimentorum.

20. Legatorum.

21. Fideicommissorum.

22. Salariorum.

23. Mercedis

24. Dotis.

25. Fractæ pacis.

Ex Morum Diuturnitate, si Cause sint

26. Tempore peritura.

27. Cautionem concernentes,

28. Usurarum.

29. Pignorationum,

30. Attentatorum.

31. Præbendarum.

32. Decimarum.

33. Injuriarum.

34. Concurfus.

Quemadmodum vero in dubio quævis Causa habetur pro Ordinaria;*Ne* alias Reo per indirectum salutaria Juris beneficia præscindantur;*Adco* ut Reo invito ex Ordinaria Actione non possit fieri Summaria.*Imo* ne quidem ex Summaria contra ejus voluntatem Ordinaria;*Ita* quin utriusque consensu Ordinaria Causa Summarie tractari possit,
dubium non est.*Cum* solennitates processuales sint Juris Publici saltem permittentis.

Pre.

Præterea & Principis Rescripto Judex cogi potest,
Ut in causa Ordinaria absque ullis ambagibus procedat,
Imprimis, si pars adversa aliud Rescriptum non extraxerit.
Jure Saxónico id specialiter introductum est,
Quod Actor executivo Summarie invito Reo agere possit,
Ubi fundamentum actionis per instrum. guar. in continenti probare
 potest,
Licet sit Actio citra omne dubium Ordinaria,
Quia Saxones magis ad modum probandi, quam ad ipsam actionem
 respiciunt,
Cum Jure Civili omnia Documenta pertineant post L. C.

NOTABILIA.

- 1 *Quod* Actus Voluntariæ Jurisdictionis, nec non Actus Legitimi male a nonnullis ad Causas Summarias referantur, cum de illis nulla incidat controversia.
- 2 *Quod* Actiones injuriarum propter injurias verbales. & leves, imprimis si injuria ex calore iracundiæ ortum trahunt, ad Causas summarias quidem referri possint; reliquæ v. Injuriarum Species, præsertim si criminaliter agatur, pro Causis Ordinariis habendæ sint.
- 3 *Quod* in casu, ubi Reus in Processu Ordinario Judicem rogat, ut in ista causa summarie & absque strepitu Judicii procedere velit, Actor etiam hoc replicando acceptet, postea v. Reus hoc revocare velit, Judex nihilominus summarie procedere debeat.
- 4 *Quod* si duæ distinctæ causæ in uno libello cumulentur, quarum altera est Ordinaria, altera vero summaria, neutra ad se trahat alteram; sed in una qualibet, juxta naturam Processus, ipsi convenientis, Judex pronunciare debeat.
- 5 *Quod* ea, quæ communiter dicuntur esse Juris Gentium in Processu, nequidem in Causis summariis negligi & omitti possint.
- 6 *Quod* Error Advocati, Causam sui natura summariam ordinariæ tractantis, & solennem Litis Contestationem petentis Principali præjudicare nequeat.
- 7 *Quod* si in Causa summaria, ubi Nuda Demonstratio per Sententiam Actori injuncta, ipse vel ejus Advocatus Articulos exhibitos

bitos nominaverit *Probatoriales*, cum *Demonstrativos* appellare debuisset, Rubrica hæc Producenti nihil adimat, & Producto nihil tribuat.

- 8 Quod vice versa si in *Causa Ordinaria* Producentis sub Rubro posuerit: *Articuli Demonstrativi*, cum scribere debuisset, *Articuli Probatoriales* &c. propterea Probatio non possit haberi pro deserta.
- 9 Quod in casu ubi Judex in causa ordinaria loco solennis probationis actori injunxerit nudam demonstrationem, reus contra sententiam merito vel leuterare vel appellare possit.
- 10 Quod in Saxonia actor, ubi fundamentum actionis in continenti probare velit, etiam invito reo ex actione ordinaria facere possit summariam.
- 11 Quod in ducatu Magdeburgico omnis causa, etiam ordinaria, quantum possibile est, summarie tractari debeat.
- 12 Quod verba ista usitata: *Einlassung/ Nied und Antwort/* quæ a Saxonibus diversimode capiuntur, apud nos habeantur pro synonymis.
- 13 Quod in causis summariis, quales quales etiam sint, licet rem minimam concernant, leges Procesuales tam quoad formalia quam materialia stricte observari debeant.
- 14 Quod causæ summariæ si non scriptum libellum, tamen loco ejus communicationem registraturæ desiderent, salva alias reo exceptione non communicatæ intentionis.
- 15 Quod licet usufructuario non competat Jus aliquod proprietatis; ideo tamen ipsi petitorium non denegetur, cum actio confessoria sine dubio ad petitorium pertineat.
- 16 Quod distinctio possessorii summarissimi in maximi & minimi præjudicii, nonnullis usitata, vi cujus illud ad ordinarium, hoc ad summarium processum referunt, nullius sit momenti, cum omne possessorium sui natura sit summarium.
- 17 Quod distinctio negotiorum in b. f. & stricti juris quantum ad processum ordinarium vel summarium spectat, nullam præstet utilitatem, cum actio depositi sine dubio sit bonæ fidei, & tamen celerrime tractari debeat; Add. L. penult. C. d. depof.
- 18 Quod ista interventionis species, qua quis propter suum particulare interesse, absque animo alteri assistendi intervenit,

venit, ad causas summarias referenda sit, licet illa fiat in causa alias ordinaria.

AXIOMATA.

- 1 In dubio jura magis favent reo, quam actori.
- 2 Quaelibet causa tamdiu praesumitur ordinaria, donec probetur summaria.
- 3 Quoties jus publicum magis respicit utilitatem singulorum quam Universitatis, toties jus publicum pactis privatorum commode mutari potest.
- 4 Inter mercatores non est disputandum de apicibus juris.
- 5 Cujus praedictum vertitur, illius quoque consensus requiritur.
- 6 Quantum olim potuit expressa partium conventio, tantum hodie potest officii judicis nobilis imploratio.
- 7 Favor defensionis non patitur, ut ordinarii processus cancellis includatur.
- 8 Cujus est leges processuales ferre, illius quoque est circa easdem in una vel altera causa dispensare.
- 9 Causae fiscales non patiuntur moram.
- 10 Quae in alicujus favorem introducta, in odium ejus detorqueri non debent.
- 11 Quae ad substantiam processus pertinent, ne quidem sub pratextu causae summariae omitti possunt.

CAPVT XXXIII.

DE

PROCESSU EXECUTIVO.

SUMMARIA.

- 1 Connexio. 2. Unde processus executivus oritur? 3. Executivus processus quid est? 4. In quibus casibus ille locum habet? 5. Instrumenta Guarentigiorum unde dicta? 6. Quae instrumentorum Guarentigiorum requisita? 7. Executivus processus in quibus casibus cesser? 8. Quid si iudex nihilominus executivus procedat? 9. Quibus in casibus instrumentum referens absque relato

relato executionem pariat? 10. Quando defectus cause debendi instrumento non nocet? 11. Documentum privatum an etiam executionem operetur, & quomodo? 12. Quid si reus documentum privatum diffiteri velit? 13. Quid si actor contra juramentum diffessionis protestetur? 14. Quale remedium a-
ctori superest, si reus diffiteri velit? 15. Que cautela pro actore in libello ex-
secutivo? 16. Quid si plura capita sint in libello quam documento?

Quamvis regulariter in omni processu requiratur sufficiens cogni-
tio, (cupat,

Utpote quæ ex substantialibus processuum primum locum oc-
cupant, ut ab executione nunquam inchoandus sit processus,

Licet Reus omni juris processui expressis verbis renunciaverit;

Atamen dantur casus, ubi ad nudam implorationem executio statim
decernitur,

Introdutti jure Saxonico, ad præsciendendas omnes litium ambages.

Cum jure civili ne quid ex instrumentis publicis statim detur executio.

Utpote quæ post L. C. ad Pro- & Reprobationem ibi referuntur.

Atque hinc ortus est peculiaris processus, summario executivus ap-
pellatus.

Quemadmodum vero processus summario executivus in hac considera-
tione

Est species processus, ubi non de jure petentis, vel debito, sed de ipsa
executione agitur, ita ut judicis officium non pro condemnan-
do sed exsequendo operetur,

Ita locum non habet, nisi in istis casibus, ubi reus habendus pro confesso,
Utpote si adsit

- a) Instrumentum publicum,
- b) Coram notario & testibus confectum,
- c) Privatum recognitum,
- d) Confessio Geminata extrajudicialis,
- e) Confessio judicialis.

Modo instrumenta, ex quibus executio petitur, sint Guarentigionata,
Ita dicta, quod Guarendigia firmitatem plenam inferre credatur,

Que ut talia sint, requiritur communiter, ut

- 1) Nullo visibili vitio laborent,
- 2) Contineant personam creditoris & debitoris,

3) Di-

- 3) Diem & consulem,
- 4) Causam debendi,
- 5) Obligationem perfectam & puram,
- 6) Non sit instrumentum referens.

Hinc cessat

- a) In obligatione naturali,
- b) In obligatione civili reprobata,
- c) In obligatione conditionata,
- d) In obligatione sub die, si dies nondum venit,
- e) In obligatione eventuali,
- f) In obligatione subsidiali,
- g) In obligatione nullam causam debendi habente.
- h) In obligatione generalem debendi causam habente.

Adeo, ut Iudice nihilominus executive procedente,

Reo salva sit & Exceptio inversi ordinis procedendi & Appellatio;

*Quamvis absurdum non sit, ut aliquando referens absque relato vim
executivi processus nihilominus post se trahat,*

Nimirum si

vel Exceptioni deficientis relati in referente renunciatum,
vel Tenor relati extractive insertus sit referenti,
vel Iurato quis ad debitum in referente se obligaverit,
vel Partem debiti jam solverit, & pro residuo se obligaverit,
vel Causa concernat Mercatores & oriatur ex mercatura
vel sit causa cambialis,

Non nunquam etiam defectus causæ debendi non obest,

scilicet si

vel virtualiter in sit,
vel acceptæ pecuniæ mentio fiat,
vel obligatio sit geminata,
vel judicialis accesserit confirmatio,
vel exceptioni deficientis causæ renunciatum,
vel juramento munita obligatio,
vel consuetudine aut statuto aliud introductum,
vel concernat causam cambialem,
vel agatur pro resto.

Interim cum documentum privatum non admittat executionem.

Q

Nis

Nisi prius ab eo, contra quem producitur, per totum fuerit recognitum, Cum recognitio subsecuta demum inducat confessionem,

Hinc, ubi reus illud jurato diffitetur, sententia absolutoria sequitur.

Adeo, ut licet actor contra juramentū diffessionis tempestive protestetur, Locoque ejus ad comparisonem literarum se offerat.

Atamen nihilominus reus ad juratam diffessionem admittatur,

Ne ex processu summario per istam comparisonem fiat ordinarius,

Non obstante, quod alias contra quodvis juramentum legale contrarii probatio admittatur.

Cum juri civili processus executivus plane fuerit incognitus,

Multo minus, quod per sententiam reo simpliciter recognitio injuncta fuerit,

Quoniam talis sententia est strictæ interpretationis & legaliter capienda, Omnium minime, quod reus sit persona infamis vel similis.

Dum actor sibi imputet, quod hunc processum elegerit.

Hinc aliud remedium hisce & similibus casibus actori non superest,

Nisi ut refusus expensis alium processum instituatur.

Ceterum caveat sedulo actor processu executivo experturus,

Ne plura capita libello suo forte inferat,

Quam quæ ex instrumento Guarentigiato in continenti apparent.

Alias ipsi non saltem quoad illa, quæ aliena sunt,

Verum etiam quoad ista, quæ in documento claris verbis continentur,

Per sententiam ordinaria injungetur probatio.

Imprimis, si reus loco recognitionis litem negative contestatur.

NOTABILIA

1 Quod duæ pluresve actiones ex uno instrumento Guarentigionato resultantes, licet diversæ prorsus naturæ sint, vel nullam connexitatem inter se habentes, omnes & singulæ in uno libello executivo proponi possint, modo non sint sibi plane e diametro contrariæ.

2 Quod ex literis amatoriis, licet vel sanguine scriptæ, vel juramento roboratæ, ad consummationem promissi matrimonii executive agi non possit, cum nihil inferant nisi sponsalia illicita & clandestina.

3 Quod ob injurias scriptas, si verba sint per se injuriosa, agi possit exse-

executive, licet ad pœnam corporis afflictivam vel carceris pet-
tutum dirigatur.

- 4 Quod si in uno instrumento contineantur diversa debita, quorum dies partim venit, partim nondum venit, etiam ratione posteriorum pettum simul absque ulla ineptitudine formari possit.
- 5 Quod licet in statuto quodam dispositum sit ne contra instrumenta Guarentigionata ullæ admittantur exceptiones, quam solutionis & compensationis, tamen ideo exceptiones reliquæ, quæ virtuales solutionem in se comprehendunt, ut transactionis, acceptilationis, pæcti de non petendo &c. non excludantur.
- 6 Quod etiam aliæ exceptiones peremptoriæ, quæ ex oculari instrumenti inspectione, vel ex substantialibus negotii requisitis fluunt, in processu executivo admittantur.
- 7 Quod omnes exceptiones, quæ alias admittuntur in ipso termino executionis, multo magis in processu executivo admittantur.
- 8 Quod exceptio extensæ chartæ blancæ, si in continenti ex indicîis probabilibus demonstrari possit, v.g. ex ipsa charta, vel ductu literarum, etiam contra instrumentum recognitum admittatur.
- 9 Quod Exceptiones contra Instrumentum Guarentigiatum sui naturæ admissibiles in Foro non aliter quam si in continenti liquidæ, h. e. vel ex adversarii confessione, vel documentorum productione pateant, ad impediendam Executionem admittantur.
- 10 Quod tamen apud Saxones admodum probandi in continenti nec testium depositio, nec juramenti delatio referatur.
- 11 Quod e contrario in Ducatu Magdeburgico contra Instrumenta Guarentigiata, licet executive inde agatur, non saltem in quacunque Judicii parte; sed etiam in ipso Executionis Puncto & Terminò juramenti delatio locum inveniat Vid. O. P. R. cap. 29. §. 2. &c. cap. 47. §. 9.
- 12 Quod Editio Documentorum sicuti pars Probationis & Processus Ordinarii est, ita in Processu Executivo merito cesset, licet Reus illam urgeat, ad fundandam vel probandam Exceptionem.
- 13 Quod in casu, ubi Reus Documentum recognoscit sub clausula; *salvis Exceptionibus*; istas vero Exceptiones nominatim non exprimit, iudex Sententiæ suæ salutarem restrictionem, sô viel *deren contra Instrumentum recognitum zulässig* / inserere debeat.

Q 2

14 Quod

- 14 Quod Reo non comparente, non statim Executio expedienda, sed novus Terminus Recognitionis præfigendus, & ad istum sub pœna recognitionis sit, nisi ex Instrumento Publico clausulis Executivis munito agatur.
- 15 Quod Pactum l. 3. C. d. pignor. licet Creditori non tribuat potestatem privata autoritate debitorem expellendi, inprimis si resistit, post se tamen trahat hunc effectum, ut contra debitorem emanentem statim realiter expediatur Executio.
- 16 Quod etiam Cessionarius executive agere non prohibeatur, modo se ratione juris cessi sufficienter legitimare possit.
- 17 Quod Actio Hypothecaria contra Tertium rei hypothecaræ possessorem, siue ex titulo lucrativo siue oneroso illam acceperit, si fundamentum ejus ex Instrumento Judiciali appareat, executive formari possit, in tantum, ut ipsi nec Beneficium Excussionis, nec Divisionis profit.
18. Quod licet aliqua Actio siue omni dubio sit ordinaria, eo ipso tamen, dum fundamentum ejus ex Instrumento Guarentigionato in continenti probari potest, moribus Saxonis fiat Summario-Executiva.
- 19 Quod etiam in concursu Creditorum contra Curatorem bonorum ex chirographo obarati debitoris agi possit executive, ita tamen, ut ipsi salva maneat omnes Exceptiones Reales & Peremptoriae, ex Negotii natura resultantes, licet debitor illis non usus fuerit, aut iisdem plane in illo instrumento renunciarit.
20. Quod Exceptio non numeratae pecuniae, siue intra, siue post biennium opposita, contra Instrumentum Publicum, vel Privatum Recognitionis, nihil operetur, nisi in continenti probari possit, atque adeo onus probandi solutionem per modum Replica in Creditorem moribus nostris nunquam transferat.
21. Quod tamen Replica de non accepta pecunia contra Apocham a Creditore opposita post 30. dies etiam moribus nostris non amplius attendatur.
22. Quod in Concursu Creditorum Uxor illata sua per solam Mariti Apocham probare nequeat, nisi & reliqui Creditores aliud fundamentum probandi sua Credita quam manum debitoris præ se non habeant.

23. Quod

- 23 Quod si debitor personaliter ex Instrumento Guarentigiato obligatus vel lite pendente, vel in fraudem Creditorum bona sua alienaverit, etiam contra tertium possessorem singularem ex tali instrumento executive agi possit.
- 24 Quod licet mariti confessio de dote accepta sit judicialis, jurata, & longissima praescriptione munita, tamen exinde contra Creditores executive nec agi, nec excipi possit.

AXIOMATA.

- 1 Instrumenta Guarentigiata continent & praesumptionem veritatis & justitiae.
- 2 Omnis Exceptio altioris indaginis in Processu Executivopertinet ad Reconventionem.
- 3 Ubi deficit causa debendi, ibi deficit & Actio & Executio.
- 4 Fides Germanorum non patitur, ut contra claram literam Creditori injungatur probatio.
- 5 Quaecunque vitia faciunt ad detegendam negotii veritatem vel falsitatem, illa ad essentialia referuntur.
- 6 Quaecunque vero vitia nihil faciunt ad detegendam negotii vel veritatem, vel falsitatem, illa ad accidentalia pertinent.
- 7 Quae Instrumentum non canit, nec nos cantare debemus.
- 8 Quoties Reus causam suae possessionis habet ab eo, qui in Instrumento se realiter obligavit, toties Exceptio vulgaris: non sum nominatus in Instrumento, Excipienti non prodest.
- 9 Quaecunque Exceptio obstat Cedenti, illa obstat quoque Cessionario.
- 10 Cessio lite pendente facta est ipso jure nulla.
- 11 Quodcunque Instrumentum non est recognoscibile, illud nec est exigibile.
- 12 Cui Jura concedunt Actionem, illi multo magis concedunt Exceptionem & Retentionem.
- 13 Instrumento non juvatur, qui in instrumento non nominatur.
- 14 Qui Instrumentum agnoscit pro se, debet etiam illud agnoscere contra se.

Q 3

15 Omnis

- 15 Omnis efficacia Instrumenti Privati dependet a Recognitione.
 16 Qui manum suam negat, & convincitur, omni juris beneficio indignus est.
 17 Quaecunque Probatio requirit tractum temporis, illa non potest dici Probatio in continenti.

CAPUT. XXXIV.

DE

PROCESSU POSSESSORII SUMMARISSIMI.

SUMMARIA.

1. Connexio. 2. Judicium ratione Originis quodplex? 3. Judicium Reale quomodo subdividatur? 4. Possessorium Judicium quodplex? 5. An non omne Possessorium sit Summarium? 6. An detur speciale Possessorium reservanda possessionis? 7. Divisio Summariissimi in magni & parvi praedicii nullius momenti. 8. An Petitorium cum Possessorio in uno scripto cumulari possit, & quomodo? 9. Jura quae ratione in Possessorio allegari possint? 10. In Possessorio quibus testibus credatur? 11. An & subditi admittantur in Causa Domini, & quomodo? 12. An Pars Adversa citanda? 13. An Juramenti Delatio in Possessorio Summariissimo locum habeat? 14. Inhibitionis Pœnalis effectus unde pendeat? 15. Ubi illa Inhibitio insinuanda?

Quemadmodum inter cæteras Judicii Divisiones eminet ista, Quæ ratione Causæ Efficientis & Originis dispecisci solet in Reale, Personale, Mixtum,

Fundata claris verbis in §. 20. J. de Action.

Cum alias & ratione objecti non desint Judicia Mixta,

Quibus & rem & pœnam simul ab adversario persequimur.

Ita Reale rursus ratione Finis est

vel Possessorium, ubi agitur de Possessione acquirenda, retinenda, restituenda,

vel

DE PROCESSU POSSESSORII SUMMARIISSIMI. 127

vel *Petitorium*, ubi agitur de Jure Reali.
Possessorium rursus
 vel *Ordinarium*, ubi agitur de actibus antiquæ possessionis.
 vel *Momentaneum*, ubi agitur de actibus ultimæ possessionis.
 Nam *quamvis* in oppositione ad *Petitorium* omne *Possessorium* sit *summarium*,
Utpote in quo de simplici & plano absque strepitu proceditur,
Atamen in oppositione ad se invicem unum altero est celerius.
 Quo respectu *Antiquum* dicitur *Ordinarium*, & *Momentaneum* vocatur *summarium*.
 Imo & nonnunquam *summarissimum* ac *Præsentaneum*.
 Cum *stylus* Curia hæc vocabula pro synonymis hæcenus receperit.
 Equidem sunt, qui quartum genus *summarissimum* non saltem statuant,
 Illud de conservanda Possessione speciali nomine appellantes,
 Sed etiam illud in magni & parvi præjudicii subdividunt,
 At sicuti *Interdictum* pro conservanda cum *interdicto* pro retinenda
 possessione coincidit,
 Ne *Entia* *Moralia* præter necessitatem multiplicentur,
 Ita omne *summarium* in se consideratum parvi momenti est,
 In oppositione vero ad *petitorium* per accidens fieri potest magni momenti,
 Nimirum si per sententiam in *sumario* latam *Petitorio* fieret præjudicium.
 Ceterum cum omne *Petitorium* tendat ad possessionis restitutionem,
 Sive ille possideat naturaliter, sive dolo possidere desierit,
 Hinc *Remedium* retinendæ cum *Petitorio* cumulari nunquam potest,
 Econtrario acquirendæ & recuperandæ *Remedia* commode cumulari
 queunt.
 Hoc extra controversiam interimmanet.
 Jus, Titulum, vel *Contractum* ad *Petitorium* pertinere,
 Atque adeo in *Petitorio* male & inconsulto allegari.
 Nisi *clausula*: de se non intromittendo in *Petitorium* statim adjiciatur.
 Quamvis vero in *summarissimo* etiam testibus non juratis credatur.
 Imprimis, si alias intuitu sui *Officii* jam *Juramentum* præstiterint,
 Imo etiam *unicus* testis juratus pro tuenda possessione sufficiat;
 Præterea quoque *subditi* in *Causa Domini* ut testes admittantur,
 Modo *juramentum*, quo *Domino* obstricti sunt, ad hunc actum ipsis fu-
 erit relaxatum.

Atamen

Attamen cautius agit, qui a suis testibus juramentum præstari curat,
Insimulque illos super certis articulis examinari laborat,
Dum eo ipso Judex eo facilius in suas partes moveri potest.
Interim sicuti necesse non est, ut Articuli Parti Adversæ communicentur,
Multo minus, ut ista ad videndum jurare vel dandum Interrogatoria
 citetur;

Ita, quin ob defectum testium in summarissimo juramenti delatio locum habeat nullum dubium est,

Præsertim, si neuter litigantium testes pro se habeat,

Cum necessitas exempta sit a Lege,

Ac Juramenti Delatio sit vera, licet extraordinaria, probatio.

Tandem, cum omnis efficacia Inhibitionis Pœnalis dependeat a legali insinuatione.

Quoniam in effectu perinde est, an illa plane non, an non legitime insinuata,

Hinc illa deficiente, nec contumaciæ accusatio nec pœnæ exactio locum invenit.

Licet etiam ista Inhibitio aliquoties repetita, & pœna aucta fuerit.

Ita tamen, ut sufficiat, citationem in loco habitationis insinuatam esse,

Si forte inhibitus absens vel ratione Fori privilegiatus sit.

NOTABILIA.

- 1 *Quod* Actio Personalis, qua talis, nec ad Judicium Petitorium, nec Possessorium referri possit.
- 2 *Quod* licet Sententia ista, quæ statuit, Petitorium quoque cum Possessorio retinendæ possessionis cumulari posse, a quibusdam dicatur esse vera, sicut Evangelium; attamen a Baldo vocetur ita falsa, sicut Judas Ischariot.
- 3 *Quod* instituto Petitorio, Judex non possit cognoscere super Possessorio, licet ex Actis appareat, vel clausula salutaris libello adjecta sit. Dissent. Schwendendorff ad Fibig. p.m. 12-15.
- 4 *Quod* instituto Possessorio Judex pronunciare possit super Petitorio, si de ejus Justitia ex Actis in continenti constet, & clausula salutaris libello sit adjecta, quia Possessorium Judicium habet naturam Judicii Inter. mistici, quo non opus est, ubi de Principali nulla remanet controversia.

5 *Quod*

- 5 Quod tamen intermisso Possessorio ab Implorante recurri possit ad Petitorium, refusus refundendis, & vice versa.
- 6 Quod in Possessorio Summarissimo cessent omnes Exceptiones Dilationis & similes.
- 7 Quod licet in Possessorio Summarissimo nec de iusta, nec de iniusta, sed saltem de turbata possessione quærat; attamen iniusta possessio tunc nihil operetur, si quis possessionem ab ipso adversario vi, clam, vel precario nactus fuerit, & hic vitium possessionis allegatæ in continenti probare possit.
- 8 Quod in casu, ubi Implorans a parte sui ultimam possessionem, a parte adversarii turbationem in continenti deduxit, merito Mandatum Penale sine clausula decernatur.
- 9 Quod tamen nihilominus, ubi Inhibitus factum suum aliquo modo postea iustificat, Mandatum Penale in simplicem Citationem resolvatur.
- 10 Quod tamen in Causis Criminalibus ejusmodi Mandata f.c. vel plane non decernantur, vel de facto decreta ad Demonstrationem Partis adversæ rursus cassentur.
- 11 Quod si tamen in Causis Criminalibus vel statim ab Executione incipiat, vel aliis modis prorsus nulliter procedatur, tunc non obstante Causa Criminali Mandata ejusmodi recte decernantur.
- 12 Quod quamvis contra Inhibitionem Penalem nulla admittatur Leuteratio vel Appellatio, inprimis, si ista aliquoties reiterata fuerit; attamen contra sententiam super inhibitione latam eadem non denegetur.
- 13 Quod tamen & contra ipsam Inhibitionem, si illa contra Formalia Processus impingat, forte quod in casibus non inhibitis emanaverit, & Leuteratio & Appellatio locum habeat.
- 14 Quod inhibitus vel factum suum intra certum Terminum iustificare, vel inhibitioni præcise parere teneatur: alias in penam promeritam condemnabitur, licet postmodum jus suum deducere velit & possit.
- 15 Quod in casu plurium Inhibitionum a pœna dictitata Inhibitus liberetur, si saltem ultimæ Inhibitioni morem gesserit, & Adversario causatas expensas restituerit.
- 16 Quod si ad docendam paritionem certus Terminus sit præfixus, &

R

Im-

Implorans in isto Termino non compareat, accusata ejus contumacia, inhibitio Penalís rursus cassetur, & ille in expensas Terminí condemnnetur.

- 17 Quod in casu, ubi Inhibitio plura continet capita, absurdum non sit, ut facta Inhibiti justificatione in aliquibus decreta inhibitió cassetur, in aliquibus vero confirmetur, annexa interim expensarum compensatione.
- 18 Quod si uterque litigantium in ultimo actu possessionis se fundet, vel sequester constituendus, vel ocularis inspectio decernenda, vel super meliore demonstratione interloquendum sit.
- 19 Quod contra ejusmodi pœnales inhibitiones nihil operetur, licet quis vel autorem nominaverit, vel litem ipsi denunciaverit, imo etsi nominatus confiteatur, se turbationem mandasse, & litem in se suscipere velit.
- 20 Quod licet interveniendo verus dominus rei turbatae inhibito adfuit, & jus suum reale in continenti doceat, tamen hic vel possessionem ablatam restituere vel poenam dictatam luere debeat.
- 21 Quod locator, qui conductorem propria autoritate dejecit, ipsum non obstante pacto executivo, in continenti restituere, ac eo nomine per omnia satisfacere teneatur, licet conductor intra duplicatum terminum non solverit, vel alias contractui non satisfecerit.
- 22 Quod licet probatio factæ partitionis tam per testes, quam documenta fieri possit; illud tamen non procedat, si rotulus testium ab ipso sculteto ejus, qui inhibitus erat, conscriptus fuerit.
- 23 Quod si per implorantem steterit, quo minus inhibitus partitionem præstare potuerit, paritio in effectu pro facta habeatur.
- 24 Quod in casu confirmatae inhibitionis regulariter pro inhibente; in casu vero cassatae inhibitionis, pro inhibito sit interimistice pronuntiandum.
- 25 Quod in novi operis nunciatione nunciatus in poenam dictatam incidat, si contra inhibitionem ædificando pergit, licet inhibitió non ipsi, sed ejus domesticis, vel opificibus in novo opere laborantibus insinuata fuerit.
- 26 Quod licet inhibitus, postquam per sententiam declaratoriam in multam promeritam condemnatus est, nec leuterare, nec appellare.

- pellare, nec jus suum deducere possit; attamen si multa nimis
excessiva & contra solitum judiciorum ordinem posita sit, ad
superiorem, vel actorum transmissionem provocare possit.
- 27 Quod in casu ubi alicui quid inhibitur sub pœna arbitraria, nul-
lo adjecto certo quanto, contra inhibendum nulla decerni possit
executio, etiamsi non paruerit.
- 28 Quod pœna defuncto dictata ab heredibus exigi nequeat, licet de-
functus inhibitioni non paruerit.
- 29 Quod fisco ratione pœnæ promeritæ in bonis inhibiti nec jus ali-
quod hypothecæ tacitæ, nec jus prælationis competat.

AXIOMATA..

- 1 Licet possessio facti sit; non parum tamen juris in se continet.
- 2 Etiam latrò, & fur in possessione manutenendus.
- 3 Possessorium ordinarium absorbet summarium, & petitorium absor-
bet utrumque.
- 4 In possessorio summarissimo nullæ adjudicantur expensæ.
- 5 Nemo tenetur edere titulum possessionis, nisi principi.
- 6 Quæcunque tendunt ad idem, illa in uno libello cumulari possunt.
- 7 Quæcunque vero tendunt ad opposita, & sibi invicem contraria,
illa in uno libello cumulari nequeunt.
- 8 In possessorio summarissimo duobus testibus affirmantibus plus cre-
ditur, quam decem negantibus. (rio.
- 9 Qui obtinuit in possessorio nihilominus succumbere potest in petito-
rio.
- 10 Ubi definit possessorium, ibi incipit petitorium.
- 11 Qui se fundat in possessione naturalis libertatis vel quasi, ab omni
onere probationis immunis est.
- 12 Vim vi in continenti repellere licet.
- 13 Plus juris competit possessori in retinendo, quam actori in agendo.
- 14 Nemo sibi causam possessionis mutare potest.
- 15 Quoties nova causa possessionis extrinsecus accedit, toties titulus
possessionis merito mutatur.
- 16 Cuicumque possessioni repugnat lex publica prohibitiva, illa pro
manutentibili haberi nequit.
- 17 Turpius ejicitur, quam admittitur hospes.
- 18 Animo quidem retinetur, sed non acquiritur possessio.

- 19 Possessio in toto occupata, præsumitur etiam occupata in qualibet ejus parte.
 20 Quicquid non potest usucapi, illud non potest possideri.
 21 Nemo per indirectum commodis possessionis privandus.
 22 Ex possessione præterita merito concluditur ad possessionem præsentem.
 23 In pari causa melior est ratio possidentis.
 24 Qualis traditio, talis possessio.

CAPUT XXXV.

DE

PROCESSU POSSESSORII
ORDINARII.

SVMMARIA.

1. Connexio. 2. Possessorium ordinarium quid? 3. Quare introductum? 4. Analogum ejus præbent interdicta recuperanda possessionis? 5. Quenam illa? 6. An & prædoni competant, & quando? 7. Quanam causæ necessario requirant, ut titulus possessionis & allegetur, & justificetur? 8. Quæ ratio huius? 9. Possessorii ordinarii quare in foro exiguus usus.

Finito possessorio summario succedit sæpe possessorium ordinariū, Ad evitandam difficilem probationem, quæ in petitorio se exferit. Est autem possessorium ordinarium, in quo inter partes litigantes de antiquiore, colorata, & justiore possessione controversitur.

Hoc mi potissimum eum in finem introductum, Quo prior possessione, potior quoque jure declaretur, Cum ab antiqua ad præsentem possessionem merito præsumatur, Ad instar interdictorum juris Romani illorum, Quæ pro recuperanda possessione competunt, Quorsum potissimum referuntur interdicta

1 Unde vi,

2 Quod

- 2 Quod vi aut clam,
- 3 Can. redintegranda 3. caus. 3. qu. 1.
- 4 Cap. saepe 4. de restitut. spoliat.

Partim per Jus Civile, partim per jus canonicum introducta,

Elective competentia, dum ad idem tendunt,

Intantum, vt nec prædoni notorio denegentur,

Etiamsi ab ipso domino dejectus fuerit,

Modo ista dejectio facta fuerit ex intervallo.

Ita illud singulare est, quod dentur certæ causæ,

In quibus non saltem utile, sed plane necessarium est,

Ut possessio allegata titulo iustificetur, & coloretur,

Quales sunt præ cæteris,

Jurisdictionales,

Regales,

Beneficiales,

Imprimis, si jus commune, aut juris præsumtio contra possessorem militet,

Quoniam sine superioris concessione nec acquiri, nec possideri possunt.

Insuper cum in possessorio ordinario & L. C. et probatio admittatur.

Eandemque fere prolixitatem post se trahat, ac petitorium.

Hinc usus ejus in foro valde exiguus & infrequens est.

NOTABILIA.

- 1 Quod cum remedium Can. redintegranda caus. 3. qu. 1. adeo generale & universale sit, ut in omni casu factæ turbationis locum inueniat, reliqua theoreticorum remedia nullam amplius utilitatem præstent.
- 2 Quod in casu, ubi uterque litigantium possessionem antiquam & coloratam docuit, iudex neutri præ alio quid adjudicare, sed juxta naturam interdicti uti possidetis, ita possideatis, pronunciare debeat, annexa poenali inhibitione, ne alter alterum in sua possessione turbet.
- 3 Quod finito possessorio ordinario deinde in petitorio, ut constet, quis actor sit, cautio exigenda sit, eum in finem, ut qui eam præstat, rei, qui recusat, actoris vicibus fungatur.
- 4 Quod exceptio domini remedium Can. redintegranda c. 3. qu. 1. opposita,

R 3

- posita, etiamsi in continenti liquida sit, nihil operetur, nisi Implorans eam in replicis suis expresse aut tacite concesserit.
- 5 Quod relicto petitorio, & refusus expensis, ad possessorium ordinarium recurrere nullibi sit prohibitum.
 - 6 Quod licet interdictum de cloacis purganti detur, etiamsi vi, clam, vel precario cloacam possideat, cum reliqua interdicta omnia præsupponant, ne possessor vi, clam, vel precario possideat; attamen purgatione facta deinde cloaca statim destruat.

AXIOMATA.

- 1 Ab unitate territorii ad unitatem jurisdictionis in dubio valet consequentia.
- 2 Contra quem militat juris præsumtio, illi semper injungitur probatio.
- 3 Quicquid sine titulo possideri nequit, illius possessio semper præsumitur injusta.
- 4 Quantum tribuit expressum privilegium, tantum in effectu tribuit immemorialis Præscriptio.
- 5 A possessione antiquiore ad possessionem recentiore merito concluditur.
- 6 Quo quid antiquius, eo melius.

CAPUT. XXXVI.

DE

PROCESSU ARESTI.

SUMMARIA.

1. Connexio. 2. Arrestum quid? 3. Cujus originis? 4. Juri civili incognitum. 5. Quotuplex? 6. Arrestum & inhibitio quot modis inter se differant? 7. Arrestum in specie quotuplex? 8. Arrestum generale an & feudum afficiat? 9. Jus prioritatis quando ex arresto generali competat? 10. Hypothecam tacitam habens an bene agat, si arrestum petat? 11. Quodvis arrestum quibus partibus constet? 12. Formalia arresti quanam? 13. Legitima impositionis que requisita? 14. Debitum liquidum qua ratione fiat? 15. Libens

gens necessitas quam? 16. Quae cautela iudicis arrestum concedentis? 17. Jus prioritatis in arrestis quando incipiat? 18. In causis cambialibus quid singulare? 19. Renovatio quid? 20. Quando instituenda? 21. Justificatio quid? 22. In termino quid si neuter compareat? 23. Quid si arrestans tantum? 24. Quid si arrestans tantum?

Inter reliquas Processus Executivi species uti Processus Arresti eminet,

Male ab aliis Processus Irregularis & Mixtus appellatus,

A. si pro diversitate debiti Ordinarius vel Summarius esse posset,
Ita Arrestum est Beneficium Juris Saxonici, vi cuius Creditor personalem prætensionem habens, majoris securitatis gratia, ob causas in Legibus approbatas, in bonis sui debitoris Jus aliquod Reale prioritatis legitimo modo consequitur.

Juri Civili sine dubio prorsus incognitum,

Vipote, ubi quævis Executio demum sententiam & rem judicatam sequitur,

Nunquam Processu per illam absque vitio præposterationis inchoando.

Adeo, ut fallant, qui Arrestum cum Pignore Prætorio confundunt,

Cum Missio ex primo vel secundo Decreto præsupponat judicatum,

Originem suam Saxonibus referens,

Qui melius putant rem habere, quam Actionem,

Occasione Sequestri Juris Civilis forte introductum:

Cum vero Arrestum in Foro sit

vel Arrestum in specie, vel Inhibitio:

Quorum alterum cum altero sæpe confunditur,

Hinc ad evitandam confusionem notandæ sunt differentiæ;

In eo potissimum consistentes, quod

a) Arrestum petatur ex Documento liquido,

Inhibitio etiam ex aliis fontibus,

b) Arrestum quærat contra debitorem,

Inhibitio vero contra debitoris debitorem,

c) Arrestum renovetur intra 14. dies,

Inhibitio vero intra octiduum.

d) Arrestum concedatur a Judice rei sitæ,

Inhibitio vero a Judice domicilii,

e) Arrestum

e) Arrestum faciat ex Actione Personali Realem,
 Inhibitio vero naturam Actionis non immutat,
 Quemadmodum autem Arrestum in specie rursus est
 vel Generale, per quod afficiuntur omnia debitoris bona in cer-
 ta Provincia sita,
 vel Speciale, per quod afficiuntur certa bona sub hoc Judicio sita,
 vel Specialissimum, per quod afficitur particulare quoddam
 bonum.

Intantum, ut Creditor & eligere & variare possit,
Imo & ob debitum allodiale fructus feudales arrestare queat,
Modo Allodia vel de-vel non sufficiant,
Ita Arrestum Generale nullum jus prioritatis tribuit,
Nisi Judicibus inferioribus rite fuerit notificatum,
Imprimis, ubi alii interim per Speciale Arrestum prævenerunt,
Excepto casu, quo facto Secretarii notificatio fuit impedita,
Hinc male agunt omnes illi, qui hypothea tacita gaudent,
Ubi per Arrestum speciale sibi consulunt,
Cum Hypotheca ipsis competens omnia debitoris bona afficiat,
Inerim quodcunque demum Arrestum sit,
Occurrunt in illo Formalia & Materialia,
Formalia, quæ sunt extrinsecæ ejus solennitates, consistunt in

1. Impositione
2. Renovatione
3. Justificatione.

Impositio ut legaliter fiat, requiritur

- a) Debitum liquidum,
- b) Urgens Necessitas,
- c) Casus in Lege Expressus.
- d) Scriptum Arrestatorium.
- e) Productio Instrumenti Originalis.
- f) Presentatio scripti Arrestatorii,
- g) Arrestatum Judiciale.

Uti vero Debitum liquidum sit per
 vel Testium depositionem,
 vel Debitoris confessionem
 vel Instrumenti Guarentigati productionem.

vel

vel Creditoris juramenti praestationem.

Ita per urgentem necessitatem intelligitur periculum amittendae sortis.

Fortē quod debitor hactenus inceperit,

vel Mobilia sua aliorum transferre,

vel Immobilia alienare aut oppignorare,

vel Luxuriosam vitam agere,

vel Cambia ipsius cum protestatione redierint,

vel Ad arrestum se obligaverit.

Intantum, ut ista necessitas ab arrestante & alleganda & probanda sit;

Salva alias actione injuriarum contra arrestantem & judicem,

Licet hic arrestum sub clausula: *in quantum de iure*, concesserit.

Ceterum cum ultra casus legis arrestum non subsistat,

Et sola protestatio de deficiente animo injuriandi nihil operetur;

Hinc scriptum arrestatorium a creditore subscribendum,

Quin & sufficiens indemnitis cautio praestanda,

Si iudex litem suam facere nolit.

Quamvis & oretenus imponi possit arrestum,

Imprimis si periculum subsit in mora.

Data creditori libertate, ut et vidimatam copiam producere possit.

Interim cum arrestum operetur et securitatem & prioritatem,

Ideo iudex vel Actuarius momentum praesentationis exprimat,

Reddito, si velit, imploranti scripto arrestatorio,

Praesertim ubi de necessitate urgente non satis est edoctus,

Quo facto jus prioritatis non currit a momento justificati sed impositi
arresti,

Quamobrem & recognitio, ut vocant, in forma probante expeditur,

Quo in casu plurium arrestantium omnis disputatio evitetur,

Ac in sententia classificatoria justus ordo observetur.

Illud singulare est in causis cambialibus,

Quod creditor arrestum reale imponere possit,

Quamvis & debitorem in carcere & pignus in manibus habeat,

Imo etiam si in concursu alibi pendente per judicatum prae vel exclusus sit.

Renovatio est actus quo is, qui arrestum impetravit, judicem implorat,

ut libellum & reliqua arrestato communicet, terminum praefi-

gat, ipsum citet, ac desuper sententiam ferat,

Hec licet apud Saxones bina vice fieri debeat,

S

Ipse

Ips ut nonnulli volunt, præcise decimo quarto die,
In tantum ut anticipatio penam cassationis post se trahat,
Attamen in Ducatu Magdeburgico una renovatio sufficit,
Intra 14. dies pro lubitu arrestantis fuscipienda,
Iustificatio est actus, quo creditor impetrati arresti formalia & materialia decenter deducit, petitque, ut super iisdem pronuncietur, si bique jus reale ac prioritatis in bonis arrestatis ratione sortis, usurarum & expensarum tribuatur,
Sicuti vero in termino ad iustificandum præfixo comparet vel Arrestans tantum, vel Arrestatus tantum, vel uterque simul;
Ita arrestans arrestati contumaciam accusat,
Petendo, ut hic sub comminatione publicandi decreti ad novum terminum citetur,
Econtrario arrestatus arrestantis contumaciam accusans poterit vel Cautionem de prosequenda lite petere, vel sententiæ super relaxatione arresti statim submittere,
Ubi vero uterque se sistit, arrestatus impugnat arresti, vel Concessionem, per exceptionem non subsistentis arresti, vel Formalia, per exceptionem deserti arresti, vel Materialia, per exceptiones peremptorias communes.
Quo facto iudex vel pro vel contra legaliter pronunciat.

NOTABILIA.

- 1 Quod licet debitor moratorium impetraverit, in quo omnis arresti concessio inhibita est, tamen arrestum ab uno vel altero creditore in securitatem impetratum nihilominus de jure subsistat.
- 2 Quod super arresto secundo eventualiter imposito prius cognosci & dijudicari non debeat, quam super formalitate primi fuerit decisum.
- 3 Quod jus arresti reale etiam ignorante vel dissentiente debitore in alium, qui forte jam jus in bonis arrestatis habet, cedi & transferri possit.
- 4 Quod licet iudex arrestum tam ratione formalium quam materialium pro valido declaraverit, sententia tamen ista inter debitorem & creditorem vel bonorum curatorem lata, aliis creditoribus non obstat, quo minus dictum arrestum ex capite desertionis vel invaliditatis impugnare possint.

5 Quod

- 5 Quod hypotheca tacita pupillis in bonis tutorum concessa, non possit extendi ad bona tutoris alibi extra territorium judicis pupillaribus sita.
- 6 Quod contra heredes Arestum peti & imponi possit, licet hereditas postea appareat satis solvendo, cum ante editionem inventarii de facultatibus defuncti constare nequeat.
- 7 Quod in casu, ubi arestum impositum est, ex pacto concessivo, illud non ratione loci, ubi impositum, sed ratione loci, ubi pactum est, ratione materialium dijudicandum sit, cum formalia ejus dependeant a legibus judicii, ubi causa cognoscitur.
- 8 Quod licet regulariter salaria inhiberi & arrestari nequeant, imprimis si creditori aliunde satisfieri possit, attamen & arrestum horum valeat, si debitor nulla alia bona habeat.
- 9 Quod tamen Dominus, cui salarii solutio incumbit, propter suum interesse interveniendo, ejusmodi arrestum impugnare ejusque relaxationem petere possit.
- 10 Quod bona debitoris militis coram judice non militari recte arrestentur.
- 11 Quod per arrestum iniquum arrestatus injuriarum agere possit tam contra arestantem, quam ipsum judicem, etiam si in sententia cassatoria ipsi haec facultas non fuerit expresse reservata.
- 12 Quod creditor, cui frumentum a debitore in solutum traditum fuit, nihilominus arestum vel inhibitionem salvo Dominio extrahere possit, imprimis si istud frumentum in alieno horreo sit reconditum.
- 13 Quod iuste etiam arrestatus, si judici sufficientem obtulerit cautionem, hic vero eam recusaverit, ex aresto impune discedere possit.
- 14 Quod in casu, ubi bona arestanda non sunt sub jurisdictione judicis causae sita, hic judicem competentem in subsidium juris implorare debeat, ut arestum quaesitum pro summa concurrente concedat.
- 15 Quod hoc in casu iudex requisitus super formalibus & validitate Arresti quidem cognoscere possit, merita vero causae ad judicem requirentem ablegare debeat.
- 16 Quod arrestatus pendente aresto ex lege diffamari arestantem ad suum forum provocare nequeat, etiam si vel injuste impetraverit arrestum, vel non debite persecutus fuerit. Dissent. Mev. p. 5. Dec. 3.

- 17 Quod tamen aresto cassato debitor arrestatus creditorem mediante remedio L. Diffamari prævenire possit, antequam ad novi aresti impositionem properaverit.
- 18 Quod arestato, si alia bona non habeat, ex bonis arrestatis tam alimenta quam sumtus litis suppeditari debeant.
- 19 Quod sicuti debiti liquidi demonstratio ad formam aresti pertinet, ita Arrestum pro nullo declarandum sit, licet debitum liquidum factum fuerit in Renovatione.
- 20 Quod licet bona debitoris arrestata fuerint, propterea ipsi non interdicitur alienatio vel in solutum datio, in tantum, ut in solutum uni vel alteri creditorum data per actionem Paulianam revocari nequeant.
- 21 Quod arrestum quoque concedendum sit liberis contra parentes, & vasallis contra Dominum, cessante omni privationis pena.
- 22 Quod non obstante concursu creditorum aut cessione bonorum a debitore facta, arrestum contra bona alibi sita impetrare liceat.
- 23 Quod tamen post publicatam sententiam classificatoriam arrestum amplius in præjudicium designatorum creditorum non admittatur.
- 24 Quod quoad fructus feudales subsistat arrestum, licet non a Domino feudi, sed ab alio iudice non feudali impetratum fuerit.

AXIOMATA.

- 1 Quicquid olim operabatur pignus prætorium, illud hodie in effectu operatur legitimum arrestum.
- 2 Ubi nullum liquidum, ibi nullum arrestum.
- 3 Ubi periculum est in mora, ibi solennitatum judicialium nulla habetur ratio.
- 4 Quæ difficilis sunt probationis, & tamen iudici ignota, a creditore per iuramentum probari possunt.
- 5 Qui jure suo utitur, nemini facit injuriam.
- 6 Quicquid potest oppignorari, illud quoque potest arrestari.
- 7 Quæ ad formam essentialem aresti requiruntur, ex post facto suppleri non possunt.
- 8 Bona debitoris mobilia sequuntur jurisdictionem iudicis domicilii.
- 9 Omne arrestum intelligitur sub clausula: salvo aliorum jure meliore.
- 10 Uno remedio securitatis electo, alterum propterea non excluditur.

II Quod

- 11 Quod potest praxideri injustum, ne quidem praxtita cautione concedendum arestum.
- 12 Arestum servat rem integram, nec quicquam mutationis, invito arrestante permittit.
- 13 Arrestum securitatis gratia impetratum non tollit vel impedit jus retentionis.
- 14 Quaecunque exceptiones arestato competunt contra ipsum creditorem, illa quoque contra creditoris creditorem illi non denegantur.
- 15 Quoties quis nomine alterius arestum petit, toties litera ad ipsum scripta sunt instar specialis mandati.
- 16 Quoties contra arrestantem praesumptio est, ipsum cum arestato colludere, toties super veritate debiti recte deferitur juramentum, licet per sententiam arrestum fuerit pro valido pronunciatum.
- 17 Cassato aresto, non statim cassatur actio.
- 18 Quoties arestum annullatur ex defectu formalium, toties non obstante judicato, aliud Arestum imponi potest.
- 19 Quoties vero arestum annullatur propter defectum materialium, toties aliud arestum ex eodem capite imponi nequit.
- 20 Sicuti iudex facilis est in concedendo, ita quoque non debet esse difficilis in relaxando Aresto.

CAPUT XXXVII.

DE

PROCESSU CAMBII.

SUMMARIA.

1. Connexio. 2. Cambium quid? 3. Quotuplex? 4. Quodnam huius loci?
5. persone ad cambium concurrentes quanam? 6. Quae specialia processus occurrunt in Remittente? 7. Quae in Trassante? 8. Quae in Praesentante?
9. Quae in Acceptante? 10. Improprium cambium quomodo a proprio differt? 11. Quae peculiariora circa processum ratione creditoris? 12. Quae ratione debitoris? 13. Quae ratione negotii? 14. Moratorium debitori datum an sistat processum cambialem? 15. Depositio judicialis an impediatur cambium

alem executionem? 16. Cambio amisso quomodo procedatur? 17. Expense cambiales quanam intelligantur?

Sane cum ex executivis processibus omnium celerrimus fit cambialis processus,
Utpote in quo omnes prorsus solennitates processuales cessant, Exceptis iis, quæ ad substantiam litis, & legitimationem litigantium faciunt,

Tam jure civili quam canonico in totum incognitus,

Ab Italis inventus, a Germanis melioratus,

Hinc non abs re erit, de illo separatim agere,

Imprimis, dum nulla fere respubl. est, in qua cambia non vigent.

Sicuti vero cambium est negotium, quo quis alterius pecuniam in alio loco post breve temporis spatium, accepto honorario, & datis literis consuetis, se per alium soluturum promittit.

Ad si i essentiam requirens

1 Duo loca, sc. a quo, & ad quem

2 Quatuor personas, Remittentem, Trassantem, Præsentantem, Acceptantem.

Ita ratione formæ est

vel Materiale, ubi Chirographo inserta formula: nach Wechsele-Styl

vel Formale, ubi diversa loca & diversæ personæ distincte exprimuntur.

Formale rursus

vel Apertum, ubi quis alteri solutionem commitit, vel mandat,

vel Palliatum, ubi quis se ipsum soluturum, promittit.

Licet autem proprie loquendo Materiale & Palliatum cambia non sint, Attamen in effectu iisdem gaudent privilegiis, quibus formale & apertum.

Interim postquam ad cambium verum pro forma requiritur,

Quo in illo concurrant vel physice vel grammaticæ 4. distinctæ personæ,

1 Remittens, qui pecuniam alteri solvit in loco a quo,

2 Trassans, qui pecuniam istam alibi restituendam promittit,

3 Præsentans, qui literas cambii in loco ad quem solutionis gratia exhibet,

4 Acceptans, qui in loco ad quem solutionem promittit.

Intantum ut pro diversitate locorum & personarum diversa oriatur actio,

Hinc utile erit, nosse, quæ specialia in procedendo ratione istarum personarum occurrant.

Scili-

Scilicet intuitu Remittentis singularia sunt, quod debeat

- 1 Valutam in pecunia proba & parata solvere,
- 2 Fide de valuta habita sufficientem cautionem præstare,
- 3 L'agio juxta cursum consuetum solvere,
- 4 Proxenetæ debitum honorarium præstare,
- 5 Literas acceptas probe custodire,
- 6 In contentis cambii ne minimum quidem mutare,
- 7 Cambium aliorum transmittendum indossare,
- 8 Reverso cambio & non soluto Trassanti id cito notificare,

Intuitu Trassantis, quod teneatur

- 9 Literas consuetas scribere & extradere,
- 10 Quantum solvendum literis non zyphris exprimere,
- 11 In illis certum tempus solutioni præfigere,
- 12 In casu amissi cambii aliud substituere,
- 13 De acceptando & solvendo sufficienter cavere,
- 14 Literas avisorias sine mora transcribere,
- 15 Non saltem in foro Domicilii, sed etiam destinatæ solutionis conveniri possit,
- 16 Non subsecuta solutione de omni interesse satisfacere debeat.

Intuitu Præsentantis, quod obligetur,

- 17 Ante diem solutionis cambium præsentare,
- 18 In casu recusatæ acceptationis confestim protestari,
- 19 Literas protestatas usque ad diem solutionis penes se retinere,
- 20 Cessante solutione de novo protestari,
- 21 Instrumentum protestationis Remittenti remittere,
- 22 Solutione promissa dies respectus concedere,
- 23 Nullam dilationem acceptanti concedere,
- 24 A limitibus mandati ne latum unguem recedere,

Intuitu Acceptantis, quod cogatur

- 25 Cambium vel pure acceptare, vel recusare,
- 26 Post dies discretionis statim solvere,
- 27 Solutionem nec prorogare nec anticipare,
- 28 Acceptare nolens literas avisorias remittere,
- 29 In cambio non nominatus sopra potest demum acceptare,
- 30 Re adhuc integra, accepto contramando, solutionem detestare,
- 31 Ubi

31 Ubi suspicio quædam doli se exferit, judicialiter deponere.

Ceterum sicuti cambium proprium ab improprio eatenus differt, quod

- a) Proprium vocatur ein getrockener Wechsel/
Improprium dicitur ein auf sich selbst gestellter Wechsel/
- b) In proprio requiritur acceptatio,
In improprio nulla.
- c) In proprio præcedunt literæ avisorie,
In improprio illæ cessant.
- d) In proprio conceduntur dies discretionis,
In improprio denegantur.
- e) In proprio protestandum intra 24. horas,
In improprio intra annum & diem.
- f) Proprium obliget, licet in illo Valuta non sit expressa,
Improprium Valutæ expressionem pro forma requirat.

Ita & in hoc quædam peculiaria non desunt,

Dijudicanda ratione originis suæ ex (gotii.
vel Persona creditoris, vel Persona debitoris, vel Qualitate ne-

Ex persona creditoris est, quod

- 1) Simul & in personam & bona debitoris executionem impetra-
re possit,
- 2) Quod nec ex L. Diffamari nec ex L. si contēdat provocari possit,
- 3) Quod pignus intuitu cambii datum retinere possit, licet res
aliena sit,
- 4) Quod invitus nec concursui se immiscere, nec pignus extra-
dere debeat,
- 5) Quod ipso invito debitor in carceratus dimitti nequeat, licet
offerat cautionem,
- 6) Quod licet in concursu exclusus sit, tamen contra debitorem
agere possit,
- 7) Quod cambium delegans & verum & bonum nomen præstare
debeat,
- 8) Quod actione contra tertium instituta pœnitere possit,
- 9) Quod ex pluribus correis eligere possit, quem velit,
- 10) Quod ex cambio indossato sine ullo mandato experiri queat,

Ex persona debitoris est, quod debeat

- 11) Personaliter comparere, licet cum procuratore,

12) Lecto

- 12 Lecto detentus coram iudice delegato recognoscere.
- 13 Heres ejus vel hereditatem repudiare vel solvere.
- 14 Cesser beneficium cessionis & competentia.
- 15 Heres nec gaudeat jure deliberandi, nec simili.
- 16 Ad forum alias privilegiatum provocare nequeat.
- 17 Separatam negotiationem exercens, licet minor sit, obligetur.
- 18 Perjudicis inhibitionem a solutione non liberetur.
- 19 In moneta dura solvere teneatur.
- 20 In ipsum redundant omnes expensæ sine moderatione,
Ex qualitate negotii, quod in causa cambiali
- 21 Cessent omnes exceptiones dilatoriar.
- 22 Procedatur ore tenus & celerrime.
- 23 Non admittantur peremptoria nisi solutionis & compensationis.
- 24 Cessent dilationes & humana feriat.
- 25 Denegetur suspecti iudicis exceptio & similis.
- 26 In casibus apertis non admittatur leuteratio vel appellatio.
- 27 In casibus dubiis appellatio non aliter admittatur, quam prævia
depositione valutæ.
- 28 Reconventio locum non inveniat, nisi ad ultimum obulum con-
ventio sit finita.
- 29 Exceptio N. N. pecuniæ nec intra nec post biennium opponi possit.
- 30 Sola indossatio sic loco solennis & judicialis cessionis,
Quamvis vero debitor moratorium quoddam extraxerit,
Sub expressa clausula: ne per actionem vel executionem inquietari debeat;
Attamen per hoc processus cambialis non sistitur,
Sive ante moratorium jam inchoatus sit, sive postea demum inchoetur,
Dum contra executionem & cambium nihil operatur moratorium,
In tantum, ut moratorium præsumatur alias sub & obreptitie impetratum,
Quin imo sola judicialis depositio cambii efficaciam non impedit,
Nisi fors, usuræ & expensæ in una summa deponantur.
Interim cambio amisso nihilominus cambialiter proceditur,
Modo de istius tenore aliunde liquido constet,
Præstata, si debitor urgeat, sufficiente indemnitis cautione.
Cæterum si quis in expensas cambii condemnatus sit,
Aut ex pacto se ad illarum reparationem obligaverit,
Illas solum feret, quæ ex natura negotii oriuntur,

T

Non-

*Nentiquam vero eas, quæ ex creditoris contumacia natae,
 Imputa, si ex indossamento convenus arrestum passus sit.
 Cum quæ per accidens contingunt, debitori non possint imputari.*

NOTABILIA.

- 1 Quod in casu, ubi nundinarum tempus fuit prorogatum, possessor cambii, si tempus solutionis expectare nolit, elevato attestato de prorogatione, indossantem vel transantem ad restitutionem valutæ convenire possit.
- 2 Quod si præsentans in casu nundinarum prorogatarum nihilominus expectaverit, acceptans vero interea temporis bonis cedat, vel bancorumpat, periculum ad ipsum spectet, perdito regressu contra indossantem vel transantem.
- 3 Quod licet nemo regulariter ad acceptandum alterius cambium invitatus obligetur; aliud tamen sit in principali, cujus institor in ipsius utilitatem cambiavit, utpote qui invitatus acceptare cogitur.
- 4 Quod si diversa quantitas valutæ in rubro & nigro contineatur, plus fidei tribuatur contextui quam rubricæ, licet præsentans errorem probare velit.
- 5 Quod debitor merces ad tempus emendo adigi possit, ut in securitatem creditoris vel assurancementum (Billet) scribat, vel pretium in parata pecunia absque ulla deductione (rabatto) solvat, licet satis solvendo, vel eminentioris conditionis sit.
- 6 Quod proxenetæ in negotiis cambialibus, quibus ipsi interfuerunt, non saltem commode testimonium dicere, sed etiam se a præstatione juramenti testimonialis liberare possint.
- 7 Quod licet in literis cambialibus vocula: *commis*, vel *ordre* non reperiatur, nihilominus debitor ei, cui valuta assignata, sub prætextu deficientis legitimationis, solutionem reculare nequeat.
- 8 Quod licet necesse non sit, ut in literis cambialibus specialis causa debendi exprimat, cum vox *valuta* eandem virtualiter innuat, consultius tamen faciat, quæ eam exprimit, quo omnis evitetur disputatio & perversa pronunciandi formula. Vid. Zipffel d. Camb. p. m. 139. in fine.
- 9 Quod mercator literas cambiales recipiens, legens, & apud se retinens, eo ipso easdem acceptasse videatur.

10 Quod

- 10 Quod qui literas cambii solvendas accipit, facta avifatione ad tertium, ad solutionem strictè obligetur, licet tertius ille, vel bonis interim cesserit, vel ejus conditio aliis modis mutata fuerit.
- 11 Quod pecunia ab uxore ad cambium data, post mortem ejus cedat marito, tanquam heredi mobiliari, licet uxori hypotheca eo nomine constituta sit, aut dies solutionis nondum venerit.
- 12 Quod in casu ubi literæ cambiales effluxis jam diebus solutionis & respectu præsentantur, intra 24. horas solutio præcise fieri debeat, in tantum, ut his elapsis præsentans & protestari possit & debeat.
- 13 Quod in casu, ubi tempus solutionis in literis cambialibus omissum, proximæ nundinæ loci *ad quem* tempus solutionis constituent.
- 14 Quod acceptans alterius literas cambiales & solvens in concursu creditorum gaudeat jure retentionis & prælationis ratione mercium, quæ ipsi a Trassante datæ, licet alii creditores vel arrestum vel hypothecam in iis prætendant.
- 15 Quod creditor cambialis cum debitore communi partim suo partim alterius nomine scontrans, in casu, si utrique inde satisfieri nequeat, prius sibi in solidum satisfacere possit, antequam alteri quid tribuat, modo fallimentum nondum fuerit secutum.
- 16 Quod acceptans qui in fine nundinarum demum solvere poterat, licet ante solutionis terminum solutionem præstiterit, nullam culpam committat, nec fines mandati excedat, modo non fecerit vel dolose vel animo captandi lucrum.
- 17 Quod pecunia ad Cambium data vel remissa sub nullo prætextu, excepto solo læsæ Majestatis Crimine nec inhiberi nec arrestari, multo minus judicialiter deponi possit.
- 18 Quod si causa non sit Cambialis, sed aliunde orta, utputa ex Contractu Locati vel simili, contra debitorem in foro Cambiali procedi nequeat, licet se ad modum Cambii nach Wechsel Arth obligaverit, nisi Foro suo ordinario expensis verbis renunciaverit.
- 19 Quod licet persona principalis in Cambio nominata ad Cambianum vel contrahendum de jure alias inhabilis sit, fidejussor tamen simul constitutus firmiter nihilominus ad sortem & usuras obligetur.
- 20 Quod Clericus Cambium dans & foro suo privilegiato in illo renuncians coram judice quidem seculari conveniri sed non nisi a Consistorio citari possit.

AXIOMATA.

- 1 Inter Mercatores non est disputandum de apicibus jûris.
- 2 Cum semel acceptatum est, non amplius quaritur, quare sed an acceptatum.
- 3 Variante persona in Cambio concurrente variat etiam actio inde resultans.
- 4 Condicio acceptationi invito præsentante adjecta pro non adjecta habetur.
- 5 Exceptio ex persona Transantisnata Præsentanti opponi nequit.
- 6 Præter Exceptionem solutionis & compensationis nulla admittitur exceptio.

CAPUT XXXVIII.

DE

PROCESSU CONCURSUS
CREDITORUM.

SVMMARIA.

1. *Connexio.* 2. *Concursus Creditorum quid?* 3. *Quotuplex?* 4. *Concursus Formalis potiores effectus?* 5. *Indoles hujus Processus quomodo consideranda?* 6. *quænam ejus Antecedentia?* 7. *Quæ-Concomitantia.* 8. *Quæ Consequentia?* 9. *Quæ Contrariantia?* 10. *Liquidatio quid.* 11. *Quomodo expedienda?* 12. *Debitum indubitatum quid?* 13. *An debitoris Confessio uni Creditori facta aliis Creditoribus obsit.* 14. *Assignatio quid?* 15. *Ejus Effectus?* 16. *Quid sit plures assignati?* 17. *Immissio quid?* 18. *Ejus Effectus.* 19. *Curatoris Constitutio quid?* 20. *Inter Curatorem & Contradictorem aliquæ differentia?* 21. *Curatoris bonorum Habilitas.* 22. *Ejus Officium.* 23. *Ejus salarium?* 24. *Edictalis Citatio quid?* 25. *Ejus necessitas?* 26. *Ubi assignenda?* 27. *Quid operetur?* 28. *Quibus non noceat.* 29. *Disputatio quid?* 30. *Ejus fundamentum?* 31. *An plane omitti possit?* 32. *Taxatio quid?* 33. *Quomodo facienda?* 34. *Subhæstatio quid?* 35. *An ad mutat restitutionem in integrum.* 36. *Jus primæ licitationis quid operetur.*

retur. 37. Creditor sub hasta emens an compensare possit? 38. Classificatio
quid? 39. Ejus Generalia. 40. Ejus specialia? 41. Quinam in Prima
Classe collocentur? 42. Quinam in Classe secunda. 43. Quinam in Tertia?
44. Quinam in quarta? 45. Quinam in quinta? 46. Depositio quid? 47.
Ejus effectus? 48. Distributio quid? 49. Solutio quid? 50. Quomodo se-
cure prestanda? 51. Interventio quid? 52. Nullitas quid? 53. Ejus Effec-
tus. 54. In integrum restitutio quid? 55. Quousque contra Venditionem
subhasta concedatur? 56. Enormis lesio quid sit? 57. Quomodo probetur.

Accidit aliquando, ut debitor nimium alieno ære pressus
vel Ipse bona sua in solutum offerat,
vel Relictis facultatibus suspectis decedat,
vel Fuga sibi ad tempus consulat,
vel Unus aut alter contra Executionem interveniat.

Quo facto tandem nascitur Concursus ut vocant Creditorum.

*Est vero Concursus Creditorum actus, quo tres pluresque Creditores
contra eundem debitorem se moventes, prævia disputatione
super Liquido & prioritare, juxta ordinem in judicio receptum,
inter se invicem classificantur.*

Hunc uti Doctores in Materialem & Formalem dividunt,

*Materialem appellant, ubi plures Creditores concurrunt, debitore
solvendo existente;*

Formalem dicentes, ubi plures Creditores adsunt, massa non sufficiente,

Initium Formalis in Curatoris bonorum Constitutione ponentes;

Ita Formalis, de quo potissimum hic, effectus potiores sunt, quod

- 1) Inducat litis pendentiam,
- 2) Impediat processus particulares antea motos,
- 3) Sistat Cursum usurarum,
- 4) Prohibeat jus offerendi, Creditori potiori competens,
- 5) Operetur Causarum continentiam.
- 6) Gignat bonorum omnium communionem,
- 7) Annulet in solutum dationem,
- 8) Post se trahat Paulianam actionem,
- 9) Tollat jus protimiseos conventionale,
- 10) Minuat debitoris præsumtam fidem.
- 11) Excludat ante decretam Executionem,

T 3

12) Pro-

12) Promoveat amicabilem Transactionem.

Hujus indolem ut recte cognoscere possis, attendendum est ad ejus

a) Antecedentia b) Concomitantia c) Consequentia d) Contrariantia.

Ad Antecedentia spectat

1 Liquidatio 2 Assignatio 3 Immissio 4 Curatoris bonorum constitutio.

Ad concomitantia pertinet

5 Edictatis Citatio 6 Disputatio 7 Taxatio 8 Subhastatio

Ad Consequentia refertur

9. Classificatio, 10. Depositio, 11. Distributio, 12. Solutio. Ad Contrariantia numeratur. 13. Interventio. 14. Nullitatis Allegatio. 15. In integrum restitutio. 16. Enormis latio.

I. Liquidatio, est actus quo Creditores id, quod a Debitore Communi prætendunt, in quali & quanto legitime verificare annuntur.

Hec etsi regulariter fieri debeat, per Instrumenta guarentigata, Quorsum & Libri Mercatoriales approbati merito referuntur,

Exclusis libris opificum, cujuscunque demum sint conditionis, Attamen & per testes omni exceptione majores fieri potest,

Modo per eorum depositionem Debitum indubitatum probetur, Scilicet ut inde constet, quid quale quantum petatur,

In tantum ut uno vel altero horum deficiente,

Mediante Interlocutoria super meliore probatione pronunciatur.

Cum autem debitor in præjudicium Creditorum nihil agere possit,

Hinc super Exceptione simulationis Curator recte juramentum desert,

Licet debitoris adsit confessio judicialis, vel jurata, vel res judicata,

Nisi forte longissima præscriptione munita sit.

II. Assignatio est actus, quo Creditor satisfactioe intra tempus destinatum non secuta, deficientibus mobilibus & moventibus, in certum Immobile ex primo Decreto eum in finem mittitur, ne bonum illud alienari vel oppignorari possit.

Quemadmodum vero hæc nisi custodiam tribuit,

Debitori facultate reluendi intra annum competente,

Ita plures immisi ex prioritate temporis judicantur.

Nisi missus præterea gaudeat jure prælationis.

III. Immissio est actus, quo Creditor assignatus in casum non subsequenter satisfactionis in bonum assignatum, ex secundo Decreto eum in finem

DE PROCESSU CONCURSUS CREDITORUM. 151

in finem mittitur, ut solutione cessante bonum illud vendatur,
& pecunia inde redacta pro quantitate Crediti ipsi exhibeatur.

Per hanc uti Creditores assignati jus prioritatis consequuntur,

Annexa facultate & fructus percipiendi & bona vendendi,

Ita in ipsorum arbitrio est, utrum ad sui juris conservationem velint

vel Sequestrem constituere,

vel Bona immissa locare,

vel Ipsi administrare,

vel Ad Curatoris constitutionem provocare.

IV. Curatoris Constitutio est actus, quo in communem Creditorum utilitatem, ad instantiam vel omnium vel plurium vel potiorum vel etiam nemine petente ex officio Procurator quasi communis constituitur, eum in finem, ut super liquido cum Creditoribus experiatur, commoda concursus promoveat, & damna omni meliori modo avertat.

Equidem inter Curatorem & Contradictorem communiter differentiam constituunt,

Preprimis in eo, quod ad curam bonorum etiam juris imperitus admitti possit;

Ast vero in praxi utriusque vices in una persona concurrunt,

Quæ ut recte cognoscatur, attendendum ad ejus,

1 Habitatem, 2 Officium, 3 Salarium.

Habilitas nihil novi habet, dijudicanda ex natura tutelarum & curatellarum,

Nisi quod unus ex creditoribus, cæteris paribus, bonorum curator esse possit,

Cum alias nemo possit fieri curator in rem suam.

Officium mi variat pro varietate actuum, qui in concursu occurrunt.

Ita ut plurimum sequentibus absolvitur, ut teneatur

- a) Inventarii confectionem maturare,
- b) Res quæ servando servari nequeunt, alienare,
- c) Edictalem citationem impetrare,
- d) Præsentium legitimaciones examinare,
- e) Absentium contumaciam accusare,
- f) Recognitionem documentorum vitiosorum declinare,
- g) Exceptiones contra documenta recognita verificare,
- h) Ad testium examen, ubi opus est provocare,

i) In

- i) In defectu alius probationis iuramenti delationem usurpare,
- k) Res in fraudem creditorum celatas explorare,
- l) Bona vulgari pretio destituta praconisare,
- m) Concursum ubivis maturare,

Salarium cum saepe magnam massam partem absorbeat,
Aliquando etiam negligentiam & avaritiam Curatoris augeat,
Consultum erit, ut per averfionem statim a Iudice constituatur,
Habita ratione non tam numeri Creditorum quam laborum & studiorum.

V. *Edictalis Citatio* est actus, quo mediante publico Edicto Creditores noti & ignoti in trium Dominorum territorii eum in finem vocantur, ut ad certum Terminum vel ipsi vel per procuratores compareant, Credita sua ad liquidum deducant, cum Curatore bonorum desuper disputent, Sententiam expectent vel perpetuum silentium patiantur.

Huius necessitas cum praeter ceteris in eo potissimum consistat,

Quo concursum motum esse in eorum perveniat notitiam, qui sua interesse putant.

Ne olim veniant, qui ex capite ignorantiae vel alio ad restitutionem provocent.

Hinc in ejusmodi locis affigenda, ubi finis hic probabiliter obtineri potest.

Autoritate Iudicis concursus, licet debitor sit persona alias privilegiata, *Trina* vice ut effectum praecclusionis consequatur, merito repetenda,

In tantum ut & debitores sub die vel Conditione stringat,

Nec Creditores immixti per protestationem a Concursu se liberare possint

Etiamsi in reali fructuum perceptione sint constituti,

Nisi jure dominii res quasdam a debitore consecuti fuerint,

Aut etiam pignus intuitu Cambii datum possideant.

VI. *Disputatio* est actus quo Creditores inter se super meliore jure & praerogativa per alterna scripta experiuntur,

Sicnti vero haec fundamentum prioritatis quarit in

vel *Facto* si quis ad refectionem aedium se credidisse asserat,

vel *Jure* si quis pretendat hypothecam tanquam in bonis tutoris.

C. 1116-

DE PROCESSU CONCURSUS CREDITORUM. 153

Curatorem bonorum nec directe nec indirecte attinens,
Utpote cuius nihil interest, quis prior, quis posterior habeatur,
Ita, quin vel remissive fieri vel plane omitti possit, dubium non est,
Adeo ut debito ad liquidum deducto creditor preferendus sit.
Licet terminum docendæ prioritatis præterlabi passus fuerit,
Cum iudex supplere debeat, quæ a partibus in puncto juris amissa vel ne-
 glecta,

Salva manente facultate, ut unus Creditorum alteri iuramentum de-
 ferre possit.

Imprimis super ista Circumstantia, in qua prioritatis fundamentum po-
 nitur,

Quoniam sententia prioritatis nondum lata, singularium Creditorum
 iura maneant integra.

VII. *Taxatio* est actus, qui rerum ad Concursum pertinentium pretia
 ad peritos æstimatores tam ad pecuniam numeratam quam ad
 Terminos eum in finem constituuntur, ut vel Creditoribus in
 solutum offerantur vel publice venum exponantur,

Est vero hæc ad ordinem ad L. 15. de re iudicata non sit allegata.

Cum debitor Bonis cedendo favori suo renunciaverit;

Attamen non aliter nisi citatis Creditoribus fieri potest,

Iuxta communem præsentis valorem constituenda,

Habita potissimum onerum & servitutum ratione, quæ rei taxatæ in-
 hærent.

VIII. *Subhastatio* est actus, quo res legitime taxatæ eum in finem publi-
 ce venum exponuntur, ut elapso fatali & præsticis præstandis
 plus licitanti adjudicentur.

Sicuti vero in hujusmodi subhastationibus Fiscus loco venditoris est,
In tantum ut quod in venditione voluntaria est traditio, in necessaria
 sit adjudicatio.

Restitutionsi in integrum eodem modo ac contra voluntariam competente,

Modo ad fidem hæstæ conservandam paulo parcius concedatur,

Cessante interim læsione enormi & enormissima;

Ira jus primæ licitationis juri protimiseos conventionali derogat,

Etiam si judicialiter constitutum sit & speciali hypotheca munitum sit.

Salvo jure Retractus legali & præcipue sanguinis,

Adeo ut nihil referat, licet retrahens ne obolum in bonis habeat.

U

Interim

Interim Creditor respectu pretii licitati compensare nequit,
Nisi consentiunt, quorum in Concursu aliquo modo interest.

IX. *Classificatio* est actus, quo Creditores in vicem concurrentes prævia
 Causa conclusione & prioritatis disputatione ordine & decenter
 ratione suarum prætensionum collocantur,

In hac rite formanda attendenda sunt :

Generalia & Specialia.

Generalia quæ in omni concursu locum habent, in his consistunt, ut,

- a) Defectus inventarii urgeantur,
- b) Creditores contumaces præcludantur,
- c) Massa ad solutionem fortis non sufficiente usuræ prætereantur,
- d) Massa deficiente ultra motum Concursum non adjudicentur,
- e) Detentores rerum communium ad rationes adigantur,
- f) Meliores legitimaciones, probationes injungantur,
- g) Novæ Citationes, ubi opus est, decernantur,
- h) Creditores diverforum debitorum separentur,
- i) Sententiæ interlocutoriæ quantum possibile evitentur,
- k) Expensæ in concursum factæ minuantur,
- l) Rationes ab uno vel atero concursui redditæ examinentur,
- m) Ultra 5. Creditorum Classes non constituentur.

Specialia variant pro varietate prætensionum quæ in concursibus occurrunt.

Interim eo conveniunt, quod omnes & singuli Creditores in 5. Classes redigantur. In quarum

Prima omnes qui dominium rei suæ extantis probarunt,

- a) *Deponentes* etiam si sit depositum irregulare L. 7. §. 2. ff. depositi,
- b) *Cambiantes* nisi sit Cambium palliatum.
- c) *Commodantes* etiam si honorarium acceperint,
- d) *Locantes*,
- e) *Precario concedentes*,
- f) *Æstimatorie tradentes*,
- g) *Pendentes* si de pretio fidem non habuerint, aut emtor dolose induxerit,
- h) *Mandantes*, ut res suæ venderentur rebus nondum venditis,
- i) *Uxores* dotem vel paraphernalia in natura repetentes,
- k) *Pupilli* bona propria non vero sua pecuniâ comparata prætendentes,

l) *Res*

- l) *Res furtivas* simileve vel a fure ipso vel a tertio repetentes,
- m) *Opignorantes* soluto eo quod debent, undicunque debitum nascatur,
- n) Liberi bona materna & materni generis habentes,
- o) Parentes nummos contra SCtum Macedonianum solutos vindicantes,
- p) Fiscus bona caduca vel commissa petens,
- q) Rei venditæ dominium reservantes, nisi residuum pretii sub usuris emtori reliquerint,
- r) Expensæ concursus quo & salariû curatoris bonorû pertinet,
- s) Sumtus funeris modo in funus ipsius debitoris & modice facti,
- t) *Expensæ ultimi morbi*, ne tamen illis esculenta vel poculenta immisceantur,
- u) *Onera primipilaria* licet a tertio soluta fuerint,
- w) *Mercedes* famulorum, modo in victu debitoris fuerint & mercedem sub usuris non reliquerint,
- x) *Salaria* præceptorum & magistrorum, tam in academijs quam scholis trivialibus,
- y) *Rustici* ratione pretii residui, licet dominiû sibi non reservarunt,
- z) *Indebite solutum repetentes*, ubi hanc repetitionem expresse sibi reservarunt.

Secunda ponuntur jus hypothecæ cum privilegio prælationis habentes,

1. *Uxores*, scil. ratione dotis a tempore sacerdotalis copulæ, paraphernalium a tempore actualis illationis,

Donationis propter nuptias a tempore constitutæ expresse hypothecæ,

Exceptis casibus, si uxor

vel illationem probare non possit,

vel bona mariti dilapidaverit,

vel beneficii mulieribus concessi renunciaverit,

vel communem negotiationem cum marito exercuerit,

vel absente marito bona ipsius male administraverit,

vel constante matrimonio nimis locupletata fuerit,

vel illud quod intulit in natura recipere possit,

2. Fiscus ratione debitorum ex contractu provenientium,

3. Salaria personarum ecclesiasticarum & similium,

4. Debita jurisdictionalia magistratui competentia,

U 2

5. Quæ

- 5 Quæ ad militiam consequendam credita,
 6 Qui ad refectorem domus exultæ quid crediderunt,
 7 Pecunias hereditarias exigentes,
 8 Semina & sumtus agriculturæ repetentes,
 9 Onera publica ad evitandam executionem suppeditantes,
 In Tertia collocantur, quibus jus reale competit, sed sine prælatione,
 a) *Uxores* ratione alimentorum & sustentationis,
 b) *Liberi* in bonis patris ratione bonorum paternorum & materni generis,
 c) *Pupilli* & his similes in bonis tutorum & protutorum,
 d) *Piæ causæ* in bonis Antistitum & Administratorum,
 e) *Salinatores* in bonis suorum Magistrorum,
 f) *Locatores* in rebus illatis a Conductore licet ipsi alias prospectum sit,
 g) *Legatarii* in bonis defuncti pro quantitate Legati,
 h) *Liberi* in bonis vitrici, si mater tutrix ad secunda vota, nondum redditis rationibus transierit,
 i) *Hypothecarii*, si judicialis sit hypotheca & in feudis consensu Domini munita,
 k) *Arrestantes*, si Arrestum rite justificaverint.
 In Quarta Classe collocantur solum personaliter privilegiati, ut sunt
 1 *Deponentes*, si res deposita non amplius existet,
 2 *Alimenta petentes* propter præcedentem contractum,
 3 *Mutuantes*, si sine usuris mutuum crediderint,
 4 *Advocati, Procuratores* & salaria sua petentes,
 5 *Fiscus*, ratione pænæ promeritæ, a tempore judiciali,
 In Quinta Classe ponuntur reliqui simplices chirographarii.
Absque temporis ulla vel causæ debendi differentia,
Pro certa quantitatis, si massa non sufficiat.
 X. *Deposito* est actus, quo pretia ex rebus venditis redacta tam diu in iudicio custodiæ tradantur, donec inter Creditores super prioritate pronunciatum & iudicatum fuerit;
Ex hac uti multa sæpe oriuntur incommoda,
Imprimis, si iudex vel plane non, vel non sufficienter possessionatus sit;
Ita in casu, ubi Creditor rem sub hasta emit, Compensatione uti nequit,
Licet de ejus prioritate ex Actis abunde constet,

Nisi

Nisi omnes, quorum interest, eo nomine consentiant,

Interim Effectus depositionis potissimus in eo consistit.

Ut deponens liberam capiat possessionem, & ab omni debito reali immunitis sit.

XI. *Distributio* est actus, quo pecunia ex rebus debitoris redacta juxta Classes antea enumeratas, deductis deducendis, per Sententiam inter Creditores dividitur.

XII. *Solutio* est actus, quo juxta ordinem Sententiæ Distributoriæ uni vel alteri Creditorum ex massa communi vel totum Creditum, vel pars ejus realiter præstatur.

Hec ubi ante rem judicatam fit, cautionem sufficientem requirit,

De restituenda sorte intra 24. horas, in casum, si succubuerit,

Absque usuris, nisi illas quoque expressis verbis promiserit.

XIII. *Interventio* est actus, quo unus vel alter ex Non-Creditoribus propter inter esse suum peculicare concursui se immiscet, petendo, ut res ipsi magis quam Extraneo vel Creditori adjudicetur.

Hec ubi Interveniens interesse suum in continenti docet, Adjudicationem impedit,

Alias; præstita Cautione de restituendo Adjudicatio nihilominus expeditur.

XIV. *Nullitatis allegatio* est actus, quo debitor vel ipse, vel ejus heres Formalia Concursus impugnat, petendo, ut quæ nulliter gesta & alienata, a possessoribus rursus revocentur.

Ista nisi raro movetur, ob difficilem, quam post se trahit, probationem,

Imprimis cum pro Actis judicialibus Præsumtio Formalium pugnet,

Ita illa probata, quin Judex Litem suam faciat, dubium non est,

In tantum, ut & debitori & tertio possessori ad omne interesse teneatur.

XV. *In integrum restitutio* est actus, quo debitor vel ipse vel tertius in Concursu interesse habens, ob læsionem alicujus momenti, ex causa in Legibus approbata omnia in pristinum statum, imprimis quoad venditionem immobilium reduci petit.

Quamvis vero contra venditionem sub hasta regulariter denegetur restitutio,

Quo Fiscus eo plures reperiat emtores,

Præterea justum præsumatur pretium, quod plus licitans obtulit;

Atque hinc nec fingi nec probari posset legalis læsio;

Attamen cum Fiscus plus juris pretendere nequeat, quam alius Venditor,

Neque a litatione ad iustitiam pretii valeat argumentatio,

Hinc Lege non distinguente, nec nostrum erit distinguere,

Modo bona sub hasta vendita sint lassi propria, non Tertii,

Cum quæ singulariter introducta, magis sint restringenda, quam extendenda.

XVI. Enormis latio est actus, ubi prædia & res communis debitoris intra dimidium iusti pretii venduntur.

Hec sicuti ut plurimum difficillimæ probationis est,

Cum vero absque dolo contingere possit,

Præterea non quanti res confiterit, sed quanti valuerit, considerandū sit;

Attamen quia per peritos æstimatores probari possit,

Imprimis, si tales res sint, quæ pretium affectionis non recipiunt non dubitandum est, quin interdum locum habeat,

NOTABILIA.

- 1 Quod debitor bonis cessurus vel coram iudice suo, vel ipso spreto, statim coram superiore iudice provocare, & creditorum suorum citationem ibi petere possit.
- 2 Quod prædium aliquod emturus cautelæ instar observare debeat, ut citari curet edictaliter omnes illos, qui jus aliquod reale in isto prædio forte prætendunt, sub præiudicio præclusionis.
- 3 Quod contra civitatem moto concursu, illa lite pendente salaria suorum merito deducere possit.
- 4 Quod si ante concursum res aliqua vel adjudicata vel a debitore in solutum data, vel ita tradita ut creditor in solutum capere possit, quandocunque velit, hæc & similia, per concursum deinde motum non mutantur.
- 5 Quod non obstante concursu, Creditor qui concursui se semel immiscuit, vel contra Correum agere, vel tertium rei hypothecata possessorem convenire possit.
- 6 Quod debitor cessione facta, hereditatem sibi delatam repudiare non prohibeatur, modo repudiatio non sit facta vel simulata.
- 7 Quod Creditor patris contra Liberos defuncti agens, probare teneatur

- atur ipsos hereditatem adiisse, etiam si liberi sint sui heredes, & in bonis paternis actualiter commorentur.
- 8 Quod Creditor in bona debitoris communis dimissus de fructibus perceptis juratas rationes reddere teneatur, licet debitor ipsi promiserit, quod simplici ipsius assertioni stare velit, aut iudex ipsi hoc onus sub initio immisionis remiserit.
- 9 Quod Major pars Creditorum cum debitore paciscentium & partem debiti remittentium, etiam reliquos Chirographarios obliget, ut pro rata quid remittant, modo omnes requisiti fuerint.
- 10 Quod Bibliopola libros semel venditos, apud studiosum decoctorem vel plane penes tertium repertos vindicare ac repetere nequeat.
- 11 Quod actuarii Judicii & Justitiarum, si in pane & convictu Praefecti vel Nobilis fuerint, in eadem classe locandi sint, qua famuli ratione mercedis collocantur.
- 12 Quod uxor ratione dotis & reliquorum illatorum nihilominus gaudeat jure praelationis & hypothecae, licet vel obzato sciens nupserit, vel ex bonis mariti sibi non satisfecerit, cum satisfacere potuerit, dum rationes in contrarium allegari solitae sint prorsus irrelevantes & nihil inferentes.
- 13 Quod marito in bonis ipsi ab uxore in casum mortis per pacta dotalia promissis, nec jus prioritatis nec tacitae hypothecae competat.
- 14 Quod Creditor primus in oppignorationem secundi vel tertii Creditoris consentiens, non in totum sed in tantum, in quantum consensit, a suo jure recessisse videatur.
- 15 Quod Creditori ex cujus pecunia forte anteriori Creditori Hypothecario fuerit satisfactum, propterea in locum & jura istius Creditoris non succedat.
- 16 Quod Collegio si debitor Collega ex ratiociniis quid debeat, nequidem privilegium personale competat.
- 17 Quod emtor sub hasta, si pretium semel solvit, vel deposuit, satis securus sit, nec ab ullo Creditorum conveniri possit, etiam si pretium ad omnium satisfactionem non suffecerit.
- 18 Quod ea, quae in fraudem Creditorum per titulum onerosum alienata sunt, etiam post annum & perpetuo mediante Actione Pauliana revocari possint L. 10. §. 24. ff. quae in fraud. Credit.
- 19 Quod

- 19 Quod Emtor rei sub hasta pretium rei emtæ sub prætextu nondum finiti Concurſus retinere nequeat, etiamſi ipſe vel privilegio prælationis gaudeat, vel uſuras intermedii temporis offerat, ac alias ſit ſatis poſſeſſionatus.
- 20 Quod libri ejus, contra quem formalis Concurſus motus fuit, licet omnibus Creditoribus ſatiſfecerit, aut poſtea ad meliorem conditionem pervenerit, ſemiplenam fidem amplius non mereantur.
- 21 Quod Creditor, qui pignus ſpeciale habet, non niſi hoc excuſſo, in alia debitoris bona Immiſſionem petere poſſit,
- 22 Quod Creditor per violentam invaſionem bona debitoris occupans in poenam L. Siquis in tanta 7. C. unde vi quidem incidat, ad proſecutionem tamen ſui debiti tamdiu admittatur, donec Sententia ſuper violenta occupatione lata fuerit, & vires rei judicatae acceperit.
- 23 Quod emtori ſub hasta prædium ſubhaſtatum adjudicandum ſit, licet olim illud debitori communi pro multo majore pretio vendiderit.

AXIOMATA.

- 1 Jura vigilantibus ſcripta.
- 2 Cujus fidem quiſque ſecutus eſt in dando, illus fidem quoque ſequatur in accipiendo.
- 3 Ubi fides habita de pretio, ibi ceſſat Rei vindicatio.
- 4 In negotiis ſingularibus res non ſuccedit in locum pretii nec pretium in locum rei.
- 5 Quæ ſciens Viro oberato nubet mulier propterea in dolo non eſſe præſumitur.
- 6 Non datur hypotheſa tacita & legalis abſque clara & expreſſa Lege.
- 7 Quæ contra communem juris diſpoſitionem ſpecialiter introducta ſunt, non debent produci ad conſequentiam, licet eadem ſubſit ratio.
- 8 In pari cauſa melior eſt ratio poſſidentis.
- 9 Privilegium prælationis Uxori competens nec eſt ceſſibile, nec ad heredes transmiſſibile.
- 10 Venditio ſub hasta facta ſine omni dolo & fraude facta eſſe præſumitur.
- 11 Ex quibus omnium Creditorum conditio facta eſt melior, illa quoque præ omnibus Creditoribus merito ex communi maſſa deducuntur.
- 12 Ediſtalis Citatio neminem præcludit niſi fuerit trina vice repetita.

S. D. G.

✠ (o) ✠

IN.

INDEX CAPITUM.

De processu in genere.	<i>Caput I.</i>
De remediis impediendi processum.	<i>Caput II.</i>
De remediis extorquendi processum.	<i>Caput III.</i>
De remediis obtinendi processum.	<i>Caput IV.</i>
	<i>Caput V.</i>
De libello.	<i>Caput VI.</i>
De legitimatione.	<i>Caput VII.</i>
De citatione.	<i>Caput VIII.</i>
De dilationibus & feriis.	<i>Caput IX.</i>
De contumaciæ accusatione.	<i>Caput X.</i>
De exceptionibus dilatoriis.	<i>Caput XI.</i>
De satisfactione.	<i>Caput XII.</i>
De litis contestatione.	

I N D E X.

De exceptionibus peremptoriis.	<i>Caput XIII.</i>
De reconventione.	<i>Caput XIV.</i>
De interventione.	<i>Caput XV.</i>
De auctoris nominatione.	<i>Caput XVI.</i>
De litis denunciatione.	<i>Caput XVII.</i>
De processus reassumptione.	<i>Caput XVIII.</i>
De probatione.	<i>Caput XIX.</i>
De propria adversarii confessione.	<i>Caput XX.</i>
De oculari inspectione.	<i>Caput XXI.</i>
De probatione per testes.	<i>Caput XXII.</i>
De probatione per documenta.	<i>Caput XXIII.</i>
De probatione per iuramenta.	<i>Caput XXIV.</i>
De attestatorum publicatione & disputatione.	<i>Caput XXV.</i>
De conclusionem, inrotationem & transmissionem.	<i>Caput XXVI.</i>
De sententiæ publicatione.	<i>Caput XXVII.</i>
De remediis contra sententiam suspensivis.	<i>Caput XXVIII.</i>

Caput

F N D E X.

De remediis contra sententiam devolutivis.

Caput XXIX.

De remediis contra sententiam anomalis.

Caput XXX.

Caput XXXI.

De executione sententiæ.

Caput XXXII.

De processu summario.

Caput XXXIII.

De processu executivo.

XXXIV.

De processu possessorii summariissimi.

Caput XXXV.

De processu possessorii ordinarii.

Caput XXXVI.

De processu arefci.

Caput XXXVII.

De processu cambii.

Caput XXXVIII.

De processu concursus creditorum.

INDEX RERVM

hoc libro contentarum, ubi p. paginam, l. lineam,
n. notabilia, a. axiomata subjectis numeris
denotar.

Acta.

Actio

Actorum revisio quid? p. 104 l. 6 quando conceditur? p. 104 l. 10 an denegetur, ubi locus est appel- lationi? p. 105 l. 15 n. actorum revisionem petens, quale iuramentum præstet? p. 105 l. 18. n.	Quænam actiones in foro domici- lii institui possint? p. 5 l. 20. quænam in foro rei sitæ? p. 61. 1 quænam in foro contractus? p. 61. 6 quænam in foro delicti? 6 l. 16 a a 2 actio
--	--

INDEX

Actio & imploratio quomodo dif- ferant?	8 l. 2 n	an instrumenta edere teneatur?	74 l. 17
In concursu actionum quanam eli- genda?	9 l. 19 n	<i>Actus</i>	
ad agendum quibus casibus quis compelli possit?	15 l. 1 n	Actus voluntariae jurisdictionis & legitimi ad quas causas a non- nullis referantur?	117 l. 1 n
an in omni actione exprimenda sit causa proxima?	25 l. 1 n	<i>Adiudicatio</i>	
in actione hypothecaria contra ter- ritium instituta quomodo peti- tum formandum?	25 l. 12 n	Quid?	111 l. 15
quanam actiones in libello cumu- lari possint vel non?	25 l. 11 a	Quid iuris, si factio & mora debito- ris adiudicatio impedita fuerit?	114 l. 6 n
an actio inanis, ubi propter pau- periem adversarii nihil potest intentari?	44 l. 9 a	<i>Advocatus</i>	
Actiones populares an moribus nostris cessent?	53 l. 3	An in causa diffamationis clienti te- stimonium dare queat.	18 l. 12 n
actiones iniuriarum an ad causas summarias referri possint?	117 l. 4 n	an ab inutilibus allegationibus ab- stineant?	86 l. 8
actio confessoria an ad petitorium pertineat?	118 l. 24 n	<i>Appellatio</i>	
actio personalis an ad iudicium pe- titorium vel possessorium refer- ri possit?	128 l. 1 n	An contramandatum admittatur?	20 l. 25
<i>Actor</i>		quem effectum habeat contra de- cretum declaratorium interpo- sita?	21 l. 5 a
Quid sit?	4 l. 28	quando in citatione permessa?	32 l. 1 n 102 l. 32 n
ad quæ attendat?	4 l. 32 n	an licita contra sententiam decla- ratoriam?	96 l. 4 n
an sequatur forum rei?	9 l. 18 a	quid sit?	98 l. 2
Actores an præter tutorem actorio indigeant?	26 l. 14	quibus partibus constet?	98 l. 6
actor quando ad cautionem jura- toriam admittatur?	44 l. 13 n	quanam eius formalia?	98 l. 8
actore non probante an reus absol- vatur?	63 l. 6 a	eius introductio quomodo institu- enda?	99 l. 28
		quid iuris, si appellatus appellatio- nem impugnet?	100 l. 23 seq.
		qualis sententia super appellatione feratur?	101 l. 3
		qua ratione beneficium commune dica-	

INDEX.

dicatur?	101 l. 10	aresti iustificatio quid?	138 l. 5
an ei renunciare liceat?	101 l. 14	in termino aresti quid iuris sit?	138 l. 9 seq.
an a quocunque grauamine appellare liceat?	101 l. ult. n	arestum an contra heredes imponi possit?	139 l. 4 n
quando tota dies cedat appellatio- ni?	102 l. 10 n	an per arestum iniquum aresta- tus iniuriarum agere possit?	139 l. 19 n
an in causis criminalibus locum ha- beat?	102 l. 24 n	an arestum liberis contra parentes sit concedendum?	140 l. 13 n
pendente appellatione an quid in- nouandum?	103 l. 1 a	an arestum sit, ubi nullum liqui- dum?	140 l. 3 a
<i>Apostoli</i>			
Quid sint?	99 l. 11	castato aresto an cassetur actio?	141 l. 14 a
quotuplices?	99 l. 14		
an mora iudicis apostolos non con- cedentis appellanti noceat?	101 l. 8 n	<i>Articuli</i>	
		An testibus communicari debeant?	70 l. 3 n
an iudex pro lubitu apostolos dare possit?	101 l. 10 n	quolibet articulus quid in se conti- nere debeat?	70 l. 10 n
<i>Arestum</i>		an iudex generales & impertinentes per sententiā reuocare possit?	71 l. 19 n
Quid sit?	135 l. 5		
cuius originis?	135 l. 5	<i>Assignatio</i>	
an iure civili incognitum?	135 l. 9	Quid sit?	109 l. 32. 150 l. 28
quotuplex?	135 l. 18	ejus effectus quinam?	150 l. 32
arestum & inhibitio quomodo dif- ferant?	135 l. 21	quid iuris. si plures assignati?	150 l. 34
arestum in specie quotuplex?	136 l. 3	<i>B.</i>	
arestum generale an & feudum af- ficiat?	136 l. 10	<i>Beneficium</i>	
arestum generale an ius priorita- tis tribuat?	136 l. 19	Beneficio competentiae quinam fruantur?	112 l. 17 n
aresti formalia quænam?	136 l. 21	ad beneficium cessionis quomodo quis admittatur?	112 l. 20 n
aresti impositionis quænam requi- sita?	136 l. 25	<i>C.</i>	
aresti necessitas quænam?	137 l. 2	<i>Cambium</i>	
aresti renovatio quid?	137 l. 33	Quid sit?	142 l. 10
quando ea instituenda?	138 l. 1	Quotuplex?	142 l. 17
		in cambio quænam occurrentes personæ?	142 l. 26
			pro-

I N D E X.

proprium quomodo ab improprio differat?	144 l. 2	quanam causa requirant, ut titulus possessionis allegetur & iustificetur?	133 l. 10
Cambio amisso quomodo procedatur?	145 l. 31	<i>Cautio</i>	
an quis invitatus ad acceptandum alterius cambium obligetur?	146 l. 9 n	Cautio de iudicio fisci & iudicatum solui in quibus causis locum obtineat?	44 l. 6 n
Pecunia ad cambium data an arrestari possit?	147 l. 24 n	Cautionis quantitas an iudici relinquitur?	44 l. 1 a
<i>Causa</i>		Cautio pignoratitia quando melior?	44 l. 2 a
Causa controversa quot modis tractentur?	35 l. 3	Fideiussoria quando melior?	44 l. 6 a
Causa fatua an liberet a contumacia praesumpta?	37 l. 3 a	<i>Cautiorati</i>	
in causis levisimis an processualia observanda?	37 l. 10 a	Quanam requirantur, ut quis sub cautione rati admittatur?	27 l. 20 seq.
in causis cambialibus quanam exceptio locum habeat?	44 l. 9 n	an pater nomine liberorum absque ulla legitimatione in iudicio comparere possit?	28 l. 10 n
an summaria & ordinaria simulcaneo processu tractari queat?	52 l. 11 a	an mater & aulæ nomine liberorum sub cautione rati admittatur?	28 l. 13 n
an in causa diffamationis reconventio locum habeat?	52 l. 5 a	an nomine singulorum ex universitate admittatur cautio de rato?	28 l. 24 n
Causæ summaria quot?	115 l. 8	<i>Cessionarius</i>	
ex quibus fontibus illæ oriuntur?	115 l. 11	an exsecutive agere possit?	124 l. 9 n
an causa mutari possit invito reo?	116 l. 32	quanam exceptio cessionario obstat?	125 l. 16 a
an principis rescripto?	117 l. 1	<i>Citatio</i>	
an ea quæ iuris gentium in processu sunt, in causis summaris omitti possint?	117 l. 17 n	Quid sit?	29 l. 2
quamdiu quælibet causa præsumatur ordinaria?	119 l. 2 a	quotuplex?	29 l. 4 seq.
causæ fiscales an moram patiantur?	119 l. 15 a	edictalis in quibus causis locum habeat?	30 l. 3 seq.
			in

INDEX.

in citatione quænam attendenda?	quinam in tertia?	156 l. 6
30 l. 8. seq.	quinam in quarta?	156 l. 21
citationis effectus quinam?	quinam in quinta?	156 l. 27
30 l. 34	<i>Causula</i>	
an citatio edictalis hodie adhibenda, si vulgaris effectum confecti non possit?	Clausula rescriptorum quotuplex?	20 l. 1 seq.
31 l. 1 n	clausula de facta interpellatione	
citatio edictalis in quonam loco affigenda?	quando locum habeat?	25 l. 7 n
31 l. 5 n	clausula salutaris quænam vitia facit?	25 l. 5 a
citatio poenalis an in causis civilibus cesset?	31 l. 8 n	
si universitas citanda, an nomen collectivum exprimendum?	31 l. 12 n	<i>Clerici</i>
1. 12 n	quando in foro rei sitæ conveniri possint?	8 l. 10 n
an hodie omnis citatio sit peremptoria?	31 l. 15 n	an in clericis fides pastoralis sufficiat, ubi requiritur iuramentum corporale?
an requiratur, ut in manus infinuetur?	31 l. 22 n	71 l. 11 n
quando valuis ædium affigenda?	31 l. 25 n	Clericus cambium dans in quo foro conveniri possit?
		147 l. pen.
		<i>Commissio</i>
citatio ab incompetente iudice facta an ipso iure nulla?	32 l. 5 a	Quid sit?
Citationis omisio an processum viriet?	32 l. 12 a	12 l. 36
citatio ad terminum publicationis an litigantibus infinuetur?	89 l. 1	in commissione ad quæ attendendum?
citatio edictalis quid?	152 l. 10	13 l. 2
eius necessitas quænam?	152 l. 16	an copia commissorialis citationi inferenda?
ubi affigenda?	152 l. 21	14 l. 10 n
quid operetur?	152 l. 24	quorum sumtibus expendantur?
<i>Classificatio</i>		14 l. 11 n
Quid sit?	111 l. 27. 154 l. 3	Commissarius in casu amissi commissorialis quid faciat?
eius generalia quænam?	154 l. 8	14 l. 18 n
quænam specialia?	154 l. 21	Plures commissarios petens quid observet?
<i>Classis</i>		14 l. 23 n
quinam in prima classe collocentur?	154 l. 25	Commissiones an stricti iuris?
quinam in secunda?	155 l. 22	14 l. 3 a
		<i>Compromissum</i>
		Quid sit?
		11 l. 9
		quæ cautelæ circa compromissum?
		11 l. 12
		<i>Con-</i>

INDEX

<i>Conclusio</i>		cum habeat?	81 l. 1 r
Conclusio in causa quid?	87 l. 1 r	<i>Consistorium.</i>	
quotuplex?	87 l. 3	an coram consistorio agi possit criminaliter?	71 l. 1 n
an in omni causa necessaria.	87 l. 7	causa vere spiritualis an ad consistorium pertineat?	10 l. 2 a
an iudex causam pro conclusa declarare possit?	88 l. 1 n	<i>Contumacia</i>	
an detur in causis criminalibus?	88 l. 4 n	Contumacia emanentis an accusari queat deficiente documento infirmationis?	31 l. 17 n
an os claudat iudici?	89 l. 1 a	in casu accusatae contumaciae quid juris?	31 l. 19 n
<i>Concursus creditorum</i>		quomodo reus actoris contumaciam accusat	35 l. 16 seq.
Quid sit?	149 l. 7	quomodo actor rei contumaciam?	35 l. 21, sq
quotuplex?	149 l. 11	contumaciae poenae quantum?	36 l. 9 sq
concurfus formalis quinam potiores effectus?	149 l. 15	quid in omni accusatione contumaciae requiratur?	36 l. 1 n
si ante concursum res aliqua adiudicata, an per concursum mutetur?	158 l. 9 n	an omnis absentia praesumatur ex contumacia facta?	36 l. 5 n
<i>Confessio</i>		na contumaciae	36 l. 13 n
Confessio rei propria qualis esse debeat?	64 l. 5 seq.	an trina contumacia praecedere debet, si quis ex contumacia definitive condemnandus?	37 l. 1 a
quid iuris si revocata fuerit?	64 l. 9.	an formula contumaciae accusationis ex actu dijudicanda?	37 l. 1 a
confessio procuratoris quousque principali noceat?	64 l. 10	<i>Creditor</i>	
an contra confessionem minores in integrum restituantur?	64 l. 15	Creditor sub hasta emens an compensare possit?	154 l. 1
confessio sola creditoris quid operetur?	65 l. 1 n	Creditor patris contra liberos defuncti agens quid probare teneatur?	158 l. ult. n
confessio debitoris extrajudicialis reiterata quid operetur?	65 l. 3 n	an creditor dimissus de fructibus perceptis rationes reddere teneatur?	159 l. 3 n, major
Confessio unius heredis an reliquis noceat?	65 l. 5 n		
qualificata rei confessio quid operetur?	65 l. 6 n		
propria confessio an optima probatio?	65 l. 1 a		
<i>Consentientia.</i>			
Consentientiae exoneratio quando lo-			

INDEX.

major pars creditorum cum debito- re paciscentium an reliquos obli- get? 159 l. 7 n	quinam ejus effectus? 111 l. 24 157 l. 2 an impediatur cambialis executio- nem? 145 l. 29
creditor pignus speciale habens quomodo in alia bona immissio- nem petere possit? 160 l. 8 n	<i>Diffamatio.</i> Diffamatio & injuria an differant? 16 l. 3 r
creditor per violentam invasionem bona debitoris occupans in quam poenam incidat? 160 l. 10 n	Diffamatus diffamantem ad quod forum provocare possit? 17 l. 1 n Diffamatio & injuriarum actio an cumulari queant? 17 l. 3 n
<i>Curator</i> Curator uxoris in genere a quonam iudice constituendus? 28 l. 7 n	Diffamans an edictaliter citari pos- sit? 18 l. 3 n
Curatoris bonorum constitutio quid? 151 l. 10	Remedium L. Diff. an eligendum, ubi quis injuriarum experiri pos- est? 18 l. 10 n
inter curatorem & contradictorem an differentia? 151 l. 16	quando quis ex L. Diff. provocari non potest? 18 l. 1 a.
ejus habilitas quatenus? 151 l. 19	<i>Diffessio.</i> Quomodo fiat? 75 l. 8
ejus officium quodnam? 151 l. 24	an contrarii probationem admittat? <i>Dilatio</i> 75 l. 12
ejus salarium? 152 l. 5.	Quid sit? 33 l. 6 quotuplex? 33 l. 8 f q
<i>D.</i> <i>Debitor</i> an in praejudicium creditorum quid agere possit? p. 150 l. 24	an ultra tertiam concedenda? 33 l. 23 Dilatio conventionalis quatenus? 33 l. 26
debitor bona cedens coram quo iudice provocare debeat? 158 l. 1 n	an dilationis concessio oretens pro- tocollo inferenda? 34 l. 9 n
debitor an cessione facta heredita- tem delatam repudiare possit 158 l. 16. n	<i>Disputatio.</i> Disputationes quid sint? 85 l. 14.
<i>Debitum</i> Debitum indubitatum quid sit? 150 l. 20	ubi admittantur? 85 l. 18 quomodo conscribantur? 85 l. 24
<i>Declaratio</i> Quid sit? 94 l. 17	an iis renunciare liceat? 85 l. 2 r
quaenam ejus requisita? 94 l. 20.	in quo processu scripta disputato- ria locum inveniunt? 86 l. 1 n
<i>Deposito</i> Depositio judicialis quid? 111 l. 19 156 l. 30	bb dispu-

I N D E X.

an disputationes litigantium in in-		<i>Exceptio</i>	
finitum excendere interfit rei-		Quid sit?	38 l. 1
publ.	88 l. 3. a	quotuplex?	38 l. 4 f.
disputationis fundamentum quod-		Exceptiones dilatoriae unde nascan-	
nam?	152 l. 33	tur?	38 l. 24
an plane omitti possit?	153 l. 33	quaenam exceptiones ex persona	
<i>Distributio</i>		actoris oriantur?	38 l. pen.
Quid sit?	III l. 30. 157 l. 3	quaenam ex persona rei?	39 l. 7. f.
<i>Documentum</i>		quaenam ex persona procuratoris?	
Quid sit?	72 l. 4		39 l. 18 f.
quotuplex?	73 l. 1 f.	quaenam ex libello?	39 l. 24
ejus conscriptio quomodo fiat?	74	quaenam ex citatione?	39 l. 31
	1. 5	quaenam ex modo procedendi?	39
eius productio quomodo expedien-			1. 35
da?	74 l. 10	quaenam ex causa?	40 l. 5
eius editio a quo petitur?	74 l. 15	quando opponendae?	40 l. 10
quomodo editio petitur?	75 l. 17	in quibus casibus post L. C. oppo-	
eius comparatio quomodo expedi-		nere licet?	40 l. 13
enda?	75 l. 32	an litis contestationem impedire	
Documenta publica an praecise re-		possint?	40 l. 4. n
cognoscenda?	76 l. 1. n	Exceptio in jure tertii fundata an	
Documentum referens absque rela-		excipienti profit?	40 l. 8 n
to an probet?	76 l. 9	quaenam exceptio non notoria di-	
jure Sax. quid circa documenta fin-		cenda?	40 l. 12 n
gulariter introductum?	117 l. 4	an pluribus exceptionibus quis si-	
Documentum privatum an execu-		mul uti possit?	41 l. 1 a
tionem operetur & quomodo?	121 l. 1. ult.	an jura facilius dent exceptionem	
quid juris, si reus documentum pri-		quam actionem?	41 l. 3. a
vatum diffiteri velit?	122 l. 3	quaenam exceptiones a iudice ex	
<i>E.</i>		officio moneri possint?	41 l. 5 a
<i>Evictio</i>		Exceptiones peremptoriae quid?	
an in omni contractu oneroso pra-		unde oriantur?	47 l. 3
standa?	p. 58 l. 1 a	quaenam concernant personam	47 l. 5
an in contractu lucrativo?	58 l. 2 a	rei?	47 l. 7
quando evictionis praestatio cesser?	58 l. 5 a. l. 9. a	quaenam cum negotio nascantur?	
			48 l. 8
			quae-

I N D E X.

quænam post negotium?	481.18	quid juris, si pars victrix in termi-	
quando opponenda?	481.30	no executionis non compareat?	
Exceptiones privilegiatæ quænam?	481.31		112.5 n
quid circa illas notandum?	491.3	quinam in solidum excuti neque-	
Exceptiones anomalæ quænam?	491.8	ant?	112.17 n
	1.8	Executionis sumtus in quem red-	
quomodo ab aliis differant?	491.16	undent?	114.1.3 a
Exceptio spolii quid singulare ha-	491.24	ex literis amatoriis an executive agi	
beat?	491.24	possit?	122.1.6 n
Exceptio peremptoria an hodie in-		<i>Expensæ.</i>	
duat naturam litis ingressum im-		Expensæ in genere quotuplices?	
pedientis?	491.3 n		109.1.4
Exceptiones dilatoriaræ an cessent in-		Expensæ litis quotuplices?	109.1.6
possessorio summarissimo?	129	an iudex eas moderetur?	109.1.11
	1.2. n.	Expensæ cambiales quænam intel-	
		ligantur?	145.1.34
<i>Executio.</i>		<i>F.</i>	
ab executione an inchoandus pro-		<i>Fatiale.</i>	
cessus?	21 n. 1 a. p. 114. 1. 1 a	Fatalia an dentur in criminalibus?	
quid sit?	107.1.2		89.1.5 a
quænam circa illam perpendenda?	107.1.4	Fatalia Leuteratlonis an a iudice	
quænam ejus antecedentia?	107.1.9	prorogari queant?	97.1.5 n
quænam concomitantia?	107.1.16	Fatale ad appellandum an currat	
quænam consequentia?	107.1.20	ignoranti?	101.1.1 n
quænam contrariantia?	108.1.6	<i>Feria.</i>	
quibus modis suspenditur?	108.1.8	Quid sint?	33.1.28
quibus modis tollitur?	108.1.19	quotuplices?	35.1.29
an peragi possit a iudice, qui senten-		a quo indicantur?	31.1.34
tiam non tulit?	108.1.25	an allegatio in feriis notoriis opus	
objecti executionis nominatio		fit?	34.1.4 n
quid?	109.1.28	die feriato quænam expediri pos-	
quomodo legitime fiat?	112.1.1	sint?	34.1.4 a
ab executione quænam eximantur?	112.1.5	Feria divinæ an irrenunciabiles?	
			34.1.11 a

INDEX

<i>Forum.</i>		
Quid & quæplex?	5. l. 3 seq.	cujus sumtibus facienda? 88 l. 3
quæ species fori communis	5. l. 8	an in termino inrolutionis re-
quæ species fori privilegiati?	61. 28	sponsa ad acta dare permiffum
Forum mediatum quid?	71. 4	fit? 88. l. 5 n.
Fori mutatio quid?	7 l. 11	<i>Inspectio ocularis.</i>
Forum miserabilium quando cesset?	8 l. 26 n.	quænam ejus utilitas? 66 l. 4
		quando decernatur? 66 l. 7 sq
		an in executione locum inveniat?
		66 l. 10
G.		
<i>Gestor negotiorum.</i>		cujus sumtibus expedienda? 66 l. 12
an in judicio admittatur?	27 l. 13	quomodo instituitur? 66 l. 14
I.		quæ ejus effectus? 66 l. 16
<i>Immissio.</i>		an omnes causæ admittant ocula-
Quid fit?	10 l. 1. 150 l. 36	rem inspectionem? 66 l. 1. n
ex primo decreto quando non est		an locum habeat, si quis aliis proba-
necessaria?	10 l. 4	tionibus jam fit usus? 66 l. 6 n
quo casu pro realiter facta habeat-		quando ante lit. cont. expediri pos-
tur?	113 l. 30. n	fit? 66 l. 8 n.
sub qua clausula intelligatur?	114	<i>Instrumenta.</i>
	1. 14 a	Instrumenta guarentigiata unde
ejus effectus quinam?	151 l. 3	dicta? 120 l. 26
<i>Imploratio.</i>		quænam eorum requisita? 120 l. 27
Imploratio officii iudicis quid ope-		in quibus casibus instrumentum
retur?	25 l. 3 a	referens absque relato execu-
<i>Inhibitio.</i>		tionem pariat? 121 l. 6
Inhibitionis pœnalis effectus unde		quando defectus causæ debendi
pendeat?	128 l. 12	instrumento non noceat? 121
Inhibitio pœnalis ubi insinuanda?		1. 25.
	128 l. 19	an plures actiones ex instrumen-
an contra eam admittatur leuteratio		to guarentigiato resultantes
vel appellatio?	129 l. 22. n	in uno libello executivo pro-
quid iuris, ubi inhibitio plura con-		poni possint? 122 l. 1 n
tinet capita?	130 l. 14 n	Instrumenta guarentigiata an
<i>Inrolutio.</i>		contineant præsumtionem veri-
Quid fit?	87 l. ult	ritatis & iustitiæ? 125 l. 1 a
		Instru-

INDEX.

Instrumentum non recognoscibile an sit exigibile? 125 l. 19 a
vid. supra documentum.

Interdicta

Quanam sunt? 132 l. ult.
an & prædoni competant? 133 l. 6

Interpositio

Quid sit? 99 l. 1
quanam eius requisita? 99 l. 4
vid. supra appellatio.

Interventio

Quid sit? 53 l. 6. 157 l. 14
quotupliciter moveatur? 53 l. 7
Interveniens quid docere debeat? 53 l. 14
quanam cautelae contra interventionem? 53 l. 15
an interveniens interventioni statim eventualem appellationem annexere possit? 53 l. 1 n
in quibus casibus locum habeat? 54 l. 1 n
in actione spoliis si tertius interveniat, quid iuris? 54 l. 6 n
in casu promissi matrimonii, si tertius interveniat, quid iuris? 54 l. 10 n
an ad interveniendum admittatur, qui interesse docere potest? 54 l. 5 a

Iudex

Quid sit? 4 l. 25
Iudex rei sitz an pro executione implorandus? 5128
an se immiscere debeat iuribus partium? 7 l. 12 n

an peccet, sine ligat remedia impediendi processum? 11 l. 5. 13 l. 1 n

an magis naturam causæ quam petitum supplicantis attendere debeat? 20 l. 8 n

an ultra petita partium progredi possit? 25 l. 2 a 93 l. 3 a

quanam supplere possit vel non? 26 l. 4. 5 a

an iudici extra acta attestanti fides habeatur? 34 l. 10 a

an remittere possit solemnitates actus? 37 l. 8 a

quanam tacite reieciisse præsumatur? 50 l. 6 a

an debeat iudicare iuxta scientiam? 63 l. 5 a 92 l. 6 n

quid observet in examine testium? 69 l. 34

an testibus depositiones suas rursus prælegat? 70 l. 24 n

an rationes dubitandi & decidendi annexere debeat? 92 l. 22 n

Iudicium

Quid & quotuplex? 2 l. 7 seq.
quanam in omni iudicio occurrant? 4 l. 9

quanam personarum iudicium constituentes? 4 l. 13

ratione originis quotuplex? 126 l. 2

Iudicium reale quomodo subdividatur? 126 l. 7

Iudicium possessorium quotuplex? 127 l. 2
5b 3 an

INDEX.

an omne iudicium possessorium sit summarium? 127 l. 5	quid circa iuramenti delationem notandum? 79 l. 24
an de iur iudicium speciale posses- sorium reservandæ possessionis? 127 l. 13	quid circa relationem 79 l. 33
an iudicium petitorium cum pos- sessorio in uno scripto cumulari possit? 127 l. 13	relatio iuramenti in quibus calibus locum habeat? 79 l. 34
in iudicio possessorio quibus testi- fibus credat? 127 l. 32	jus acceptatio quid? 80 l. 7
instituto iudicio petitoria an iudex possit cognoscere super posses- sorio? 128 l. 7 n	oblatio ad jurandum in quo consi- stat? 81 l. 6
an intermissio possessorio recurri possit ad petitorium? 129 l. 1 n	quando pro deserto declarandum? 81 l. 19
vid. infra processus?	quando recusari possit? 81 l. 25. sq
<i>Iuramentum</i>	iuramenti præstatio quomodo ex- pediatur? 87 l. 33
Iuramenti delatio an ad probatio- nem in continenti referri queat? 49 l. 5 n	protestatio contra præstationem iu- ramenti quid operetur? 82 l. 12
an actori deferri possit in processi- tus executivis? 50 l. 10 n	jus remissio quem effectum ha- beat? 82 l. 20
quid juris, si iuramentum testi re- mittatur? 71 l. 13 n	Iuramenti delatio an in causis cri- minalibus admittatur? 82 l. 9 n
an ad præstationem iuramenti sa- cerdotes adhibeantur? 71 l. 25 n	an uxor absque curatore iuramen- tum deferre possit? 83 l. 4 n
Iuramentum quid? 78 l. 2	an negatorium in causis matrimo- nialibus deferre liceat? 83 l. 6 n
quotuplex? 78 l. 5 seq.	Iuramentum per horrescentiæ an in civilibus obtineat? 83 l. 17 n
quæ species iuramenti publici? 78 l. 10	si iuramentum calumniæ universi- tati iniunctum a quo præstetur? 83 l. 25 n
priuatum quotuplex? 78 l. 19	an contra iuramentum malitiæ ad- mittatur relatio? 84 l. 3 n
voluntarium super quo deferatur? 78 l. 25	Iuramentum minorationis an apud nos in usu? 84 l. 10 n
an æquipolleat transactioni? 84 l. 2 a	an iuramentum ex minorennem fa- ciat majorem? 84 l. 9 a
necessarium quis imponat? 79 l. 1	Jura-

INDEX.

Juramenti delatio an in possessorio summarissimo locum habet?	128 l. 7	Leuterationis prosecutio an cesset in nostris judiciis?	97 l. 2 n
		an admittatur leuteratio contra tres conformes?	97 l. 2. a
<i>Justificatio.</i>		<i>Libellus.</i>	
Quid sit?	100 l. 17	Quid sit?	21 l. 4
quotupliciter fieri soleat?	100 l. 19	Libelli divisiones quatenus?	21 l. 7 sq
an justificatio anticipata pœnam desertionis post se trahat?	102 l. 26 n	quibus partibus constet?	22 l. 14
<i>L.</i>		quamnam cautelæ libelli?	22 l. 20 seq.
<i>Laesio.</i>		quamnam in libello attendenda?	
Laesio enormis quid sit?	158 l. 8.		24 l. 1 seq.
quomodo probetur?	158 l. 10	libelli vitia quamnam?	24 l. 9 seq.
<i>Legitimatio.</i>		libelli obscuritas quotuplex?	24
Quotuplex?	27 l. 29 sq.		1. 15 seq.
quamnam differentia inter legitima- tionem ad causam & iudicium?	27 l. 30 sq	generalitas quando libello non no- cet?	24 l. 17 seq.
<i>Legitimationis exceptio an ad dila- torias referatur?</i>	28 l. 1 n	alternatio in libello quando non obest?	24 l. 20 seq.
an vitia legitimationis sint excepti- ones dilatoriae?	28 l. 4 a	cumulatio actionum quando in li- bello locum habet?	24 l. 26
an ex defectu legitimationis orian- tur nullitates?	20 l. 3 a	libelli mutatio quatenus licita?	24 l. 29
<i>Leuteratio.</i>		libellus articulatus in quantum ab- rogatus?	24 l. 1 n
An contra mandatum admittatur?	20 l. 25	in quibus locis receptus?	24 l. 3 n
quid sit?	95 l. 4	mutatio libelli an semper refusio- nem expensarum post se trahat?	25 l. 5 n
ex quibus partibus constet?	95 l. 8		25 l. 5 n
quamnam ejus formalia?	95 l. 11	an talis libellus, qualis actio?	25
quamnam materialia?	95 l. 20		l. 1 a
Rejectionis leuteratio quid?	96 l. 10	libellus breuior, an melior?	25 l. 10 a
quando necessaria?	96 l. 13	quamnam libello non inferenda?	25
an leuteratio concedenda, si eire- nunciatum?	96 l. 6 n.		l. 15 a
frivola leuteratio quid mereatur?	96 l. 16 n	in libello executivo quamnam cau- tela pro actore?	122 l. 18
			<i>Lici-</i>

I N D E X.

<i>Licitatio</i>		an, plures litis confortes litis con-
Quid sit?	110 l. 33	testationi ab uno factae adhae-
an creditor ipse licitari possit?	111 l. 10	rere possint? 46 l. 11 n
quid iuris, si licitator pretium ob-		an specialis tantum hodie locum
latum intra terminum legalem		habeat? 46 l. 14 n
solvere non possit?	113 l. 11 n	<i>Litis denunciatio</i>
iur primae licitationis quomodo		Quid sit? 56 l. 6
transferri possit?	113 l. 15 n	quando fieri possit? 56 l. 9
quid iuris, si inter primum & ulti-		quid iuris, si reus litis den. ciati-
mum licitatorem controversia		onem omiserit? 56 l. 15
oriatur?	117 l. pen.	quis eius effectus? 57 l. 1
iur primae licitationis quid opere-		denunciatio emanente quid iuris?
tur?	153 l. 33	57 l. 8.
<i>Liquidatio</i>		quaenam differentia inter hanc &
Quid sit?	150 l. 14	autoris nominationem 57 l. 11
quomodo expedienda?	115 l. 16	an in instantia appellationis reus
<i>Liquidum</i>		adhuc litem denunciare possit? 57
Liquidum constitutio quid sit?	108 l. pen.	1. 4. n
quid in se contineat?	109 l. 2	quando litis denunciatio heredi fie-
qua ratione liquidum in arefco		ridebeat? 57 l. 8 n
fiat?	136 l. 33	an obtineat in transactione? 58 l. 1. n.
<i>Lis</i>		M.
Lis inter alios mota an tertio pro-		<i>Mandatum</i>
fit aut praepjudicat?	54 l. 1 a	Mandatum simplex quid? 19 l. 28
<i>Litis contestatio</i>		Mandatum sine clausula quid? 19
Quid sit?	45 l. 4 seq.	1. 30.
quaenam eius forma?	45 l. 8 seq.	Mandatum cum clausula quid? 19
quotuplex?	45 l. 10	32
quinam ejus effectus?	46 l. 15 seq.	Mandata sine clausula an cessent re-
Ficta litis contestatio an hodie ae-		gulariter in causis civilibus? 20
quipolleat affirmativae?	46 l. 1 n	1. 10
an dubiam & obscuram iudex ex		in quibus casibus permiffa? 20 l. 14
officio rejicere possit?	46 l. 5 n	quando mandatum in simplicem
		citationem resolvatur? 20 l. 22.
		229 l. 13 n.
		Man.

INDEX

Mandarum penale an intelligatur sub clausula salvo jure? 121. 4 a	omise? 55 l. 8. n
Mandatum penale sine clausula quo casu decernatur? 129 l. 10. n	quando auctoris nominatio valeat, ut litis denunciatio? 55 l. 12
quo casu mandata sine clausula in criminalibus cassentur? 129 l. 16 n	quem effectum ante & post L. C. habeat? 57 l. 1 n
<i>Monitorium</i>	<i>Notarius</i>
Quid sit? 191. 25	Ad notarii instrumentum quam requirantur? 73 l. 11
an ex instrumento guarentigato statim decernendum? 211. 1 n	quid juris, si requisitum aliquod deficiat? 73 l. 16
Monitorium de solvendo quantum tempus contineat? 129 l. 20	quibus casibus coram notario ap- pellare liceat? 99 l. 23
<i>Moratorium</i>	<i>Nullitas</i>
an quid operetur contra executio- nem & cambium? 114 l. 6 a	Quid sit? 157 l. 21
an sistat processum cambiale? 145 l. 23	quinam ejus effectus? 157 l. 26
<i>Nominatio auctoris</i>	vid, infra <i>querela nullitatis</i> , <i>Oberlenteratio</i>
Quid sit? 55 l. 1. 1	Quid sit? 96 l. 2
quando fieri debeat? 55 l. 1. 5	quando locum habeat? 96 l. 6
in quibus actionibus locum habeat? 55 l. 7	vid, supra <i>Lenteratio</i> , <i>P.</i>
quodnam ejus fundamentum? 55 l. 9.	<i>Pactum</i>
quam cautela contra eam? 55 l. 11	Pactum executivum quid sit? 108 l. 29
nominatio auctoris post litem con- testatam facta quem effectum habeat? 55 l. 1. n	an in causis cambialibus sine hoc pa- cto executio decernatur? 108 l. 33
usufructuarius quando autorem suum nominare potest? 55 l. 3 n	<i>Pignus</i>
quinam auctoris nominationem op- ponere non possint? 55 l. 7 n	Pignorum captio quid? 110 l. 10
quid iuris in casu, si reus auctoris no- minationem dolose vel culpose omise? 55	quis ordo in ea observandus? 110 l. 13
	<i>Possessio</i>
	Possessio injusta quo casu nihil ope- retur? 129 l. 5 n
	quid juris, si uterque litigantium in ultimo actu possessionis se fun- det? 130 l. 8 n
	an et

INDEX.

an etiam latro & fur in possessione manutenendus?	131. 2 a	<i>Probatio</i>	Quid sit?	601. 6
an quis teneatur edere titulum pos- sessionis?	131. 6 a		quotuplex?	601. 10
an quis sibi causam possessionis mu- tare possit?	131. 18 a		quid semiplena major?	611. 6
Possessio in toto occupata an præsu- matur occupata in qualibet ejus parte?	132. 1. 1. a		quid semiplena minor?	611. 9
ejus possessio semper præsumatur injusta?	134. 1. 4 a		quid semiplena in specie?	611. 11
<i>Possessorium.</i>			quinam effectus probationū?	611. 14
Quid sit?	120. 1. ult.		Probatio & demonstratio quomo- do differant?	611. 23
ordinarium an absorbeat summa- rium?	131. 3 a		an regulariter probandum sit fa- ctum?	621. 1
in possessorio summariissimo an ex- penſæ adjudicentur?	131. 1. 5 a		in quibus casibus jus probandum?	621. 3 sq
quot testibus in possessorio summa- riissimo credatur?	131. 10 n		quare affirmanti incumbat proba- tio?	621. 12
Possessorium ordinariū quid?	132. 1. 3		quando negativa probanda?	621. 20
quare introductum?	132. 1. 6		quando terminus probationis cur- rere incipiat?	621. 1 n
Possessorii ordinarii an in foro usus?	133. 1. 19		Probationis fatali an etiam ferix imputentur?	631. 1 n
an ad possessorium ordinarium re- lictio petitorio recurrere permis- sum sit?	134. 1. 3		præterlapſo termino an ipſo facto probatio perdat?	631. 15 n
vid. supra <i>Judicium.</i>			cui nulla probatio iniungi possit?	631. 1 a
<i>Præſtatio guarandæ</i>			quænam ad probandum non ad- mittantur?	631. 3 a
Apud Saxones in quibus actioni- bus locum habeat?	411. 3 n		quænam probatio non possit dici in continenti?	61. 4 a
an apud nos sit in usu?	411. 6 n		an ei jungatur, contra quem præ- sumtio juris militat?	134. 1. 2 a
<i>Præſumptio.</i>			<i>Probatio per documenta</i>	
An cedat veritati?	671. 4 a		Quid sit?	721. 1 p
<i>Præſis</i>			quænam circa eam necessario con- ſideranda?	741. 1
ſine fundamentis juris quid?	1. 1. 2		an in probatione pro exoneranda con-	

INDEX.

conscientia admittantur interro-	antur?	27 l. 7
gatoria merita causa concernen-	an principalis procuratorium fem-	
tia?	per revocare possit?	27 l. 12
<i>Probatio per testes.</i>	an literarum imperitus procurato-	
Quid sit?	rem ad acta in quolibet judicio	
quomplex?	oretenus constituere possit?	28
in regulari ad quam attenden-		l. 22 n
dum?	an defectum in mandato per obla-	
<i>Processus</i>	tionem cautionis de rato supple-	
in processu quanam methodus ob-	re possit?	44 l. 4 n.
servandus?	an procurator conventionis contra	
Processus quid sit?	voluntatem suam in judicio re-	
an iudicii vocabulum sit synony-	conventionis respondere teneat-	
mum?	tur?	52 l. 13 n
quam partes processus ordinarii?	an testibus iuramentum remittere	
	possit?	70 l. 13 n
quam summarii?	<i>Producent</i>	
in processu accusatorio an iuramen-	in quid incumbat?	68 l. 8
to sit locus?	an ante lapsum termini probatorii	
in processu executivo quo exceptio-	alios testes nominare possit?	71
nes altioris indagninis ablegen-		l. 9 n
tur?	<i>Productus</i>	
Processus summarii quid?	Productio quam observanda?	68
quam ejus partes?		l. 32
Processus executivus unde ortus?	ad quid citari debeat?	70 l. 1 n
	<i>Prosecutio</i>	
quid sit?	Quid sit?	100 l. 8
in quibus casibus locum habeat?	<i>Protestatio</i>	
	contra testem in totum inhabilem	
in quibus casibus cesset?	an statim a testimonio repellat?	
in processu executivo quam ex-		70 l. 5 n
ceptiones peremptoriae admittan-	<i>Provocatio</i>	
tur?	Ex lege diffama i quid?	15 l. 12
vid. supra <i>Judicium.</i>	ex lege si contendat quid?	15 l. 17
<i>Procurator</i>	hæc duo remedia quomodo inter se	
Procuratores a quonam constitu-	cc 2	cove

I N D E X

convenient?	161.6	quid sit?	591.3
quomodo inter se differant?	161.17	quotuplex?	591.6 seq.
quam in his attendenda?	161.24	quam hodie in usu?	591.8
in provocationis termino quid ob-		an virtutalem hereditatis aditionem	
servandum?	171.7	in se comprehendat?	591.3 n
si neuter compareat, quid consilii?		an omnes & singuli heredes proceff-	
	171.12	sum reassumere teneantur?	591.10 n
si provocatus tantum?	171.15	an ad reassumendum teneatur, qui	
si provocans tantum?	171.18	suo nomine intervenit?	591.3a.
si provocatus negat, quid iuris?		<i>Reconventio</i>	
	171.22	Quid sit?	511.6
si affirmat?	171.25	quot modis tractetur?	511.9
Provocatio quando cesset?	181.7 n	quando instituenda?	511.15
an provocans provocato iuramen-		quis ejus effectus?	511.17
tum deferre possit?	181.8 n	quam causæ a reconventionem ex-	
		ceptæ?	511.21 seq.
<i>Publicatio</i>			
Publicatione attestatorum an		an actor per protestationem con-	
opus?	851.4	vetam iudicium reconventionis	
quomodo impediri possit?	851.6	declinare possit?	521.1 n
cuius sumtibus facienda?	851.9	jure Sax. qualem effectum habeat	
quomodo reus contra publica-		reconventio?	521.4 n
attestata admittatur?	861.4 n	an prius institui possit, quam reus	
Publicationem sententiæ quam		iudicato conventionis satisfecerit?	521.20 n
antecedant?	891.2 seq.	an facilius concedatur, quam excep-	
quomodo facienda?	891.6 seq.	ptio?	521.7a
		<i>Remedia</i>	
<i>Querela nullitatis</i>			
Quid sit?	1041.17	Remedia impediendi processum	
quot modis proponatur?	1041.20	quam?	111.4.7
an coram iudice delegato opponi		remedia contra sententiam quoru-	
debeat?	1051.29 n	plicia?	931.5
vide supra nullitas,		remedia suspensiva quam?	941.5
<i>R.</i>		remedia devolutiva quam?	94
<i>Reassumio processus</i>			1.10.98 l.1
Quando opus est?	591.2		
		reme-	

I N D E X

remedia anomala quam? 94	quousque contra venditionem sub
1. 12. 103 l. 1	hasta concedatur? 157 l. 32
ad remedia devolutiva quid perti-	<i>Reus.</i>
neat? 98 l. 1	Quid sit? 41. 29
remedium can. redintegranda an	Reo invito an. causa ordinaria in
generale & universale sit? 133 l. 1 n	summariam mutanda? 71. 16 n
<i>Reprobatio</i>	Reus in primo termino emanens an
Quid sit? 62 l. 28 seq.	postea exceptiones dilatorias op-
quomodo instituenda? 71 l. 5 n	ponere possit? 40 l. 1 n
vide supra <i>Probatio.</i>	Reus excipiendo an fiat actor? 41
<i>Res judicata</i>	1. 7. a
in quibus casibus rescindi possit? 91	an probare teneatur fundamentum
<i>Responsum</i> 11. 26	actionis? 49 l. 9 a. 50 l. 1 r a
Quid sit? 12 l. 16	an omissa exceptione satisfactionis
a quo petantur responsa? 12 l. 20	pecuniam judicialiter deponere
quinam ejus effectus? 12 l. 24	possit? 52 l. 6 n
petens responsum an documenta	quam instrumenta edere cogat-
inserere debeat? 14 l. 21 n	tur? 74 l. 21
<i>Restitutio</i>	S.
Restitutio in integrum quid sit? 103	<i>Satisfactio</i>
1. 6. 157 l. 28	Quid sit? 42 l. 4
quotupliciter petatur? 104 l. 1	quotuplex? 42 l. 5 sq
an in ipsa executione opponi possit?	quam cautela circa fideiussu-
104 l. 1 n	riam? 42 l. 7 seq.
an denegetur contra omissionem in-	quam circa pignoratitiam? 42 l. 12
riarum actionem? 104 l. 7 n	quam circa promissoriam? 42
an iudex ex officio restituere queat.	1. 16 seq.
si causa restitutionis exactus ap-	quam circa juratoriam? 42 l. 22 sq
pareat? 105 l. 1 n	quinam satiscent? 42 l. 28
an detur propter lationem in pretio	Actor quomodo satisfacit? 42 l. 33
affectionis? 105 l. 7 n	quomodo reus? 43 l. 3
quando restitutio minoris etiam	quomodo procurator? 43 l. 13
majoribus profit? 106 l. 7 a	quomodo interveniens? 43 l. 15
an detur contra venditionem sub	quid in cautione pro reconventio-
hasta? 104 l. 9 a	ne requiratur? 43 l. 19
	cc 3

INDEX

Usufructuarius an satisfet? 43 l. 23	an debeat esse conformis libello? 92 l. 1 a
quinam a satisfatione liberentur? 43 l. 27	an fit strictissime interpretationis? 93 l. 6 a
an immobilibus destitutus a satisfatione liberetur, si instrumenta in iudicio deponere velit? 44 l. 1 n	<i>Solemnitas</i> Cuius loci solennitates inspicienda? 34 l. 1 a
an exceptio satisfationis etiam in summario & executivo processu admittatur? 44 l. 1 n	<i>Solutio</i> Quid sit? 157 l. 8
an filius a satisfatione sit immunis, si pater immobilia possideat? 44 l. 16 n	quomodo secure prastanda? 157 l. 11
an uxori remittatur, si maritus sit possessionatus? 44 l. 18 n	<i>Stylus curie</i> Quid valeat? 10 l. 6 a
vid. supra <i>Cautio</i>	Stylus curie illius iudicii, ubi actio controvertitur, an attendi debeat? 34 l. 6 n
<i>Sententia</i> Sententia die feriato lata an ipso iure nulla? 34 l. 3 a	<i>Subhastatio</i> Quid sit? 110 l. 24. 153 l. 24
contra evidentiam facti lata an nulla? 67 l. 1 a	quotuplex? 110 l. 28
Sententia quid sit? 90 l. 1	an admittat restitutionem in integrum? 153 l. 30
quotuplex? 90 l. 5	<i>Superlicitatio</i> Quid sit? 111 l. 1
quanam requisita eius essentialia? 90 l. 34	Superlicitaturus ad quid teneatur? 111 l. 6
quanam accidentalialia? 91 l. 11	<i>Supplicatio</i> Quid sit? 19 l. 9. 104 l. 14
Effectus sententiae quotuplex? 91 l. 20	quomodo conscribatur? 19 l. 12
Cognata sententiae quanam? 92 l. 1	quid eam sequatur? 19 l. 17
an contra sententiam mere interlocutoriam liceat leuterare vel appellare? 92 l. 1 n	an prater supplicationem libellarem dentur aliae? 20 l. 5 n
an contra provisionalem? 92 l. 4 n	quando locum inveniat? 106 l. 14
conditionalis sententia quando vires iudicati accipiat? 92 l. 9 n	<i>Syndicus</i> Quomodo se legitimet? 27 l. 2
	T. Ta.

INDEX

<i>Taxatio</i>	Testi variantian credatur? 72 l. 13 a
Quid sit? no l. 15. 153 l. 14	quot testes regulariter iura requi-
quænam ejus requisita? no l. 18	rant? 72 l. 6 a
quomodo facienda? 153 l. 20	quo casu inhabilitas testiopponi
<i>Terminus</i>	non possit? 72 l. 11 a
An termini prorogationem in ter-	<i>Theoria</i>
mino petere liceat? 20 l. 4 n	Quid sit absque praxi? 1 l. 1
Si neuter in termino comparet,	<i>Transactio</i>
an terminus habeatur pro cir-	Quid sit? 11 l. 15
cumducto? 35 l. 9	quotuplex? 11 l. 17
Si uterque in termino comparet,	de quibus negotiis transfigere lice-
quid iuris? 35 l. 11	at? 11 l. 26
quando terminus a quo incipiat, si	de quibus non liceat? 11 l. 29
probatio per testes aut per testes	Transactionis effectus quinam? 11 l. 34
& documenta facta? 86 l. 13 n	quænam ejus requisita? 12 l. 6
an terminus legalis scriptis dispu-	quænam ejus contraria? 12 l. 9
tatoris præfixus conventionem	an hodie sit valida super delictis
partium alterari possit? 86 l. 20 n	commisis? 14 l. 1 n
<i>Testis</i>	Minores quomodo transfigere pos-
Quænam testi observanda? 69 l. 10	sint? 14 l. 5 n
quando testes super turpitudine	<i>Transmissio</i>
contestium examinandi? 70 l. 7 n	Transmissio actorum quid sit? 88
Testium depositio absque jura-	1 l. 10
mento cuius momenti? 70 l. 11 n	quomodo expedienda? 88 l. 13
quinam testes domi examinari	100 l. 11
pratendere possint? 70 l. 18. n.	an alia acta simul transmitti possint?
quibus verbis testium depositio	88 l. 15
conscribenda? 70 l. 22 n	an contra tria collegia ante trans-
Testium rotulus quomodo con-	missionem protestari liceat? 88
scribatur? 71 l. 29 n	1. 8 n
an quis testis esse possit in propria	<i>Tutor</i>
causa? 71 l. 1 a	Quomodo se legitimet? 26 l. 10
Testi non jurato an credatur? 72	an reliquis absentibus sub cautione
1. 1 a	derato admittatur? 26 l. 12
	V. Va-

INDEX

Vagabundus 1.30
 Ubi conveniri possit? 1.30
Venditio
 venditio sub hasta facta an sine
 fraude esse praesumatur? 1.60 l.12 a
Vindicatio
 Vindicatio rei quo casu cesset? 1.60
 l.13 a
Virginitas
 Virginitatis probatio an admittat
 ocularem inspectionem? 66.
 quando virginitas probata creda-
 tur? 66 l.4 n
Votum
 Votorum pluralitas an sit atten-
 denda? 92 l.14 n
 Si vota sint paria, cui sententiae ste-
 nitur? 92 l.16 n

FINIS.

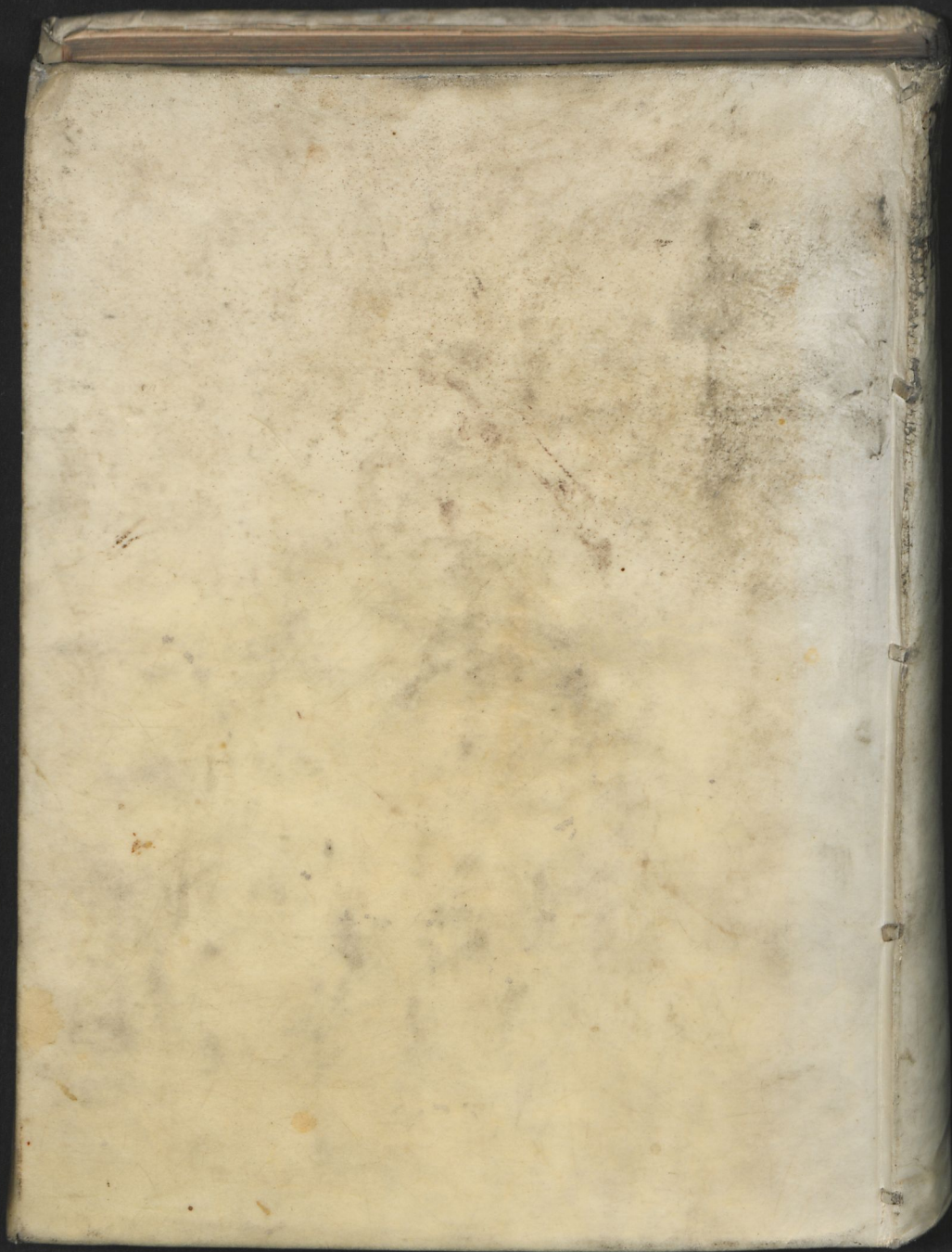
SOLIDEO GLORIA.

40²²
9, 10

6022

GODOFREDI *Soenigts* LIPS.
JUR. LICENT. ET PRACT. HALL.

PRACTICA PRACTICATA,

h. c.

Fundamenta Processus Civilis, per
Definitiones, Divisiones, Præsupposita
& Axiomata succincte exposita, per varias formu-
las scriptorum in Foro occurrentium illustrata, &
ad casum in Contradictorio adhuc pendentem
applicata,

MELIORIS ORDINIS ERGO IN TRES PARTES
DIVISA.

QVARVM PRIMA IPSA FUNDAMENTA,
SECUNDA FORMULAS SCRIPTORUM PROCESSUALIUM,
TERTIA CASUM ET PROCESSUM IN TERMINIS
CONTINET

PARS PRIMA

ORDINE PERVENIES, QVO NON DATUR IRE LABORE.

FRANCOFURTI ET, LIPSLE,
impensis JOH. FRIDERICI ZEIDLERI. MDCC XI.